STRATEGIE

komunitně vedeného místního rozvoje MAS

POBESKYDÍ

pro období do roku 2022

MAS POBESKYDÍ

Tato strategie byla vypracována za finanční podpory Moravskoslezského kraje v rámci projektu „Integrovaná strategie rozvoje území v působnosti MAS Pobeskydí".

OBSAH

1 Úvodní informace 2
2 Socioekonomická analýza 7
3 Analýza problémů a potřeb 32
4 Vize a cíle strategie 37
5 Priority, specifické cíle a opatření 43
6 Hierarchie a významnost cílů a priorit 62
7 Návaznost na koncepce a strategie 63
8 Integrované a inovativní rysy strategie 65
9 Plán realizace strategie 67
10 Implementace prostřednictvím MAS Pobeskydí 75
11 Přílohy 77

1 ÚVODNÍ INFORMACE

Strategie komunitně vedeného místního rozvoje MAS Pobeskydí je Integrovanou strategií rozvoje území v působnosti MAS Pobeskydí (dále jen „strategie"), která byla zpracována na základě potřeby aktérů rozvoje venkovského regionu Pobeskydí rozvíjet současné a inicializovat další, nové aktivity. Jejím účelem je efektivně využít místní zdroje a koordinovat společné i individuální aktivity subjektů veřejného, soukromého podnikatelského i neziskového sektoru k prospěchu obyvatel regionu.

Strategie navazuje na dlouhodobou tradici strategického plánování a uplatňování principu LEADER v Pobeskydí. Počátky strategického plánování v regionu lze datovat k přelomu století, kdy zde vznikaly první strategie rozvoje svazků obcí, které v Pobeskydí působí. Historie obnovy venkova a rozvoj spolupráce v území však sahá ještě hlouběji do minulosti. V roce 2004 vznikly první strategické dokumenty MAS Pobeskydí, které systematicky uplatňovaly metodu LEADER v tomto venkovském území. V roce 2007 vznikly Strategie rozvoje Pobeskydí a navazující Strategický plán LEADER MAS Pobeskydí, jejichž hlavní těžiště spočívalo v orientaci na programové období EU 2007–2013.

Tato strategie je zpracovávána na období od jejího schválení nejvyšším orgánem MAS Pobeskydí do roku 2022. Její hlavní těžiště spočívá v orientaci na programové období EU 2014–2020 a v koordinaci s nástroji regionální politiky Evropské unie, České republiky a Moravskoslezského kraje, které se od principů tohoto programového období odvíjejí. Nositelem strategie je MAS Pobeskydí, z. s., (dále jen „MAS Pobeskydí")[1] a je schválena nejvyšším orgánem MAS Pobeskydí.

Dokument se skládá ze tří stěžejních částí. První, analytická část obsahuje socioekonomickou analýzu a analýzu problémů a potřeb území, včetně SWOT analýzy. Tato část vychází z veřejně dostupných a veřejnými institucemi poskytnutých statistických dat a informací a z výstupů zapojení veřejnosti (komunity). Druhá, návrhová část stanovuje vizi, strategické a specifické cíle, včetně indikátorů hodnocení úspěšnosti strategie, a oblasti, priority a opatření, jejichž prostřednictvím bude strategie implementována. Poslední, implementační část se zaměřuje především na popis procesu implementace, způsoby řízení, monitorování a hodnocení strategie. Součástí dokumentu je rozsáhlý aparát příloh (map, tabulek, dílčích textů), detailněji rozebírajících vybrané pasáže strategie.

1.1 ÚZEMÍ PŮSOBNOSTI STRATEGIE

Území působnosti strategie, Pobeskydí, se skládá se správních území 43 obcí, které souhlasily s působnosti MAS Pobeskydí na jejich území v programovém období EU 2014–2020. Na území těchto obcí byla realizována předchozí Strategie rozvoje Pobeskydí a na ni navazující Strategický plán LEADER MAS Pobeskydí v programovém období EU 2007–2013 a velká část tohoto území byla zahrnuta i do realizace prvních strategických dokumentů MAS Pobeskydí, které do tohoto venkovského území zaváděly metodu LEADER.

Výběr území působnosti strategie byl logickým důsledkem dlouholeté spolupráce místních aktérů v území a desetiletých zkušeností s uplatňováním metody LEADER, resp. komunitně vedeného místního rozvoje a se zapojením do programů typu LEADER. Místní aktéři projevili zájem o společné řešení potřeb území a hledání cest jeho dalšího rozvoje i v příštích letech. Je nutno upozornit, že území působnosti dané strategie je rozsahem menší než území působnosti Strategie rozvoje Pobeskydí v programovém období EU 2007–2013, a to z důvodu „osamostatnění" části území (dvanácti obcí), na kterém místní aktéři založili novou místní akční skupinu. Zmenšení území působnosti MAS Pobeskydí a potažmo i působnosti strategie je bráno místními aktéry jako příležitost pro posílení vzájemné spolupráce a koordinace rozvojových aktivit v území.

1.2 NOSITEL STRATEGIE A JEHO ZKUŠENOSTI

MAS Pobeskydí, z. s., která je nositelem této strategie, je právnickou osobou, spolkem podle § 214 a následujících ustanovení zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku. Organizace byla v roce 2004 založena jako Místní akční skupina Pobeskydí – zájmové sdružení právnických osob podle ustanovení § 20f a následujících ustanovení zákona č. 40/1964 Sb., občanského zákoníku, ve znění pozdějších předpisů. V roce 2014 byla nejvyšším orgánem

[1] Organizace byla založena v roce 2004 jako zájmové sdružení právnických osob s názvem Místní akční skupina Pobeskydí – zájmové sdružení právnických osob. V prosinci 2014 schválil nejvyšší orgán organizace změnu právní formy na spolek a současně i změnu názvu na MAS Pobeskydí, z. s.

schválena změna právní formy na spolek v souladu s § 174 a následujícími ustanoveními zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku. Současně došlo ke schválení změny názvu místní akční skupiny. MAS Pobeskydí, z. s., je místní akční skupinou v souladu s předpisy Evropské unie, tj. s kapitolou II nařízení Evropského parlamentu a rady č. 1303/2013.

Tabulka č. 1: Základní údaje o MAS Pobeskydí

Název	MAS Pobeskydí, z. s.
Právní forma	Spolek
IČ	712 12 612
Sídlo	739 53 Třanovice č. p. 1
Kontaktní údaje	mas@pobeskydi.cz +420 558 431 068
Počet členů	34[2]

Vznik MAS Pobeskydí byl přirozeným důsledkem procesů, které byly nastartovány v průběhu druhé poloviny devadesátých let minulého století. V té době byla v území řešena řada problémů a hledaly se vhodné cesty obnovy a rozvoje jednotlivých obcí i celého území. Jedním z významných projektů té doby byla revitalizace bývalého státního statku v Třanovicích do podoby venkovské podnikatelské zóny. Tento projekt přispěl nejen k vytvoření týmu lidí zabývajících se rozvojem daného území ale i k rozvoji spolupráce mezi veřejným a neveřejným sektorem. V té době docházelo i k navazování a prohlubování spolupráce mezi obcemi, ke vzniku jejich svazků a ke zpracování a realizaci jejich prvních strategií. Se vstupem do Evropské unie se otevřela možnost uplatnění metody LEADER a spolufinancování realizace integrovaných strategií území z programů typu LEADER. Této příležitosti bylo v území využito a v roce 2004 vznikla v Pobeskydí jedna z prvních místních akčních skupin v České republice.

MAS Pobeskydí je jednou z mála místních akčních skupin v České republice, fungujících nepřetržitě od roku 2004 s podporou programů typu LEADER, od LEADER ČR (2004, 2005, 2006) financovaného ze státního rozpočtu přes LEADER+ (podopatření 2.1.4 Operačního programu Rozvoj venkova a multifunkční zemědělství) spolufinancovaného EU až po LEADER v Programu rozvoje venkova 2007–2013 (osa IV). Od roku 2004 MAS Pobeskydí vyhlásila patnáct výzev k předkládání žádostí o dotace a podpořila cca 140 projektů s celkovou výši dotace přesahující 110 mil. Kč. Podpořené projekty byly zaměřeny zejména na následující témata:

- využívání obnovitelných zdrojů energie,
- zemědělství,
- cestovní ruch,
- kulturní dědictví a tradice,
- občanská vybavenost,
- veřejná prostranství a infrastruktura.

Činnost MAS Pobeskydí se nesoustředí pouze na administraci programů typu LEADER. Stěžejní je podpora realizace integrovaných strategií, a to také iniciací projektů, animací území a základním dotačním poradenstvím. Dále se zaměstnanci MAS zabývají propagační a přednáškovou činností a poradenstvím v oblasti projektového a strategického managementu. Během své desetileté historie se MAS Pobeskydí zapojila do řady projektů (mimo administrovaných projektů v programech typu LEADER), a to buď jako zpracovatel odborných studií a žádostí o dotace, tak i jako partner. Lze vyjmenovat například tyto projekty: Posílení kapacity při plánování a realizaci programů v Moravskoslezském kraji (realizátor: Moravskoslezský kraj), Profesionálové moravskoslezského venkova (realizátor: Národní observatoř venkova, o.p.s.), LEADERSYSTEMS (společný projekt MAS Vladař, MAS Krajina srdce a MAS Pobeskydí), Zelené centrum v Třanovicích (realizátor: Třanovice služby, o.p.s.). Významným přínosem bylo zapojení MAS Pobeskydí do vzniku Národní sítě místních akčních skupin ČR a nastartování vzájemné výměny zkušeností a spolupráce s ostatními místními akčními skupinami. V poslední době nejpřínosnější byla spolupráce při vzniku a předávání zkušeností nově vzniklým místním akčním skupinám v sousedství Pobeskydí (MAS Jablunkovsko, MAS Slezská brána).

MAS Pobeskydí disponuje kvalitním týmem a organizačním zázemím pro podporu realizace této strategie. Kromě zaměstnanců s dlouholetými zkušenostmi z oblasti projektového a strategického řízení místní akční skupina spolupracuje s širokým týmem lidí, kteří se podíleli coby zástupci veřejnosti a místních organizací na zpracování této strategie a mají jasně stanované úkoly při její implementaci. Jedná se v první řadě o členy místní akční skupiny a jejich zástupce v jednotlivých orgánech a dále o členy odborných pracovních skupin (dále jen „pracovních skupin"), obce a další místní aktéry.

[2] K 4. prosinci 2014.

Tabulka č. 2: Zkušenosti MAS Pobeskydí s programy typu LEADER

Program	Poskytnutá dotace	Počet projektů
LEADER ČR 2004[3]	4,6 mil. Kč	5
LEADER ČR 2005[4]	5,2 mil. Kč	8
LEADER ČR 2006[5]	2,7 mil. Kč	5
LEADER+[6]	20,8 mil. Kč	19
LEADER[7]	85,0 mil. Kč[8]	110[9]

Obrázek č. 1: Hierarchická organizační struktura MAS Pobeskydí

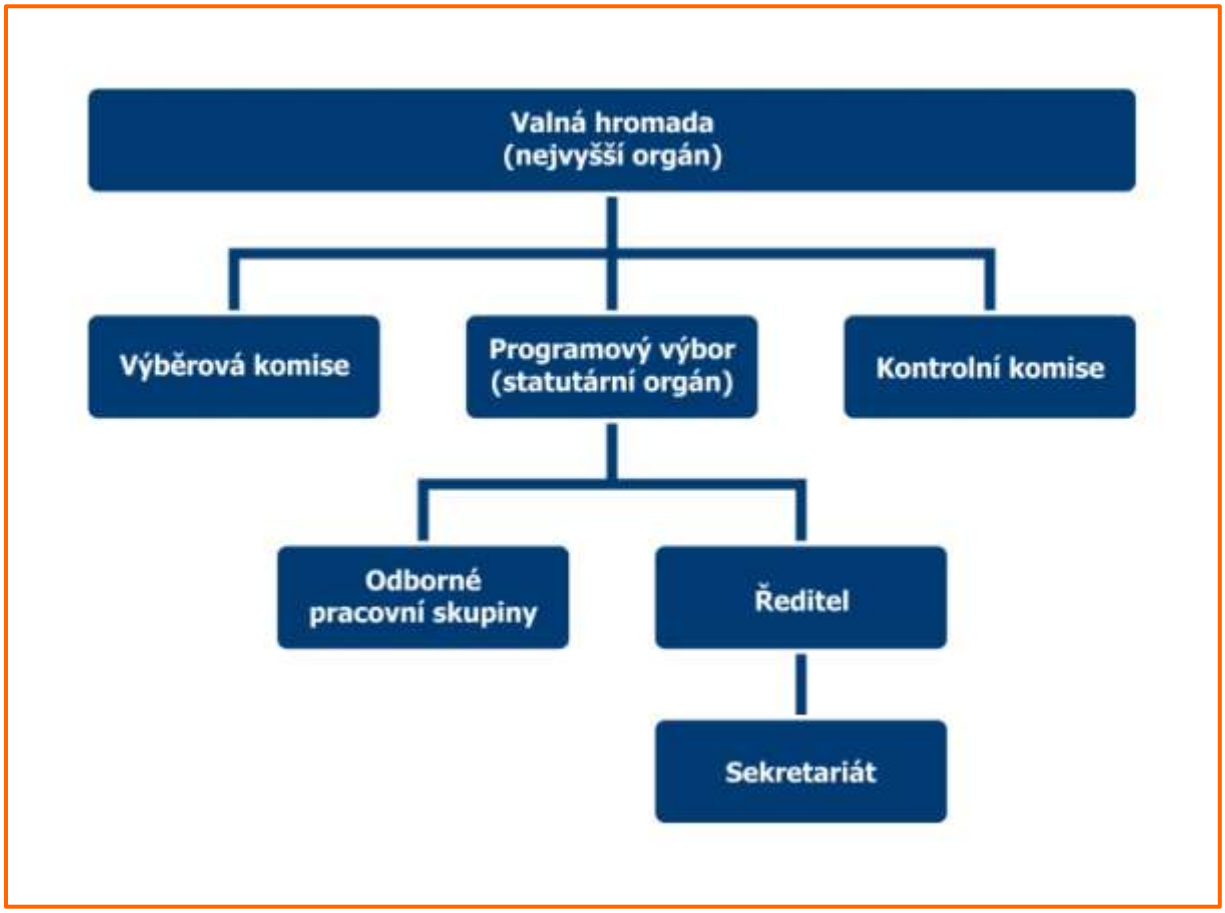

Členská základna MAS Pobeskydí se postupně vyvíjela. V prvních letech byla tvořena dvanácti klíčovými místními aktéry, tj. svazky obcí, zemědělskými i nezemědělskými podnikateli a neziskovými organizacemi. Postupem času

[3] Strategický dokument: Příroda a lidé Pobeskydí – zdroj bohatství v regionu.
[4] Strategický dokument: Pobeskydí – místo pro život.
[5] Strategický dokument: Pobeskydí – tradicemi k budoucnosti.
[6] Operační program Rozvoje venkova a multifunkční zemědělství, podopatření 2.1.4. Strategický dokument: Integrovaná územní strategie rozvoje venkova.
[7] Program rozvoje venkova ČR na období 2007–2013, opatření IV.1.2. Strategický dokument: Strategický plán LEADER MAS Pobeskydí.
[8] Jedná se o odhadovaný údaj. Realizace bude ukončena v červnu 2015.
[9] Jedná se o odhadovaný údaj. Realizace bude ukončena v červnu 2015.

se členská základna rozrostla na současný počet 34 členů[10] a zahrnuje nyní široké spektrum organizací, které zastupují různé zájmové skupiny účastnící se implementace této strategie.

1.3 POSTUP ZPRACOVÁNÍ STRATEGIE

Tato strategie byla zpracována asociativním způsobem, který kombinoval participativní komunitní přístup se zapojením veřejnosti a expertní přístup při zpracování analytických podkladů, facilitaci a finální kompletaci dokumentu. Organizační struktura plánovacího procesu byla vytvořena v druhé polovině roku 2012 a doplňována podle aktuální potřeby. Tým pro tvorbu strategie tvořili:

- gestor tvorby strategie: předseda statutárního orgánu MAS Pobeskydí (Ing. Oto Onderek, od února 2014 Ing. Dana Nováková),
- koordinátor tvorby strategie: ředitel MAS Pobeskydí (Ing. Oto Onderek, od ledna 2014 Ing. Krystyna Nováková),
- facilitátor a externí expert (Mgr. David Rucki, EVS Consulting, s.r.o.),
- zpracovatel analytických podkladů (RNDr. David W. Novák, Ph.D.),
- členové programového výboru MAS Pobeskydí a
- zaměstnanci MAS Pobeskydí.

Klíčovými součástmi týmu pro tvorbu strategie byly pracovní skupiny Společnost, Hospodářství a Životní prostředí a infrastruktura. Pracovní skupiny tvořili zástupci členů místní akční skupiny, zástupci obyvatel a místních obcí, soukromých podnikatelských a neziskových organizací. Pracovní skupiny byly po celou dobu svého fungování otevřenými strukturami, do jejich činnosti se mohl zapojit kdokoli, kdo projevil zájem, a k účasti na pracovních skupinách byla veřejnost opakovaně vyzývána při různých příležitostech. Pracovní skupiny na svých zasedáních projednávali analýzu výchozí situace, identifikaci problémů a příležitostí dalšího rozvoje, strategickou vizi, cíle a priority a formulovali z pozice expertního orgánu návrhy opatření.

Tabulka 3: Časový průběh přípravy strategie

Aktivity	4Q/12	1Q/13	2Q/13	...	1Q/14	2Q/14	3Q/14	4Q/14	1Q/15
Sestavení týmu a zahájení prací	X								
Průběžné informování veřejnosti a zveřejňování dílčí výstupů k připomínkování	X	X	X		X	X	X	X	X
Analytické podklady a sběr dat	X	X	X	X	X	X			
Literární a výtvarná soutěž pro děti					X				
Dotazníkové šetření mezi místními aktéry					X				
Anketní šetření mezi veřejnosti					X	X			
Jednání pracovních skupin						X	X		X
Projednání analytické části						X			
Analýza problémů a potřeb vč. SWOT analýzy						X			
Stanovení vize						X			
Návrh strategie							X		
Veřejné projednání strategie							X		
Připomínkování a dokončení strategie							X	X	X
Ukončení připomínkování a schválení strategie									X

[10] K 4. prosinci 2014.

Do přípravy strategie byla zapojena veřejnost, a to s použitím různých nástrojů na různých úrovních intenzity zapojení. Snahou MAS Pobeskydí bylo zapojit do plánování co nejširší spektrum místních zainteresovaných aktérů, včetně obyvatel, a přispět tak k vytvoření dokumentu, který bude odrážet všechny relevantní zájmy a názory. Veřejnost byla důkladně informována o průběhu přípravy strategie a byla seznamována s dílčími výstupy na veřejných projednáváních, setkáních místních aktérů a tematických setkáních, prostřednictvím článků v místních periodicích a zpravodajích, prostřednictvím internetových stránek, facebooku MAS Pobeskydí a prostřednictvím e-mailové komunikace. Dílčí výstupy byly prostřednictvím těchto kanálů předkládány veřejnosti k připomínkování. V analytické i návrhové fázi byla organizována dotazníková a anketní šetření a soutěže pro děti a mládež a kdokoli měl možnost stát se členem pracovních skupin. Nezbytnou součástí metodiky byly osobní rozhovory zástupců MAS Pobeskydí s místními opinion leadery (starosty obcí, místními podnikateli, představiteli neziskového sektoru). Podrobnější popis zapojení komunity je přílohou této strategie.

Práce na strategii byly započaty v druhé polovině roku 2012. V této době byli místní aktéři, včetně veřejnosti, informováni o záměru. V první polovině roku 2013 byly zpracovány prvotní analytické podklady. Následně došlo k pozastavení přípravy strategie z důvodu opoždění příprav České republiky na programové období 2014–2020 a absence souvisejících dokumentů, s nimiž by připravovaná strategie měla být v souladu. Začátkem roku 2014 byly práce obnoveny. V téže době došlo ke změně územní působnosti strategie, v důsledku čehož vyvstala potřeba aktualizace analytických podkladů. Následovala jednání pracovních skupin, která vyvrcholila formulováním návrhové části. Průběžně byly výsledky konzultovány s místními aktéry, zveřejňovány a připomínkovány veřejností. Stěžejní veřejné projednání návrhu strategie se uskutečnilo 4. září 2014. Připomínkování návrhů strategie bylo ukončeno v únoru 2015 a konečná verze strategie byla po nezbytných úpravách předložena ke schválení valné hromadě MAS Pobeskydí.

2 SOCIOEKONOMICKÁ ANALÝZA

Socioekonomická analýza byla zpracována kombinací komunitních metod se zapojením veřejnosti (dotazníková a anketární šetření, soutěže pro děti a mládež, jednání pracovních skupin) a expertních metod (desk research založený na datech a informacích z veřejně dostupných zdrojů a od veřejných institucí). Přináší základní údaje o území ve formě podkladů pro identifikaci jeho problémů a potřeb. V první části analýzy je Pobeskydí vymezeno prostřednictvím základních údajů o jednotlivých obcích, mikroregionech a území jako celku. Následuje stručná fyzickogeografická charakteristika zdůrazňující ty prvky, které mají nebo mohou mít význam pro socioekonomickou oblast. Na tyto nezbytné úvodní části navazují detailní socioekonomická analýza a analýza institucionálního zázemí rozvoje regionu. Text analýzy je doplněn grafickými výstupy v podobě grafů, v přílohách č. 3 a 4 této strategie jsou údaje prezentovány formou map a tabulek.

2.1 VYMEZENÍ

Pobeskydí se nachází ve východní části Moravskoslezského kraje, v nejvýchodnější části České republiky. Jeho území je definováno jako vnitřně koherentní region vymezený územími obcí, které jsou členy následujících svazků obcí:

- Mikroregion Žermanické a Těrlické přehrady,[11]
- Sdružení obcí povodí Stonávky,
- Sdružení obcí povodí Morávky a
- Sdružení měst a obcí povodí Ondřejnice,[12]

a územími čtyř dalších obcí,[13] které nejsou členy žádného z výše vyjmenovaných svazků.

Vymezení tohoto území na úrovni obcí a jejich svazků znázorňují přílohy č. 1 a 2. Polohu Pobeskydí a základní údaje o území přibližují následující mapy a tabulky.

Obrázek č. 2: Lokalizace Pobeskydí v územně-správním členění České republiky

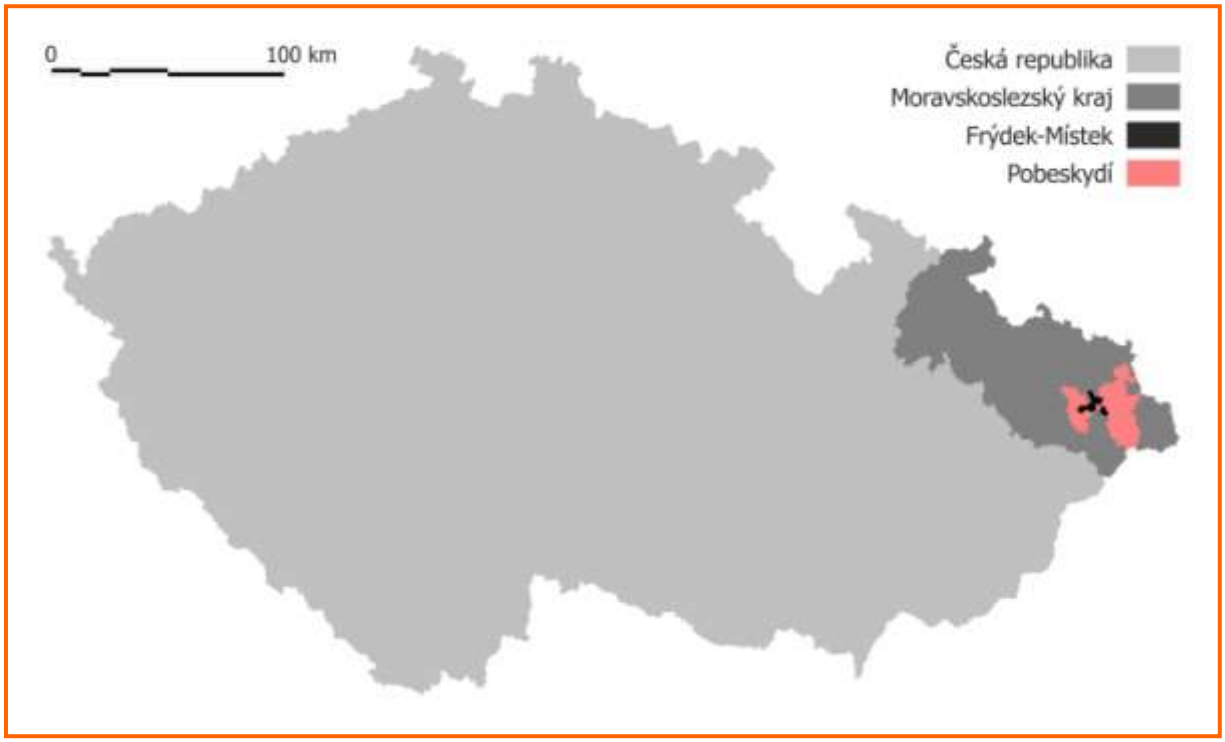

[11] S výjimkou statutárního města Havířova, jehož území není do Pobeskydí zahrnuto.
[12] S výjimkou obce Kateřinice, jejíž území není do Pobeskydí zahrnuto.
[13] Horní Suchá, Chotěbuz, Staré Město a Stonava.

Tabulka č. 4: Lokalizace Pobeskydí v územně-správním členění České republiky

Hierarchická úroveň	Celek
NUTS II (region soudržnosti)	Moravskoslezsko
NUTS III (kraj)	Moravskoslezský kraj
NUTS IV / LAU I (okres)	Frýdek-Místek, Karviná, Ostrava-město

Obrázek č. 3: Lokalizace Pobeskydí v zázemí ostravsko-karvinské aglomerace

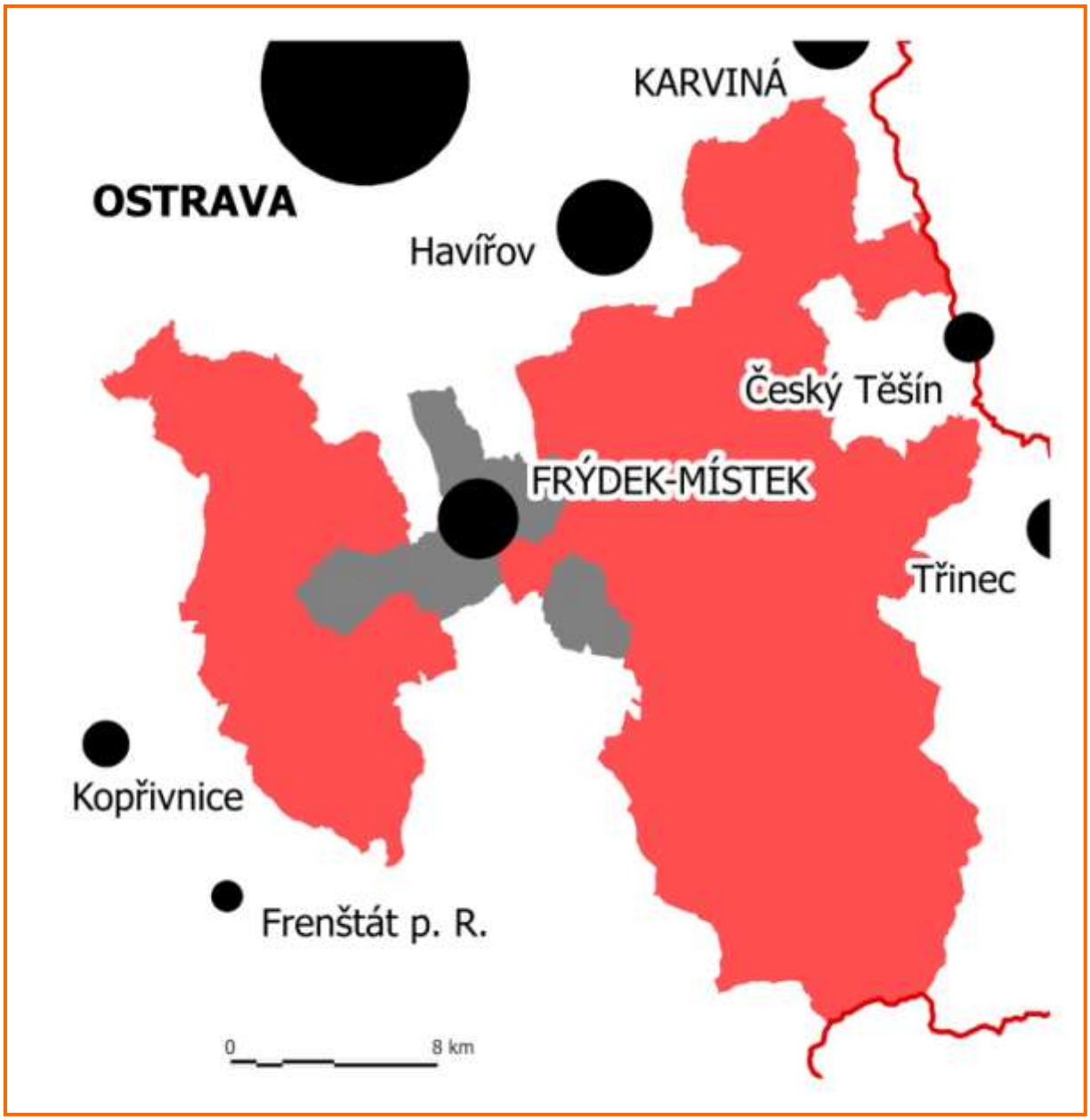

Tabulka č. 5: Základní údaje o Pobeskydí[14]

Údaj	Hodnota
Rozloha	541,68 km^2
Počet obyvatel	67 544
Míra lidnatosti	124,69 obyvatel/km^2
Počet obcí	43
Počet místních částí	53

Pobeskydí se podílí přibližně půl procentem na celkové rozloze území České republiky a necelým jedním procentem na jejím celkovém počtu obyvatel.

Obrázek č. 4: Podíl Pobeskydí na celkové rozloze a celkovém počtu obyvatel České republiky[15]

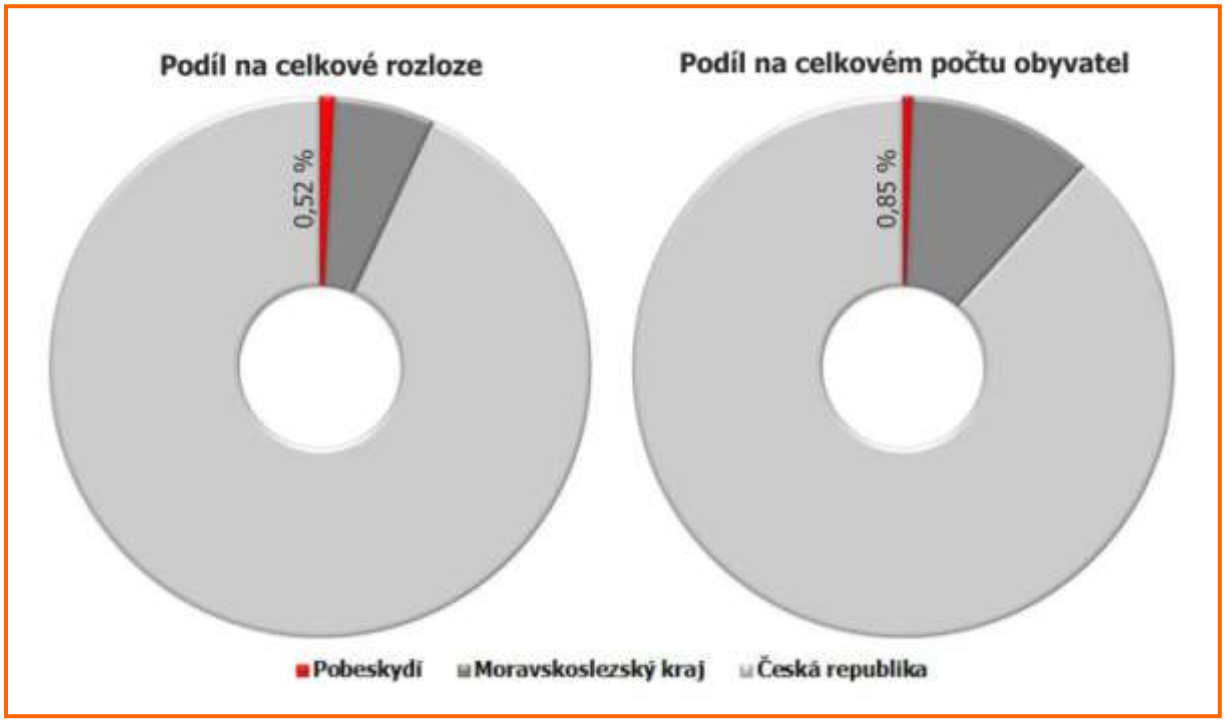

2.2 KRAJINA

Rozmanitost krajiny a jejích složek na relativně malém území je bohatstvím Pobeskydí. Je určující faktorem sídelní struktury, ekonomických aktivit a současně zdrojem potenciálů a limitů dalšího rozvoje území. Atraktivní a pestrá kulturní krajina s relativně zachovalým životním prostředím je aktéry účastnícími se přípravy této strategie považována za jednu z nejsilnějších stránek území. Z dotazníkových a anketárních šetření vyplynulo, že přírodní dědictví je jedním z nejvýznamnějších zdrojů hrdosti místních obyvatel. Krajina, příroda a potřeba její ochrany patří k nejčastějším námětům prací dětí a mládeže ve výtvarných a literárních soutěžích, které pořádá MAS Pobeskydí.

Z fyzickogeografického pohledu lze Pobeskydí rozdělit na tři základní celky:

- horský masiv Beskyd – jižní část regionu,
- okrajové části Ostravské pánve – severní část regionu a
- přechodnou oblast – neostře vymezená oblast pahorkatin a vrchovin.

[14] K 31. prosinci 2013.
[15] K 31. prosinci 2013.

Beskydy jsou z geologického hlediska utvářeny různě odolnými mezozoickými a paleogenními sedimenty Západních Karpat, zatímco Ostravská pánev je vyplněna převážně neogenními a kvartérními sedimenty. Odolnost geologického podkladu a procesy, které na jeho tvarování působily, se podílely na utváření specifického reliéfu. Pro Beskydy je charakteristické rytmické střádání horských hřbetů a místy poměrně ostře zaříznutých hlubokých říčních údolí, Ostravská pánev má reliéf mírně zvlněný. Pobeskydí zasahuje svým severním okrajem na území ostravsko-karvinského revíru s dosud probíhající těžbou černého uhlí. Na dalších místech území jsou těženy stavební materiály. Geologická stavba a morfologie krajiny vytváří podmínky pro četné svahové deformace a hloubkovou i plošnou erozi.

V důsledku značné vertikální členitosti reliéfu jsou klimatické poměry Pobeskydí velmi pestré. Jsou zde zastoupena území s teplým i území s velmi chladným klimatickým typem. Vertikální členitost reliéfu spolu s otevřeností území k severu (Ostravská pánev) způsobuje značnou proměnlivost povětrnostních činitelů, specifickou v rámci celé České republiky (s výrazným vlivem ze severu). S rostoucí nadmořskou výškou teplota klesá, poměrně často se vyskytují teplotní inverze a meteorologické stavy podmíněné místní konfigurací terénu. V severních částech blízkých ostravsko-karvinské průmyslové aglomeraci tyto stavy způsobují místy nepříznivé rozptylové podmínky a hromadění exhalací z dopravy a hospodářské činnosti. Rozložení srážek souvisí jak s výškovými poměry, tak se směrem převládajících vlhkých větrů a polohou území směrem k nim. Horské polohy jsou deštivější, než by jim příslušelo podle nadmořské výšky (o 30–60 %), což souvisí s nekrytou nárazovou polohou nejvyšších beskydských hřbetů. Čas od času bývá Pobeskydí postiženo extrémními meteorologickými jevy typu přívalových nebo několikadenních vytrvalých srážek, které v kombinaci s dalšími vlivy mohou vést ke vzniku povodní, nebo orkánů. Potenciální hrozbou, jejíž průběh a dopady lze v současnosti obtížně vyhodnotit, mohou být dlouhodobé klimatické změny.

Obrázek 5: Vodní nádrž Žermanice (foto: Alex Nováček)

Současná říční síť Pobeskydí je výsledkem složitého vývoje v třetihorách a čtvrtohorách. Hlavními vodními toky odvodňujícími území jsou Olše, Ondřejnice, Morávka, Lučina, Stonávka a Ropičanka, které se přímo nebo prostřednictvím toků vyššího řádu vlévají do Odry. Rozkolísanost průtoků jednotlivých vodních toků, podmíněná klimatickými a geomorfologickými vlivy a také působením člověka na krajinu, se projevuje čas od času povodňovými stavy, které působí značné hospodářské škody. Výraznými hydrologickými prvky, podílejícími se na utváření charakteru krajiny, jsou vodní nádrže Morávka (na stejnojmenné řece), Žermanice (na Lučině) a Těrlicko

(na Stonávce). Tyto a další, rozsahem menší vodní plochy plní úlohu zásobáren pitné i užitkové vody a mají rekreační, retenční a další významné vodohospodářské funkce. Jako součást protipovodňové prevence jsou postupně realizována opatření zaměřená na revitalizaci vodních toků a drobných vodních ploch.

Přirozený krajinný pokryv (bučiny, dubina, v nižších polohách luhy a olšiny) se v Pobeskydí téměř nedochoval. Byl nahrazen smrkovou monokulturou, antropogenizovanými loukami a vegetací typickou pro zemědělsky obhospodařovanou kulturní krajinu. Druhotně v této krajině nalézají útočiště i vzácné druhy rostlin a živočichů. V současné době dochází k nárůstu podílu listnatých dřevin (buk, jedle, javor klen a další) a k mírnému nárůstu rozlohy lesů. Zejména v Beskydech se můžeme setkat s řadou chráněných a ohrožených druhů rostlin, např. s chrpou měkkou, vstavačem mužským a vstavačem osmahlým, střevíčníkem pantoflíčkem, prstnatcem bezovým, lilií zlatohlávkem, rosnatkou okrouhlolistou nebo ďáblíkem bahenním. Na loukách a pastvinách se dochovaly vzácné orchideje, kopretiny nebo zvonky. V meandrech řek i u dalších vodních ploch lze nalézt stanoviště některých druhů lakušníků, porosty růžkatce, rdestů a bublinatek. Okolí vodních toků je silně ohroženo invazními druhy rostlin, zejména netýkavkou žláznatou a křídlatkou, případně bolševníkem velkolepým. Nebezpečí představují rovněž původní domácí expanzivní druhy (druhy druhotné sukcese).

Typickými obyvateli lesů a luk jsou jelení a srnčí zvěř, prase divoké, liška, kuna, jezevec či kočka divoká. Postupně se do Pobeskydí vrací velké šelmy – rys, vlk či medvěd. Vedle běžných drobných savců, jako jsou rejsek obecný, veverka obecná, myšovití hlodavci a další, se vyskytují i vzácné druhy plcha lesního, rejska alpského či chránění netopýři (velký, vousatý, ušatý). Intenzivní zemědělství ohrožuje řady polní zvěře – zajíců a koroptví. Předmětem ochrany mezi ptactvem jsou např. čáp černý, jeřábek lesní, tetřev hlušec, datel černý (v Beskydech) nebo ledňáček říční, kopřivka obecná (při meandrech řek a v Poodří). V Pobeskydí se lze setkat s řadou druhů obojživelníků a plazů, např. s mlokem skvrnitým, čolkem horským a čolkem velkým, kuňkou žlutobřichou nebo obecnou, zmijí obecnou, užovkou hladkou nebo slepýšem. Bohatost místní fauny doplňují chráněné druhy hmyzu a bezobratlých, např. otakárek fenyklový a otakárek obecný, roháč obecný, rak kamenáč a rak říční. Potenciální hrozbu pro ekosystémy představují nepůvodní druhy živočichů, např. rak signální a rak pruhovaný, střevlíček východní či norek americký.

2.3 SPOLEČNOST

2.3.1 HISTORIE

Klíčem pro pochopení současných problémů a výzev Pobeskydí je jeho historie. Život pod Beskydami nebyl nikdy snadný. Těžké přírodní podmínky dlouho bránily trvalejšímu osídlení. Díky své poloze se region v průběhu historie často stával prostorem, ve kterém se střetávaly mocenské zájmy okolních států. Početné válečné konflikty vedly k častým posunům hranic, podobu místní společnosti dotvářelo míšení různorodých etnických a kulturních vlivů. Historie Pobeskydí je spojena především s Těšínským knížectvím a samotným městem Těšín. Ten se nacházel na křižovatce starých obchodních tras a postupně se stal kulturním, hospodářským a politickým centrem východní a severní části regionu. Západní část území připadala k místeckému a hukvaldskému panství. Pro osídlení území bylo významných několik velkých kolonizačních vln: od 12. století lesní lánová kolonizace a ve 13. století německá kolonizace. Pronikání do blízkosti a centra Beskyd probíhalo o několik století později a až do období valašské kolonizace nemělo nikdy delšího trvání. Lidé osídlující horský masiv Beskyd se nejprve živili salašnictvím a později těžbou a zpracováním dřeva.

Od počátku 19. století docházelo v souvislosti s průmyslovou revolucí k rychlému hospodářskému rozvoji regionu. Jedním ze směrů rozvoje se stala hutní výroba založená na místních zásobách železné rudy a později též na zásobách uhlí v nedalekých pánevních oblastech. Novým impulzem dalšího rozvoje území se stala výstavba železnice a formování nového průmyslového centra na nedalekém Ostravsku. Novým prvkem způsobu života se stalo tzv. kovozemědělství, zvláštní kombinace životního stylu propojující tradiční silnou vazbu ke krajině s intenzivní průmyslovou výrobou v továrnách. Spolu s industrializací Ostravska postupně docházelo k odlivu obyvatel z venkovských obcí.

Po rozpadu habsburské monarchie po prohrané první světové válce byl region jedním z hlavních center národnostních sporů mezi Poláky a Čechy, které neskončily ani s rozdělením území podél hraniční řeky Olše v roce 1920. Obnovení sporů se region dočkal v roce 1938, kdy byla část území obsazena polskou armádou. V průběhu druhé světové války bylo území až do osvobození v dubnu 1945 zčásti součástí nacistického Německa, zčásti součástí protektorátu Čechy a Morava. Těžce přístupný horský masiv Beskyd byl přitom zejména na sklonku války jedním z center intenzivního protihitlerovského odboje. Po osvobození Československa a změně politického režimu došlo postupně k centrálně řízené přeměně venkovského charakteru Pobeskydí.

V období padesátých až osmdesátých let dvacátého století pokračovala industrializace nedalekých městských center a na ni vázaný odliv obyvatel z venkovských obcí. Některá sídla zanikla na dně vybudovaných přehradních nádrží nebo na poddolovaných územích, jiná nově vznikla nebo byla znovuvybudována. Základem venkovského hospodářství byla centrálně řízená jednotná zemědělská družstva a státní statky, v jejichž předimenzovaných areálech našla útočiště nejen zemědělská, ale také přidružená výroba a služby. V důsledku mechanizace a industrializace zemědělství došlo k zásadním změnám krajinné struktury. Podstatný vliv na rozvoj Pobeskydí měla středisková soustava obcí: ve významnějších venkovských sídlech byla rozvíjena základní infrastruktura a obslužnost, zatímco nejmenší sídla byla v rozvoji omezována. Řada z nich postupně získala novou, rekreační funkci prostřednictvím chataření, chalupaření a podnikové rekreace.

Neudržitelnost státem ovládaného socialistického zřízení se projevila po roce 1989, kdy došlo ke zhroucení významné části místních, uměle udržovaných sociálních a ekonomických vazeb. Využití krajiny se pozvolna vrací do podoby blízké původnímu charakteru, méně dynamicky jsou obnovovány původní sociální vazby. Obnovením obecní samosprávy v roce 1990 a vznikem krajů v roce 2001 došlo k posílení možností samosprávné lokální a regionální politiky. Řada problémů vyvstala s potřebou navrátit znárodněné majetky původním vlastníkům, častěji však jejich potomkům v druhé nebo třetí generaci, z nichž mnozí o vrácený majetek z různých důvodů nemohli nebo nechtěli pečovat. Nevyřešené či nepřehledné majetkové vztahy komplikují nebo dokonce znemožňují realizaci potřebných záměrů i čtvrt století po pádu totalitního režimu.

Struktura venkovského hospodářství a trhu práce byla ovlivněna přechodem k tržnímu systému fungování ekonomiky a privatizací. Řada provozů nevydržela související tlaky a zanikla, úspěšnější prošly výraznou transformací. V návaznosti na blízkou ostravsko-karvinskou průmyslovou aglomeraci pokračují rozsáhlé investice do infrastruktury a dochází k příchodu nových investorů, z nichž nejvýznamnější našel útočiště v nově vybudované průmyslové zóně v Nošovicích. Tvářnost krajiny a charakter místních společenství kromě toho ovlivňují selektivně působící a geograficky polarizované procesy migrace. Ve většině obcí Pobeskydí v posledních dvou dekádách dochází k přílivu nových obyvatel.

Obrázek 6: Hrad Hukvaldy (foto: Miroslav Lysek)

2.3.2 OBYVATELSTVO

V Pobeskydí žilo k 31. prosinci 2013 celkem 67 544 obyvatel. Jejich rozmístění znázorňuje mapa,[16] která je součástí přílohy č. 3. Z mapy vyplývá, že míra lidnatosti je v jižní části území, kterou vyplňují hřbety Moravskoslezských Beskyd, výrazně nižší než v severních oblastech, jež postupně přecházejí do Ostravské pánve. Celková míra lidnatosti území dosahuje 124,69 obyvatel/km^2 s maximem v obci Horní Suchá (468,08) a minimem na Morávce (12,76). Populačně nejsilnějším je mikroregion měst a obcí povodí Ondřejnice (22 044 obyvatel[17]). Nejlidnatější obcí Pobeskydí je Horní Suchá (4 585 obyvatel), nejmenší obcí regionu jsou Nižní Lhoty (265 obyvatel). Pod konvenční hranici vymezení obcí venkovského typu (méně než 3 000 obyvatel) spadá 37 obcí, z toho pět náleží do kategorie nejmenších obcí (méně než 500 obyvatel).

Obrázek č. 7: Věková struktura obyvatelstva[18]

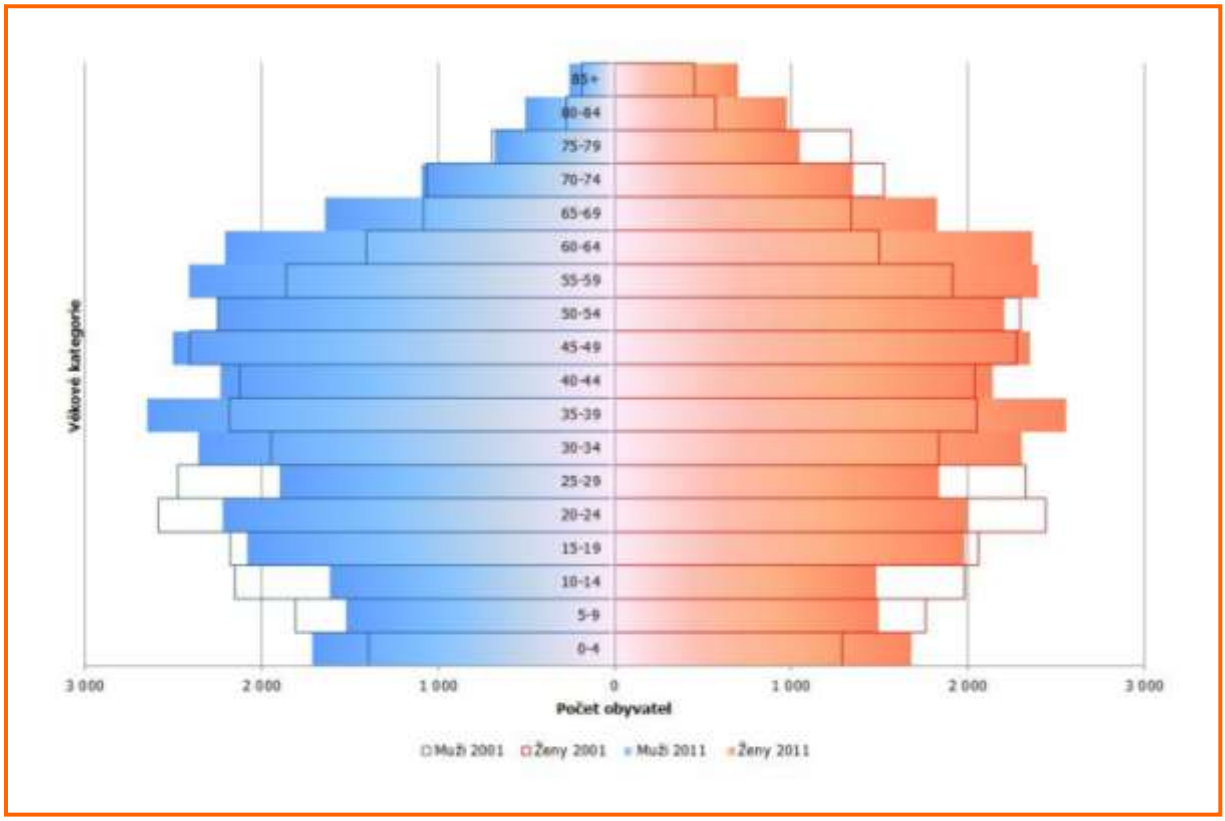

Sídelní struktura a populační velikost obcí Pobeskydí prošla v průběhu dvacátého a počátku dvacátého prvního století zásadními změnami v důsledku urbanizace, suburbanizace, budování vodohospodářské infrastruktury a těžby uhlí. Od roku 1991 došlo k nárůstu celkového počtu obyvatel Pobeskydí o více než 9 %,[19] přičemž většina obcí regionu v tomto období populačně získala (některé velmi významně – obce Vělopolí a Horní Bludovice o více než 40 %) nebo alespoň neztratila, pouze obec Pražmo zaznamenala více než sedmiprocentní populační úbytek (viz mapy,[20] které jsou součástí přílohy č. 3). Hnací silou tohoto vývoje je migrace práceschopného obyvatelstva do obcí v zázemí okolních měst.[21] Pro rozvoj bydlení jsou atraktivní především podhorské obce s dobrou dopravní dostupností a fungujícími službami. Významnou část nově příchozích tvoří mladé rodiny s dětmi, které opustily městské prostředí. Ve střednědobém výhledu lze očekávat pokračování tohoto trendu, přičemž jeho intenzita

[16] Rozmístění obyvatelstva.
[17] Bez Kateřinic, jejichž území není do Pobeskydí zahrnuto.
[18] K 26. březnu 2011 a k 1. březnu 2001.
[19] K 26. březnu 2011.
[20] Index vývoje počtu obyvatel I a II.
[21] Tuto skutečnost dokládá analýza dynamiky obyvatelstva Webbovou metodou (viz stejnojmenná mapa, která je součástí přílohy č. 3). Většina obcí náleží k přírůstkovým populačním typům C (11 obcí), D (28) a k přechodnému typu C/D (1), v nichž je určujícím faktorem celkového přírůstku kladné migrační saldo. Dvě obce náleží k typu G, pro který je charakteristický migrací tažený celkový úbytek obyvatelstva. Jedna obec náleží k přírůstkovému, přirozenou reprodukcí hnanému typu A.

se bude postupně snižovat. Byť je příliv nového obyvatelstva chápán jako signál toho, že Pobeskydí je dobrou adresou, vzniká zde potenciál pro prohlubování stávajících a vznik nových problémů. V některých obcích existuje výrazný rozdíl mezi počty obvykle bydlících a trvale bydlících obyvatel, což vyvolává tlaky na obecní rozpočty. Některé obce nejsou připraveny na příliv nových obyvatel po stránce infrastruktury a služeb. Novousedlíci často obtížně hledají cestu vlastního zapojení do místního společenství, pokud o takové zapojení mají vůbec zájem, což vytváří podmínky pro vzájemnou animozitu, konflikty či dokonce sociopatogenní jevy.

V souladu s obecnými populačními trendy dochází i v Pobeskydí k demografickému stárnutí,[22] jehož průběh však v jednotlivých obcích výrazně deformuje selektivní charakter migrace. Některé, především migračně atraktivní obce tento proces zasahuje prozatím s menší intenzitou nebo zde dokonce krátkodobě dochází k demografickému mládnutí, obce s nižšími hodnotami migračních přírůstků však demograficky stárnou velmi výrazně. Index demografického stáří[23] dosahuje průměrně hodnoty 1,0591, přičemž maxima dosahuje v Nižních Lhotách (1,4857) a minima v Žermanicích (0,6275; viz mapa,[24] která je součástí přílohy č. 3). Do budoucna lze předpokládat celkové demografické stárnutí populace žijící v Pobeskydí, přičemž ve střednědobém horizontu bude tempo tohoto procesu zvláště intenzivní v obcích, jejichž populace jsou dosud relativně mladé. Zatímco podíl předproduktivní složky obyvatelstva (0–14 let) zůstane v nejbližších deseti letech více méně na současné úrovni (14,79 %), podíl poproduktivní složky (65 a více let) se ze současných 15,58 % zvýší na hodnoty 25–30 % – na úkor podílu obyvatel v ekonomicky produktivním věku. Změny v rozmístění obyvatelstva a v jeho věkové struktuře kladou vysoké nároky na přizpůsobení kapacity a struktury sítí infrastruktury a služeb v jednotlivých obcích.

Obrázek č. 8: Vzdělanostní struktura obyvatelstva[25]

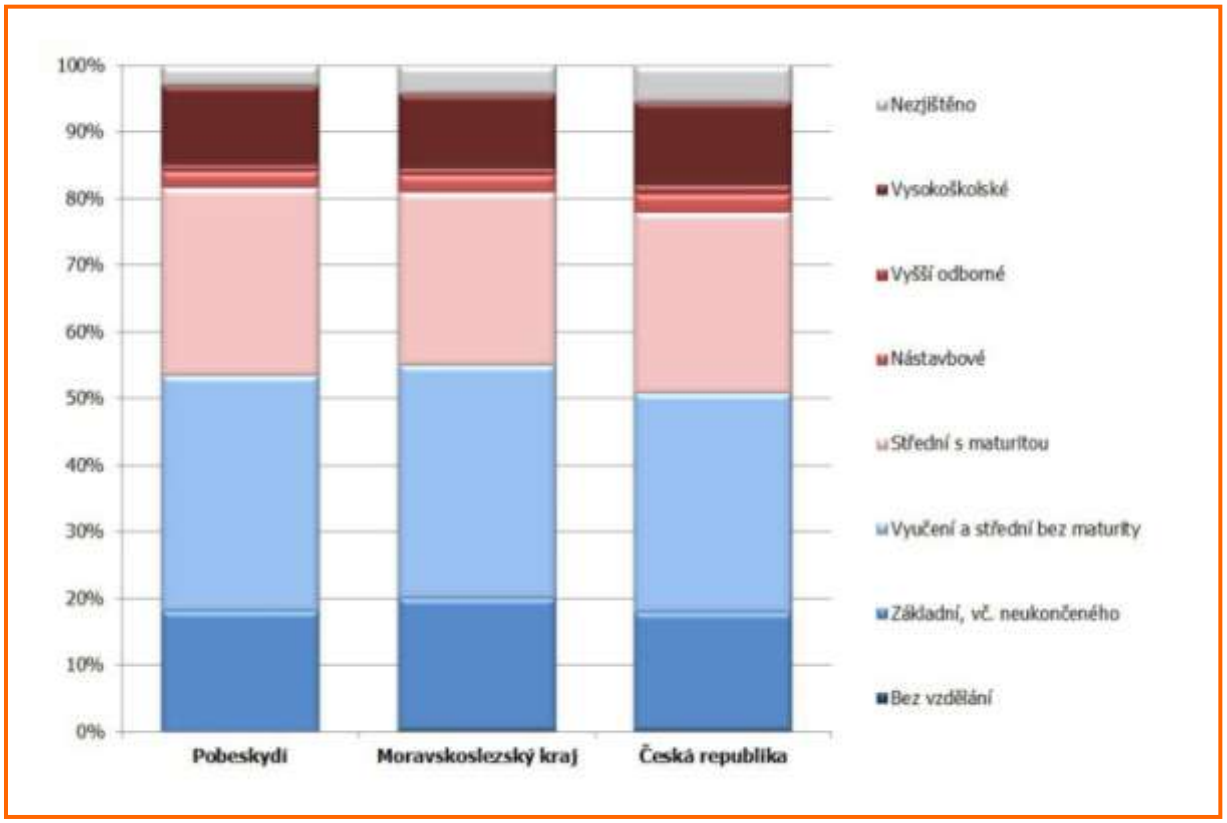

V období mezi sčítáními lidu, domů a bytů 2001 a 2011 došlo v Pobeskydí k výraznému zlepšení vzdělanostní struktury obyvatelstva. Podíl obyvatel s vysokoškolským vzděláním na počtu obyvatel starších patnácti let zde vzrostl o více než čtyři procentní body (na 11,95 %), čímž se Pobeskydí téměř vyrovnalo průměru celé České republiky (12,46 %) a výrazně překročilo úroveň Moravskoslezského kraje (11,24 %). Tuto skutečnost lze z větší části přičíst migraci vzdělaných (a dostatečně finančně zabezpečených) obyvatel z měst do jejich venkovského zázemí, jak napovídá mapa,[26] která je součástí přílohy č. 3. Z ní je patrná koncentrace vysokoškolsky vzdělaného

[22] Viz znázornění věkové struktury obyvatelstva prostřednictvím věkových pyramid za roky 2001 a 2011.
[23] Poměr počtu obyvatel v poproduktivním věku a počtu obyvatel v předproduktivním věku.
[24] Index demografického stáří.
[25] K 26. březnu 2011.
[26] Vzdělanostní struktura obyvatelstva.

obyvatelstva do obcí, které zaznamenávají v posledních deseti letech vysoké migrační přírůstky a které disponují dobrou dopravní dostupností městských center, v nichž vysoce kvalifikované pracovní síly nacházejí své uplatnění. Podobně variabilní (s opačnou polaritou) je situace v prostorové koncentraci obyvatelstva s nižší vzdělanostní úrovní.

2.3.3 HOSPODÁŘSTVÍ

Pobeskydí je horským a podhorským regionem, jehož hospodářský význam úzce souvisí s vývojem blízké ostravsko-karvinské průmyslové aglomerace. Když počátkem devadesátých let minulého století postihly Ostravsko vážné hospodářské problémy, důsledky pocítili lidé i ve venkovských obcích Pobeskydí. Hospodářské problémy byly způsobeny souběhem několika procesů. Předně celý systém domácího hospodářství musel projít přeměnou centrálně plánované ekonomiky na ekonomiku založenou na tržních principech, otevřít své trhy zahraniční konkurenci a vytvořit příležitosti pro příchod zahraničních investorů. Zároveň se Ostravsko muselo, podobně jako jiné tradiční průmyslové, strukturálními deformacemi postižené regiony v bývalých socialistických státech, vypořádat s náhlým hospodářským propadem, jehož přímým důsledkem byl pokles celkové zaměstnanosti v jádru průmyslové oblasti i v jejím širším zázemí. Celý region byl dále znevýhodněn chybějícím dálničním napojením na růstové regiony, periferní polohou v rámci České republiky, horší vzdělanostní strukturou obyvatelstva, v samotném Ostravsku pak i nižší kvalitou životního prostředí a nepříznivým image udržovaným sdělovacími prostředky. Ve venkovských oblastech Pobeskydí byla situace o to obtížnější, že transformací procházelo rovněž místní zemědělství.

Obrázek č. 9: Sektorová struktura podnikatelské činnosti (počet aktivních subjektů)[27]

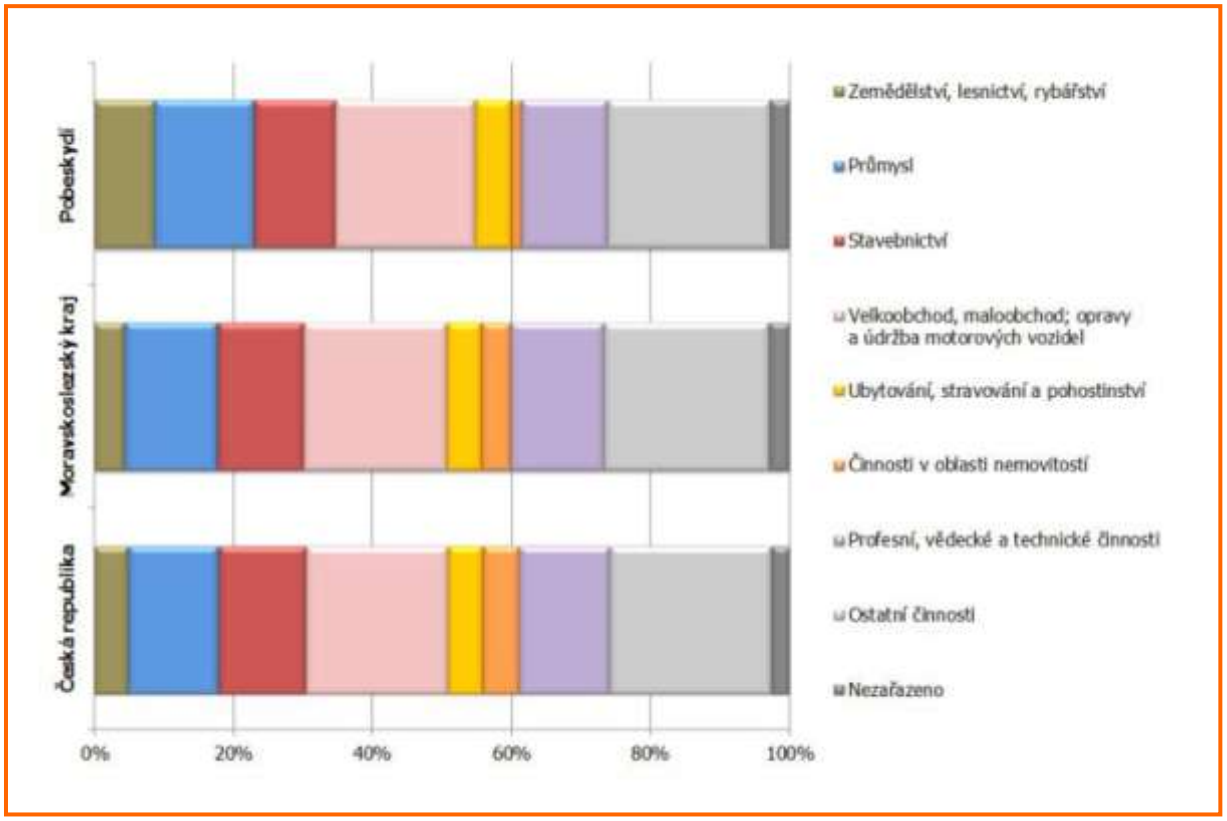

V roce 2012 bylo v Pobeskydí evidováno 7 230 aktivních podnikatelských subjektů. Koeficient podnikatelské aktivity (10,80 aktivních subjektů na 100 obyvatel za rok 2012)[28] řadí území pod úroveň Moravskoslezského kraje i České republiky (10,89, resp. 14,39), což souvisí s přítomností velkých zaměstnavatelů v suburbánní části Pobeskydí a v jeho blízkosti.[29] Ve struktuře podnikatelských subjektů, jimi generovaných pracovních míst i ve struktuře

[27] Za rok 2012.
[28] Viz stejnojmenná mapa, která je součástí přílohy č. 3.
[29] Viz mapy Zaměstnavatelé I a II, které jsou součástí přílohy č. 3.

zaměstnanosti místních obyvatel (viz předchozí graf a mapy,[30] které jsou součástí přílohy č. 3) je ve srovnání s celostátními i krajskými hodnotami výrazněji zastoupen průmysl. Zemědělství a lesnictví má srovnatelnou pozici pouze ve struktuře podnikatelských subjektů, zatímco ve struktuře zaměstnanosti obyvatel nedosahuje celostátních hodnot. S výjimkou ubytování a stravování je podprůměrně rozvinut sektor služeb. Řada významných zaměstnavatelů, kteří působí v Pobeskydí, má svá sídla lokalizovaná mimo toto území.

Místní aktéři považují vysokou závislost místního hospodářství a trhu práce na dodavatelích, odběratelích a zaměstnavatelích sídlících a působících mimo region za závažný problém. Ekonomické vazby mezi místními producenty, zpracovateli a spotřebiteli jsou v Pobeskydí dosud velmi slabé, ačkoli je zde významný potenciál tvorby dodavatelsko-odběratelských sítí a ve společnosti obecně roste zájem o místní produkty a služby (zejména s vysokou přidanou hodnotou). Využití těchto příležitostí a rozvoji podnikání obecně brání jak interní faktory na straně stávajících subjektů a zájemců o podnikání (především nedostatečná motivace), ale také přebujelá a nekvalitní legislativa a systémy norem a nedostatečné poradenství. Z těchto a dalších důvodů jsou v hospodářské struktuře Pobeskydí významně zastoupeny subjekty s nízkou rentabilitou a přidanou hodnotou produkce, nízkou produktivitou práce a mnohdy zastaralým technickým a technologickým vybavením.

Obrázek č. 10: Velikostní struktura ekonomických subjektů[31]

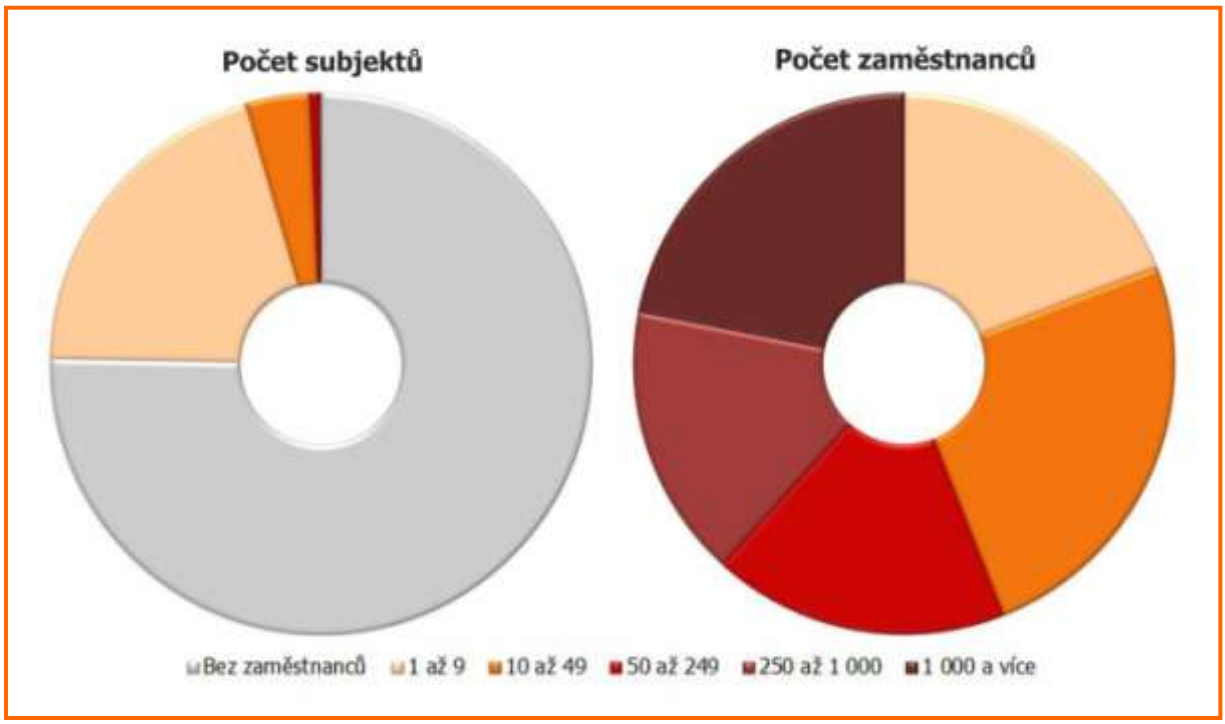

Zemědělství

Původní zemědělská výroba byla orientována převážně na živočišnou výrobu. V horské krajině, kde klimatické podmínky, půda i reliéf snižují ekonomickou efektivitu rostlinné produkce na minimum, byla tato orientace účelná. Pouze v nižších polohách přiléhajících k Ostravské pánvi převládala výroba smíšeného, živočišně-rostlinářského typu. V období před rokem 1989 byla tato výroba soustředěna do relativně malého množství kolektivních farem (JZD, státní statky), které se vyznačovaly nízkou produktivitou výroby, což se projevilo po přechodu ekonomiky na tržní model fungování zánikem řady z nich. Podstatná část naddimenzovaných zemědělských objektů ztratila v průběhu let své původní využití, což vedlo k jejich degradaci a vzniku zemědělských brownfieldů. Úspěšnou transformací prošly závody, na jejichž základech stojí nejvýznamnější zemědělské subjekty současného Pobeskydí:

- Beskyd Agro a.s. Palkovice nebo
- TOZOS spol. s r.o.

Zemědělství v Pobeskydí je v současné době významně závislé na systému dotací a plateb, který nedostatečně motivuje jednotlivé producenty a zpracovatele k zavádění inovací do tržně nekritické produkce s vyšší přidanou

[30] Zemědělství, lesnictví, rybářství I a II, Průmysl I a II, Stavebnictví I a II.
[31] Za rok 2012.

hodnotou. Pozvolna dochází k posilování alternativních funkcí zemědělství, zejména v souvislosti s ochranou a tvorbou krajiny. Značný a dosud nedostatečně využitý potenciál představuje vzhledem k rostoucí poptávce po zavádění alternativních zdrojů energie účelově pěstovaná biomasa. Zvyšující se zájem o zdravý životní styl a o kvalitní a bezpečné potraviny vybízí k orientaci směrem k ekologickému zemědělství a agroturistice. Hlubší transformaci zemědělského sektoru však kromě demotivujícího systému dotací a plateb komplikují dosud nedostatečně vyřešené vlastnické vztahy a rozsah, v jakém je zemědělská půda obhospodařována na základě nájemních vztahů.

Průmysl

Po roce 2002 dochází na Ostravsku k postupné stabilizaci hospodaření většiny velkých průmyslových podniků, což má pozitivní dopad i na zaměstnanost a výkonnost firem působících v Pobeskydí. Přestože podstatná část ekonomicky aktivního obyvatelstva nadále vyjíždí za prací do blízkých měst mimo vlastní Pobeskydí, postupně se v regionu prosazují transformované nebo nové, dynamicky se vyvíjející společnosti střední velikosti, např.:

- Befra electronic, s.r.o.,
- Mayr-Melnhof Holz Paskov s.r.o.,
- Motor Lučina spol. s r.o.,
- BORCAD cz s.r.o.,
- Optimont 2000 s.r.o. nebo
- T METAL Fryčovice, spol. s r. o.

Příkladem významné regionální firmy, která úspěšně překonala transformaci a dále prosperuje, byť pod novým vlastníkem, je Radegast v Nošovicích, součást Plzeňský Prazdroj, a. s. V souvislosti s celkovým oživením národní ekonomiky a začleňováním do evropských struktur se po letech přehlížení zvýšil zájem velkých, převážně zahraničních společností umisťovat své investice na území Moravskoslezského kraje. Zásadním impulzem pro rozvoj hospodářství v Pobeskydí byl příchod korejského investora do průmyslové zóny v Nošovicích. Společnost Hyundai Motor Manufacturing Czech s.r.o. zde investovala více než 32 miliard korun. Příchod automobilky, kterou doprovází řada asijských subdodavatelů, dále zvyšuje atraktivitu regionu pro cizí i tuzemské investory a z průmyslové zóny v Nošovicích činí nové jádro hospodářství a zaměstnanosti regionu. Rozsáhlé investice do průmyslových zón budovaných na zelené louce vzbuzují oprávněné obavy z dopadů na stav životního prostředí a život obyvatel v regionu, v případě jednostranně zaměřených gigantických investic navíc ze závislosti regionálního hospodářství na ekonomických cyklech globální ekonomiky.

Obrázek č. 11: Venkovská podnikatelská zóna v Třanovicích (foto: David W. Novák)

Příprava dalších ploch pro podnikání proto bývá provázena konflikty s občany a s neziskovými organizacemi. Méně kontroverzí, zato zpravidla více výdajů a komplikací pro investory přináší revitalizace nevyužitých objektů a ploch,

jejímž úspěšným příkladem je venkovská podnikatelská zóna v Třanovicích. Pro další hospodářský rozvoj území je mimořádně důležitá intenzita podnikatelské aktivity místních obyvatel a kvalita místního inovačního prostředí.

Služby

Sektor služeb navazuje na místní zemědělskou a průmyslovou výrobu a na soustředění obyvatelstva v sídlech. Koncentrace nabídky je závislá na velikosti sídel: malá venkovská sídla jsou charakteristická místy nižší nabídkou služeb, nabídka ve větších sídlech je s ohledem na regionální podmínky uspokojivá. V závislosti na nutnosti změn hospodářské struktury, ale také na investičních možnostech místních podnikatelských subjektů, se sektor služeb po roce 1989 pozitivně rozvíjel, ale v současné době se jeho rozvoj zpomalil a zejména v sídlech s nižší poptávkou dochází k tlakům na ekonomickou racionalizaci rozmístění nabídky. Silnou konkurenci místním poskytovatelům tvoří nabídka blízkých měst, především pak síla rychle se rozvíjející sítě hyper- a supermarketů. Velké zahraniční obchodní společnosti se díky propracovanější kultuře prodeje, lepšímu marketingu a systému nízkých cen dokázaly snadněji prosadit na domácím trhu a vytlačit tak část domácích prodejců. Uzavírání provozoven služeb a maloobchodu (často jediných svého druhu v obci) zvyšuje tlak na mobilitu obyvatel Pobeskydí a činí část z nich kriticky závislou na veřejné dopravě.

Obrázek č. 12: Sochovy slavnosti v Lhotce (foto: Miroslav Lysek)

Cestovní ruch

V regionu existují příhodné podmínky pro rozvoj cestovního ruchu, který má především v jižních částech území dlouhou tradici. Nachází se zde několik významných středisek cestovního ruchu, například Morávka, Komorní Lhotka, Řeka nebo Krásná. Možnosti rekreace rozšiřují přehradní nádrže Žermanice a Těrlicko, které jsou využívány ke koupání a k některým vodním sportům. Pobeskydí nabízí výborné podmínky pro letní i zimní rekreaci i poznávací turistiku zaměřenou na přírodní i kulturně-historické zajímavosti.[32] Za zmínku stojí především vesnická památková rezervace Komorní Lhotka, městská památková zóna Brušperk, hrad Hukvaldy, Archeopark v Chotěbuzi-Podoboře nebo národní kulturní památka „Noční přechod" na Morávce. Nabídku atraktivit doplňují kulturně-společenské i sportovní akce regionálního i nadregionálního významu. Ubytovací kapacity se v Pobeskydí koncentrují v nejnavštěvovanějších střediscích cestovního ruchu, především v jižní, hornaté části území a v okolí přehrad-

[32] Viz mapa Atraktivity cestovního ruchu, která je součástí přílohy č. 3.

ních nádrží (viz mapy,[33] které jsou součástí přílohy č. 3). Kromě zařízení volného cestovního ruchu region disponuje značnými lůžkovými kapacitami v objektech individuální rekreace, z nichž však pouze nepatrný zlomek je komerčně využíván pro volný cestovní ruch.

V České republice dlouhodobě roste zájem turistů o domácí destinace, Moravskoslezské Beskydy přitom patří mezi nejatraktivnější turistické cíle v zemi. Mezi jejich návštěvníky však převažují obyvatelé Moravskoslezského kraje a nejbližšího okolí, což se odráží v nadprůměrném zastoupení jednodenních návštěv a relativně krátké průměrné době pobytu vůbec a v nízkých částkách, které značná část návštěvníků a turistů v cílových destinacích utrácí za služby cestovního ruchu. Další rozvoj cestovního ruchu, jenž se zaměřuje na využití místních kulturních a přírodních zajímavostí, limituje nedostatečně rozvinutá turistická a volnočasová infrastruktura, která ve srovnání s konkurenčními regiony zaostává jak rozsahem, tak kvalitou nabízených služeb. Rozsáhlejší investice naráží na nedostatek kapitálu řady vlastníků a v některých lokalitách se dostávají do přímého konfliktu s potřebami ochrany životního prostředí a se zájmy obyvatel. Potenciál spolupráce jednotlivých poskytovatelů, tvorby integrovaných turistických balíčků a cíleného marketingu prozatím zůstává nevyužit. Turistický potenciál severní části Pobeskydí, zasahující do průmyslové ostravsko-karvinské aglomerace, naráží na přetrvávající negativní image regionu.

2.3.4 TRH PRÁCE

Situace na trhu práce v Pobeskydí je dána směsicí vlivů, které jsou charakteristické pro většinu venkovských oblastí, a vlivů, které jsou dány specifiky ekonomického a sociálního vývoje v podmínkách celé České republiky, Moravskoslezského kraje i jednotlivých obcí, které jsou součástí Pobeskydí. Na jedné straně je nabídka pracovních míst na venkovském trhu práce výrazně omezená a zpravidla lokálně silně specifická, což snižuje potenciál uplatnění kvalifikovaných specializovaných pracovních sil nebo osob se znevýhodněním v místě jejich bydliště a je jedním z hnacích motorů vysoké míry vyjížďky nebo dokonce emigrace za prací, zvláště u osob mladšího a středního ekonomicky produktivního věku. Na druhou stranu omezená nabídka pracovních sil s jejich převažující kvalifikační strukturou a pracovní morálkou omezuje rozvoj hospodářství v odvětvích s vyšší přidanou hodnotou.

Začátkem devadesátých let v souvislosti s přeměnou dřívější centrálně plánované ekonomiky na ekonomiku založenou na tržních principech a se změnou vnějších podmínek došlo k razantnímu propadu průmyslové a zemědělské výroby, který byl doprovázen rychlým poklesem počtu pracovních míst v těchto sektorech. V počáteční fázi transformace dokázal následky propadu zaměstnanosti v tradičních odvětvích zmírnit dynamicky se rozvíjející sektor služeb, ale již od roku 1997 docházelo v regionu, zejména díky kritické situaci většiny velkých průmyslových podniků na Ostravsku, k opětovnému nárůstu celkové nezaměstnanosti. K dalšímu prohloubení neutěšeného stavu na regionálním trhu práce došlo na přelomu let 2008 a 2009 v souvislosti s tzv. ekonomickou a finanční krizí.

V obcích s nedostatkem pracovních míst se v důsledku selektivního charakteru pracovně podmíněné emigrace zvyšuje podíl ekonomicky neaktivních osob. Zároveň jsou tyto obce charakteristické vyšší intenzitou podnikatelské aktivity obyvatel, pro které je vlastní podnikání jedinou reálnou alternativou dojížďky za prací na velké vzdálenosti nebo kariéry na úřadu práce.[34] K 26. březnu 2011 vyjíždělo mimo obec svého obvyklého pobytu za prací 39,56 % ekonomicky aktivních osob, což je hodnota typická pro venkovské oblasti, vysoká ve srovnání s údaji za celý Moravskoslezský kraj či celou Českou republiku (19,65, resp. 18,94 %). Převažovala dojížďka na relativně krátké vzdálenosti, proto podíl vyjíždějících osob klesal úměrně vzdálenosti od míst koncentrace pracovních příležitostí.[35]

Dostupnost informací o aktuální situaci na trhu práce se po roce 2011 výrazně snížila a údaje za jednotlivé obce nebyly v období let 2012 až 2013 zpracovávány a publikovány vůbec. Údaje zveřejňované od roku 2014 jsou věcně neporovnatelné s údaji dostupnými do roku 2011. Vzhledem k tomuto nedostatku a výrazné dynamice trhu práce je vypovídající schopnost následující analýzy omezená.

Míra registrované nezaměstnanosti se v Pobeskydí dlouhodobě pohybovala na vyšší úrovni ve srovnání s územím celé České republiky, v krajském kontextu však byla podprůměrná. V prosinci 2011 činila hodnota tohoto ukazatele 9,47 % (ve srovnání s hodnotami 11,18 % za Moravskoslezský kraj a 8,62 % za Českou republiku jako celek). Podle údajů ze Sčítání lidu, domů a bytů 2011 byla míra nezaměstnanosti dokonce nepatrně pod průměrem celé České republiky (9,79, resp. 9,84 %).[36] Nově sledovaný ukazatel podílu nezaměstnaných osob[37] dosáhl

[33] Ubytovací kapacity I a II.
[34] Viz mapy Podíl ekonomicky aktivních osob a Koeficient podnikatelské aktivity, které jsou součástí přílohy č. 3.
[35] Viz mapa Vyjížďka do zaměstnání, která je součástí přílohy č. 3.
[36] Míra registrované nezaměstnanosti a míra nezaměstnanosti nejsou identické ukazatele. Údaje o míře registrované nezaměstnanosti vychází z dat úřadů práce, údaje o míře nezaměstnanosti ze Sčítání lidu, domů a bytů 2011. V prvním případě je za nezaměstnanou považována osoba registrovaná na úřadu práce, v druhém ten, kdo se za nezaměstnaného označil ve sčítacím archu.

v Pobeskydí k 30. červnu 2014 podprůměrných hodnot (6,63 %) ve srovnání s hodnotami jak za Moravskoslezský kraj (10,14 %), tak za Českou republiku jako celek (7,59 %).

Obrázek č. 13: Vývoj míry registrované nezaměstnanosti

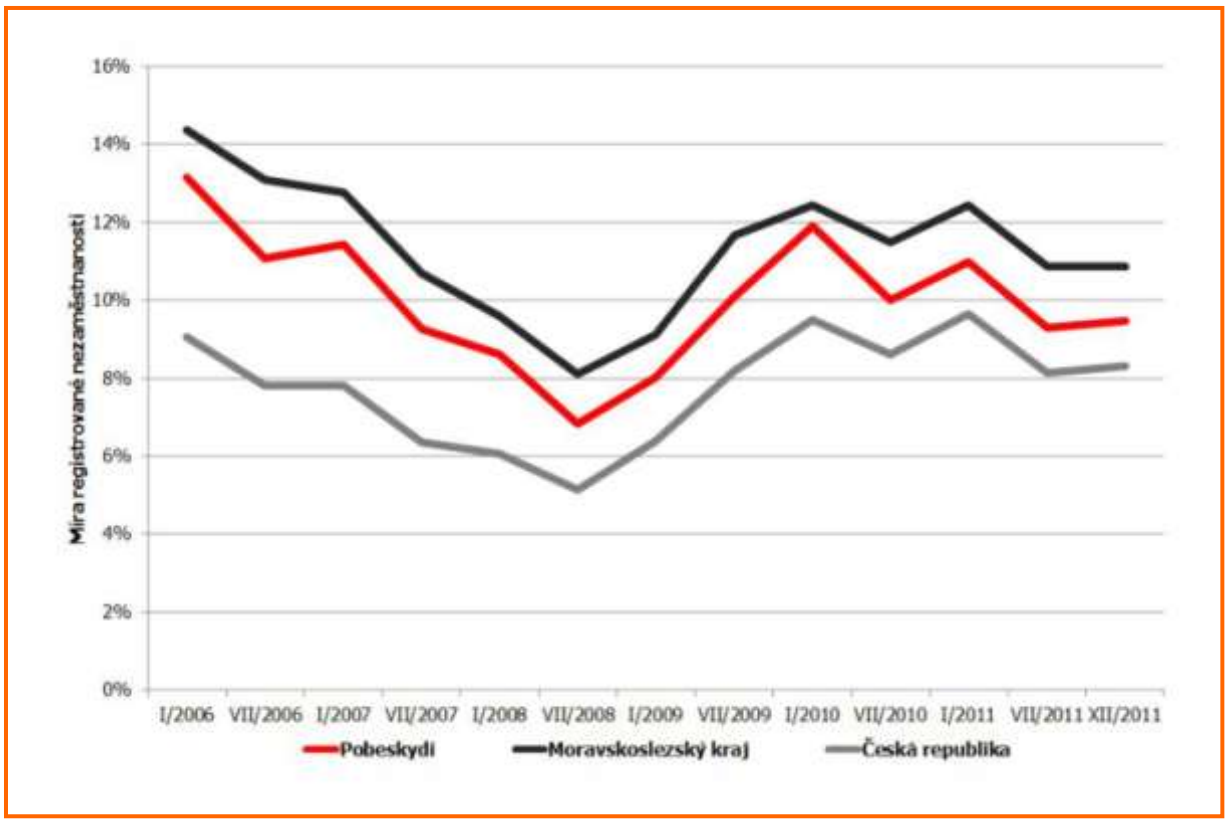

Odlišný obraz poskytuje analýza vývoje převisu poptávky na trhu práce. Počty uchazečů o práci na jedno volné pracovní místo za Pobeskydí, Moravskoslezský kraj i Českou republiku se v letech 2006–2011 sbližují a hodnoty tohoto ukazatele za Pobeskydí se v jednotlivých časových řezech dostávají pod krajskou i republikovou úroveň. V prosinci 2011 připadalo v Pobeskydí na jedno volné pracovní místo průměrně 13,03 uchazečů (v celé České republice 13,75 a v celém Moravskoslezském kraji 17,12 uchazečů). Pro období po roce 2012 jsou dostupná pouze data za úroveň okresů.[38] V okrese Frýdek-Místek připadalo v prosinci 2013 na jedno volné pracovní místo 22,60 uchazečů, v okrese Karviná 80,90 a v okrese Ostrava-město 41,60. Vzhledem k nedostupnosti přesných dat lze pouze spekulovat, zda údaje za Pobeskydí odpovídají údajům za Moravskoslezský kraj (39,50) nebo za Českou republiku jako celek (17,00).

Horší postavení na trhu práce mají osoby starší 55 let, zdravotně hendikepovaní, ale také ženy po mateřské dovolené a osoby pečující o závislé osoby. Omezené možnosti pro sladění profesního a rodinného života komplikují přístup na trh práce další významné části ekonomicky aktivních osob. K 31. prosinci 2013 se ženy podílely na celkovém počtu nezaměstnaných v okresech Frýdek-Místek, Karviná a Ostrava-město 49,09, 49,12, resp. 49,82 % a lze předpokládat, že situace v Pobeskydí byla obdobná. V Pobeskydí samotném tvořili v roce 2011 z celkového počtu nezaměstnaných 31,91 % uchazeči starší padesáti let, 14,27 % osoby se zdravotním postižením, 5,96 % absolventi a 19,47% uchazeči evidovaní více než 24 měsíců. S výjimkou dlouhodobě nezaměstnaných byla situace ostatních znevýhodněných skupin uchazečů o zaměstnání v Pobeskydí nepříznivější ve srovnání s hodnotami za Moravskoslezský kraj nebo Českou republiku jako celek.

[37] Podíl nezaměstnaných osob vyjadřuje podíl dosažitelných uchazečů o zaměstnání ve věku 15–64 let na všech obyvatelích stejného věku. Dříve sledované ukazatele míry nezaměstnanosti poměřují počty nezaměstnaných k počtům ekonomicky aktivních osob.

[38] O situaci na trhu práce v Pobeskydí tato data vypovídají pouze orientačně, neboť populačně jsou tyto okresy (v součtu) ve srovnání s Pobeskydím téměř dvanáctkrát větší.

Obrázek č. 14: Vývoj převisu poptávky na trhu práce

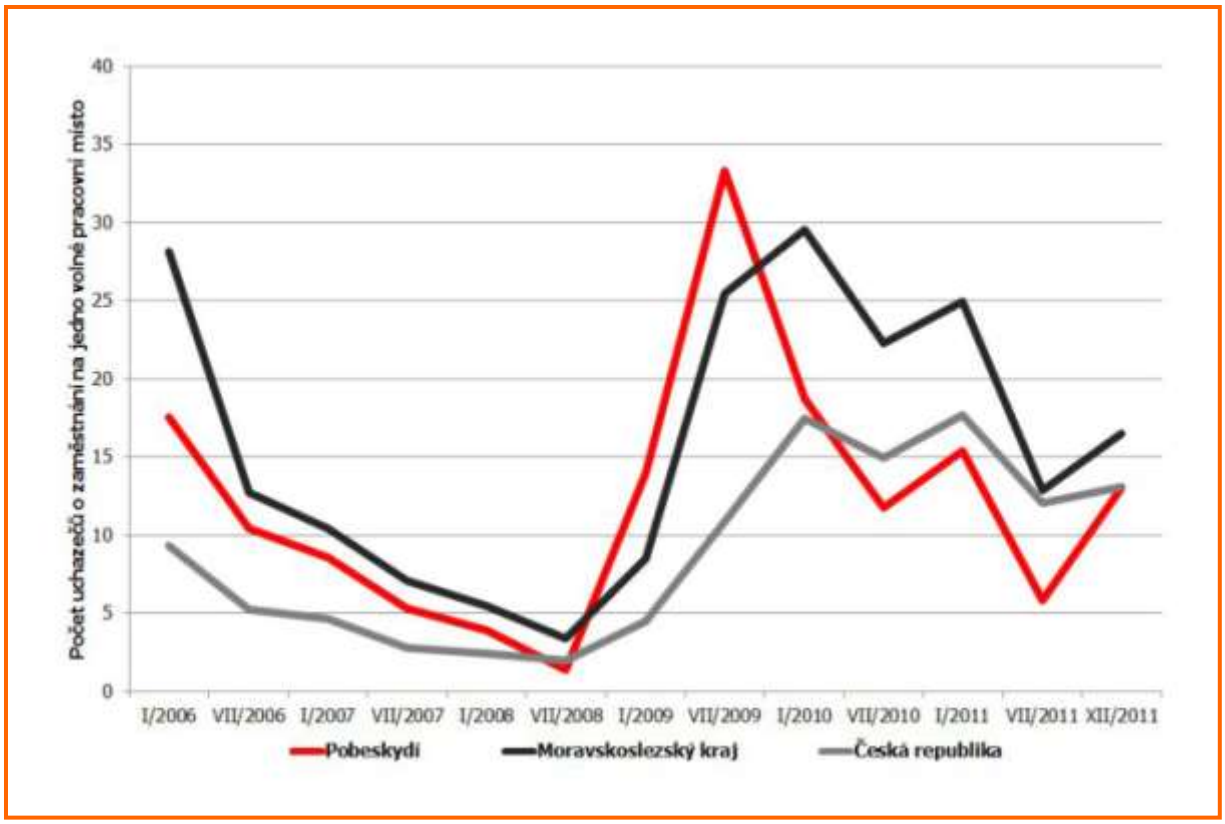

Míra nezaměstnanosti i převis poptávky na trhu práce jsou v Pobeskydí nerovnoměrně rozděleny, jak je patrné ze stejnojmenných map, které jsou součástí přílohy č. 3. Extrémních hodnot míry nezaměstnanosti dosahují obce, jejichž obyvatelstvo se dříve ve větší míře věnovalo práci v těžbě nebo v hutnictví, nebo v obcích, které se nacházejí v hornaté, periferní části regionu. Navzdory celkově spíše pozitivní situaci a dosavadním trendům na trhu práce v Pobeskydí se v regionu vyskytují obce s nepoměrně vyšším podílem nezaměstnaných. Maxima jeho hodnoty v červnu 2014 dosahovaly v Horní Suché (12,91 %), v některých obcích (Smilovice a Pazderna) oproti tomu nedosahovaly ani čtyř procent (3,92, resp. 3,98 %). Převis poptávky po volných pracovních místech přitom na úrovni jednotlivých obcí nekoreluje s výší registrované míry nezaměstnanosti. Příčinu nezaměstnanosti je proto nutné hledat nejen na straně nabídky pracovních míst, ale také na straně poptávky, a to v horší kvalifikační struktuře, v nízké adaptabilitě volné pracovní síly, neochotě pracovat za nízkou mzdu a vysoké závislosti dlouhodobě nezaměstnaných na štědrém systému sociální pomoci.

Na situaci na trhu práce v Moravskoslezském kraji i v Pobeskydí má výrazný vliv masivní příliv státem i krajem podporovaných investic, který vyvrcholil příchodem společnosti Hyundai Motor Manufacturing Czech s.r.o. a jejích subdodavatelů do nově vybudované průmyslové zóny v Nošovicích a do zón lokalizovaných v zázemí blízkých měst. Vznik tisíců nových pracovních míst se projevil především ve snížení převisu poptávky na trhu práce, avšak výrazněji nepřispěl ke snížení celkové míry registrované nezaměstnanosti v Pobeskydí. Nakolik přispěl k jejímu nezvyšování, lze spekulovat. Z důvodů popsaných výše proto byla nově vytvořená pracovní místa z velké části obsazena pracovníky žijícími mimo nejbližší okolí Nošovic a mimo Pobeskydí.

2.3.5 SOCIÁLNÍ VYLOUČENÍ

Sociální vyloučení lze označit jako proces, kterým jsou jednotlivci nebo celé skupiny obyvatel zbavováni přístupu ke zdrojům nutným pro zapojení se do sociálních, ekonomických a politických aktivit společnosti jako celku. V Pobeskydí se nachází jedna sociálně vyloučená lokalita[39], a to na území obce Horní Suchá. Obývá ji asi 150 osob převážně romské národnosti. Další sociálně vyloučené lokality se nacházejí ve městech, které s Pobeskydím bezprostředně sousedí (Frýdek-Místek, Karviná, Havířov). Popis těchto sociálně vyloučených lokalit je součástí

[39] Některé zdroje uvádí dvě sociálně vyloučené lokality v bezprostřední blízkosti: ulice Důlní a kolonií finských domků (Na Kempe, Kurkovec, U Vlečky).

přílohy č. 5. Problémem zůstává velmi nízká úroveň bydlení, vysoká nezaměstnanost a nezaměstnatelnost, vysoká zadluženost a nedostatečná úroveň vzdělání obyvatel těchto lokalit.

Ke skupinám obyvatel v Pobeskydí, kterým je potřeba věnovat větší pozornost při snaze o lepší zapojení do sociálního a kulturního života společnosti patří senioři, děti, dospívající a rodiny s dětmi. V Pobeskydí žilo k 26. březnu 2011 celkem 10 078 obyvatel starších 65 let. V Pobeskydí podobně jako v jiných regionech České republiky dochází k procesu stárnutí populace. Lze očekávat, že rostoucí množství starších osob bude potřebovat nějakou formu podpory nebo pomoci. Hrozba sociálního vyloučení seniorů se zvyšuje také v kontextu měnící se role rodiny a dlouhodobého rozvolňování sociálních vazeb v obcích. Žádoucí jsou aktivity umožňující starším občanům aktivně se účastnit společenského života podle jejich možností a žít zdravým a důstojným způsobem života. Děti a dospívající jsou ohrožováni nejen selháváním vlastních rodin při výchově a socializaci, ale také omezeným výběrem přátel a kamarádů, pronikáním sociopatogenních jevů, konkurencí virtuálního světa a virtuálních společenství, nízkou mobilitou a závislostí na veřejné dopravě nebo na dopravních prostředcích svých rodičů. V nelehké situaci se nachází část mladých rodin s dětmi. Vhodné jsou intervence podporující zapojení rodičů pečujících o děti do společenského života i podpora snadnějšího návratu do pracovního procesu.

Obrázek č. 15: Kolonie finských domků v Horní Suché (foto: Michaela Prymusová)

2.3.6 INFRASTRUKTURA A SLUŽBY

Dopravní infrastruktura a služby

Hlavní komunikační osu silniční dopravy v regionu vytváří komunikace tzv. slezského kříže. Jedná se o silnici E462 (R48) v ose severovýchod – jihozápad a silnici I/11 ve směru východ – západ. Intenzita dopravy v jednotlivých úsecích těchto komunikací v Pobeskydí přesahovala při sčítání dopravy v roce 2010 hodnoty 16 000 (z toho více než 4 000 těžkých motorových), resp. 8 000 vozidel za den. Nejbližšími hraničními přechody do Polska jsou Chotěbuz (na území Pobeskydí), Český Těšín, Horní Lištná a Bukovec, na Slovensko Bumbálka, Bílá a Mosty u Jablunkova.

Silniční síť v Pobeskydí sice disponuje dostatečnou hustotou dopravních komunikací umožňující dobrou propustnost krajinou, ale kvalita povrchu komunikací především nižších tříd je nízká úměrně možnostem jejich správců investovat do jejich údržby, obnovy a modernizace. Kapacita dopravní sítě, jež vyhovovala potřebám objemu přepravy v minulosti, neodpovídá dnešním nárokům. Páteřní komunikace a na ně navazující silnice nižších tříd jsou nadměrně zatěžovány nákladní tranzitní dopravou, což se zpětně projevuje na jejich technickém stavu. Tam, kde jsou vytížené dopravní tahy vedeny intravilány obcí (ve Staré Vsi nad Ondřejnicí, Krmelíně, Hnojníku, Těrlicku a v dalších obcích) je intenzivní dopravní zátěž zdrojem snížené bezpečnosti provozu a horších životních podmínek obyvatel. Významným negativním faktorem ztěžujícím dopravní konektivitu území je periferní poloha některých částí regionu vůči hlavním dopravním tahům. Dostupnost zejména horských oblastí je zvláště v zimním období problematická v důsledku vysokých nároků na zajištění sjízdnosti silnic.

V tomto kontextu představuje významnou perspektivu probíhající modernizace hlavních dopravních cest. Její klíčovou součástí je výstavba rychlostní komunikace R48, jejíž úseky procházející Pobeskydím již byly uvedeny do provozu. Prioritní je rovněž budování rychlostní komunikace v úseku Třanovice – Nebory – Jablunkov. V návaznosti na investici společnosti Hyundai Motor Manufacturing Czech s.r.o. a jejích subdodavatelů je plánována rovněž modernizace a rozšíření regionální železniční trati č. 322 (Český Těšín – Frýdek-Místek). Realizace projektů, které jsou součástí modernizace dopravní sítě, jsou komplikovány neutěšenou situací ve veřejných rozpočtech a v jednotlivých lokalitách se stávají předmětem střetů se zájmy ochrany životního prostředí a vlastníků nemovitostí.

Značná část Pobeskydí spadá do působnosti Integrovaného dopravního systému Moravskoslezského kraje. Spojení osobní autobusovou dopravou mezi obcemi regionu je zajišťováno především společnostmi ARRIVA MORAVA a.s., ČSAD Frýdek-Místek a.s., ČSAD Havířov a.s. a ČSAD Karviná a.s. Osobní železniční dopravu v Pobeskydí zajišťují České dráhy a.s. Počet spojů zastavujících v jednotlivých sídlech je úměrný jejich vzdálenosti od regionálních center, poloze vůči hlavním dopravním trasám a významu sídel. Zatímco ve větších sídlech ležících v suburbánním zázemí okolních měst a na hlavních dopravních tazích je situace prakticky bezproblémová, malá periferní sídla jsou v pracovní dny a zejména o víkendech dostupná hromadnou dopravou mnohem hůře. Kvalita služeb osobní autobusové dopravy je na přiměřené úrovni. Služby v nákladní dopravě poskytují desítky soukromých přepravců.

Nejbližší mezinárodní veřejné letiště se nachází v těsné blízkosti západních hranic regionu v Mošnově. Tamní letiště Leoše Janáčka Ostrava prošlo intenzivní přestavbou, nicméně jeho reálné využití zůstalo daleko za očekáváními. Územím prochází dostatečně hustá síť značených turistických tras a cyklotras (v menší míře samostatně vedených cyklostezek), a to zejména v atraktivních horských a podhorských částech území.

Technická infrastruktura a služby

Technická infrastruktura zahrnuje vybavení obcí inženýrskými sítěmi, tj. napojení domů na přípojky elektrické energie, plynovodu, vodovodu, kanalizace, na čistírnu odpadních vod apod. Správci inženýrských sítí v regionu jsou energetická společnost ČEZ, a.s. (dodávky elektrické energie), Telefónica Czech Republic, a.s. (sítě telekomunikačního vedení), Severomoravské vodovody a kanalizace Ostrava a.s. (sítě vodovodů a kanalizací) a společnosti koncernu RWE (dodávky plynu). Vybavenost území technickou infrastrukturou se liší podle jednotlivých obcí.[40] Jejím indikátorem je vybavenost bytového a domovního fondu napojením na jednotlivé sítě. Zatímco v případě zásobování elektřinou a pitnou vodou je pokrytí domů a bytů relativně uspokojivé, negativní situace trvá v oblasti nakládání s odpadními vodami a v oblasti zásobování plynem. V roce 2011 bylo vodovodem vybaveno 82,39 % domů (ve srovnání s 83,99 za Moravskoslezský kraj a 76,73 % za Českou republiku jako celek), plynem však pouze 57,38 % domů (ve srovnání s 64,36, resp. s 50,44 %) a přípojkou na kanalizační síť jen 23,78 % domů (ve srovnání s 40,24, resp. s 50,97 %).

Na uvedených hodnotách se různým dílem spolupodílí veřejná infrastruktura a soukromá řešení jednotlivých domácností a jiných vlastníků. Vzhledem k členitému terénu a značným vzdálenostem mezi jednotlivými obydlími jsou budování a následný provoz veřejné technické infrastruktury spojeny se závažnými technickými a finančními problémy a již existující veřejná technická infrastruktura je v mnoha obcích ve stavu, který vyžaduje značné investice. Nároky na výstavbu nové a modernizaci stávající vodohospodářské infrastruktury v Pobeskydí vyčíslené krajským plánem rozvoje vodovodů a kanalizací dosahují výše 2,0 miliardy korun, s ohledem na použité zdroje informací však lze předpokládat, že tento údaj není ani zdaleka konečný. Vzhledem k finančním a technickým problémům spojeným s výstavbou a provozem sítí veřejné technické infrastruktury je nutné v jednotlivých lokalitách hledat lokálně specifické a individuální způsoby řešení. Neplynofikované domy v Pobeskydí představují například potenciál pro zavádění alternativních způsobů vytápění, především biomasou. Samostatnou kapitolou je vysoká energetická náročnost provozu řady, morálně i technicky zastaralých soukromých i veřejných objektů, které přestávají vyhovovat stále náročnějším legislativním i technickým normám.

[40] Viz mapy Vodovod, Plynofikace a Kanalizace, které jsou součástí přílohy č. 3.

Sociální infrastruktura a služby

Sociální infrastrukturou se rozumí nabídka školských, zdravotnických, sociálních a jim podobných zařízení a služeb, které přispívají k zabezpečení celkově kvalitních životních podmínek v dané lokalitě. Jejich koncentrace v sídlech Pobeskydí je úměrná významu sídla v sídelní struktuře území a je ovlivněna řadou protisměrně působících vlivů, zahrnujících neúprosný tlak ekonomické racionalizace sítí služeb, rostoucí nároky na jejich kvalitu, turbulentní demografické trendy (zejména suburbanizaci a demografické stárnutí) a faktory mobility obyvatel Pobeskydí.[41] Tyto vlivy vyžadují intenzivní a efektivní spolupráci samospráv a dalších zřizovatelů jednotlivých zařízení, sdílení kapacit a nákladů a hledání alternativních způsobů zajištění základních služeb pro obyvatele regionu.

Ve školním roce 2012/2013 se v Pobeskydí nacházelo celkem 39 základních škol (z toho 21 prvostupňových). Ve dvanácti obcích základní škola chybí. V 37 obcích regionu se nacházelo celkem 44 mateřských škol. V šesti obcích se mateřská škola nenacházela. Střední školství není v Pobeskydí zastoupeno a většina studentů navštěvuje některou ze středních škol v blízkých městech Třinci, Českém Těšíně, Frýdku-Místku, Havířově, Frýdlantu nad Ostravicí nebo Ostravě. Dostupnost a kapacity zařízení předškolní péče i základního a středního školství jsou konfrontovány s realitou dlouhodobého poklesu počtu dětí v Pobeskydí jako celku,[42] s dočasnými a lokálně působícími výkyvy v důsledku suburbanizace a stěhování rodin s malými dětmi do obcí v zázemí měst a s existující konkurencí městských škol. Dlouhodobá udržitelnost venkovského školství je kromě výše uvedeného spojena s otázkou hledání a nalézání jeho alternativních funkcí, k nimž přispívá tradiční poslání venkovských škol jako hybatelů místního společenského života. Zajímavou perspektivu představuje využití stávajících zařízení pro potřeby komunitního vzdělávání. Obavy místních aktérů vyvolává stále klesající důraz na rozvoj kompetencí (manuálních, technických, jazykových apod.) podstatných pro pozdější uplatnění žáků a studentů na trhu práce. Neméně znepokojujícím jevem je nárůst sociopatogenních jevů na školách, zvláště ve spojení s chybějícími kapacitami odborníků, vyškolených pro jejich prevenci a řešení.

Ordinace praktického lékaře pro dospělé se nachází v 27 obcích, ordinace stomatologů ve 21 obcích, ordinace praktického lékaře pro děti a dorost v osmnácti obcích, lékárny ve třinácti obcích a ordinace ostatních specialistů ve dvanácti obcích Pobeskydí. Dvanáct obcí regionu je bez jakéhokoli zařízení zdravotní péče. Náročnější odbornou péči poskytují nemocnice v okolních městech – Frýdek-Místek, Ostrava, Český Těšín, Havířov, Třinec, Nový Jičín. V deseti obcích Pobeskydí se soustřeďuje osmnáct významnějších zařízení sociální péče. Jedná se o pobytová zařízení sociálních služeb pro seniory a osoby se zdravotním postižením či chronickým onemocněním a domovy s pečovatelskou službou. Zjištěná kapacita sociálních zařízení se pohybuje kolem tří set lůžek. Terénní služby jsou vázány zejména na okolní města či domovy s pečovatelskou službou. Zatím v území není registrovaná žádná ambulantní služba. Lze předpokládat, že dostupnost zdravotnických a sociálních služeb bude perspektivně jedním z hlavních faktorů kvality života demograficky stárnoucí populace Pobeskydí. Již v současnosti působí v regionu řada neziskových organizací, věnujících se práci pro sociálně potřebné osoby.

Z pohledu dostupnosti infrastruktury kulturních zařízení je relativně uspokojivá síť venkovských veřejných knihoven, které nejsou obyvatelům k dispozici pouze v jedné obci regionu. Z dalších zařízení nutno zmínit patnáct muzeí a galerií a devatenáct středisek pro volný čas dětí a mládeže. Pro potřeby sportovního vyžití disponuje Pobeskydí základní sítí téměř osmdesátky hřišť, více než padesáti tělocvičen, třinácti koupališť, jedenácti otevřených a dvou krytých stadionů. Pokrytí území volnočasovou infrastrukturou je v hrubých rysech poměrně rovnoměrné. Každá z obcí Pobeskydí disponuje alespoň jedním kulturním a jedním sportovním zařízením, otazníky však vyvstávají nad jejich strukturou a užitnou hodnotou v souvislosti s jejich technickým stavem a současnými potřebami cílových skupin. Kulturnímu a sportovnímu vyžití obyvatel Pobeskydí se věnuje řada organizací. Kromě výše zmiňovaných venkovských škol jsou klíčovým tradičním aktérem společenského života v řadě obcí náboženské organizace.

2.3.7 ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ A JEHO OCHRANA

Stav jednotlivých složek životního prostředí je ovlivňován množstvím znečišťujících vstupů a jiných škodlivých vlivů a jejich charakterem. V devadesátých letech dvacátého století došlo k zásadnímu zlepšení prakticky všech složek životního prostředí, u kterých byl takový vývoj v omezeném čase z věcné podstaty možný. Přesto nelze stav životního prostředí v regionu považovat za zcela uspokojivý.

Tvářnost krajiny je určována kromě jiného vegetačním krytem. Původní vegetace, která se dochovala pouze v nepatrných zbytcích, byla v průběhu historie nahrazena zčásti druhotnými lesy s poměrně homogenní skladbou

[41] Viz mapy Školství, Zdravotnictví, Sociální péče, Kultura a Sport, které jsou součástí přílohy č. 3.

[42] Ve srovnání se sedmdesátými a osmdesátými lety dvacátého století. Nárůst počtu dětí v mateřských a základních školách, zaznamenaný v letech 2010–2013 souvisí s doznívající vlnou zvýšené vlny porodnosti v druhé polovině první dekády tohoto století a s migrací reprodukčně aktivních rodin do Pobeskydí. Po odeznění této vlny lze očekávat návrat porodnosti na úroveň přelomu století a strmý propad počtu dětí v předškolním a školním věku.

dřevin a zčásti ustoupila obytné zástavbě a plochám využívaným pro extenzivní, zejména živočišnou zemědělskou výrobu. Jak dokládají následující graf a mapy,[43] které jsou součástí přílohy č. 3, současné skladbě krajinného pokryvu Pobeskydí dominují lesní plochy, orná půda a trvalé travní porosty. Této struktuře krajinného pokryvu odpovídají hodnoty indexu ekologické stability,[44] pohybující se za celé Pobeskydí výrazně nad úrovní hodnot za Moravskoslezský kraj i celou Českou republiku. Nejvyšších hodnot dosahuje tento ukazatel v hornaté, řídce zalidněné a lesnaté jižní části Pobeskydí. Ekologicky méně stabilní zemědělská krajina s výrazným zastoupením orné půdy převládá v morfologicky přístupnějších, hustěji zalidněných a intenzivněji využívaných částech regionu.

Obrázek č. 16: Pobeskydská zemědělská krajina (foto: Alex Nováček)

Dlouhodobě vysoké jsou nároky na zábor zemědělské půdy v důsledku komerční i rezidenční suburbanizace, doprovázené krajinářsky, urbanisticky a nekoncepční novou výstavbou, a budování dopravní infrastruktury. Část zemědělské půdy zůstává neobdělávaná a pozvolna dochází k poklesu její celkové výměry a ke snížení stupně jejího zornění ve prospěch nárůstu výměry trvalých travních porostů a ploch lesů. Těžba černého uhlí zčásti zasahující do Pobeskydí je spojená s řadou povrchových ekologických zátěží a s faktickou devastací rozsáhlých ploch krajiny, které jsou postupně revitalizovány. Další zdevastované plochy a nevyužívané objekty, opuštěné pozůstatky někdejších socioekonomických aktivit, se nachází v řadě obcí regionu. Jejich nové využití nebo regeneraci jednotlivých lokalit do přírodě blízkého stavu komplikuje řada specifických problémů, mezi nimiž na předních místech figurují neprůhledné majetkoprávní vztahy a vysoké výdaje spojené s odstraňováním stávajících staveb. Řada dalších objektů a ploch v obcích se nachází v neutěšeném stavu a bez výrazných investic je čeká osud brownfieldů. Odolnost krajiny vůči plošné a hloubkové erozi a její retenční schopnost byla v minulosti výrazně snížena nedomyšlenými terénními úpravami. Zejména v posledních deseti letech však dochází k realizaci projektů zaměřených na obnovení těchto klíčových krajinných funkcí.

Jedním z nejpalčivějších ekologických problémů v regionu je vysoké znečištění ovzduší, které je způsobené především koncentrací velkých zdrojů v nedaleké ostravsko-karvinské průmyslové aglomeraci (hutě, koksovny, energetika). Lze konstatovat, že celkově dochází k postupnému snižování emisí ze všech zdrojů. Na zlepšování kvality ovzduší se v devadesátých letech podílelo především snižování objemu průmyslové výroby a investice do ekologizace výroby v mnohých provozech. Současný nárůst průmyslové výroby ve velkých podnicích lokalizovaných v blízkosti Pobeskydí je zpravidla doprovázen změnou technologie výroby. Vzhledem k vývoji cen paliv se opět zvyšuje nebezpečí nárůstu znečištění ovzduší prostřednictvím místních zdrojů znečištění. Se znepokojením

[43] Struktura využití půdy a Struktura zemědělské půdy.
[44] Viz stejnojmenná mapa, která je součástí přílohy č. 3.

ve vztahu ke kvalitě ovzduší v tranzitem dotčených lokalitách je sledován nárůst intenzity osobní i nákladní automobilové dopravy.

Obrázek č. 17: Struktura využití půdy a struktura zemědělské půdy v Pobeskydí[45]

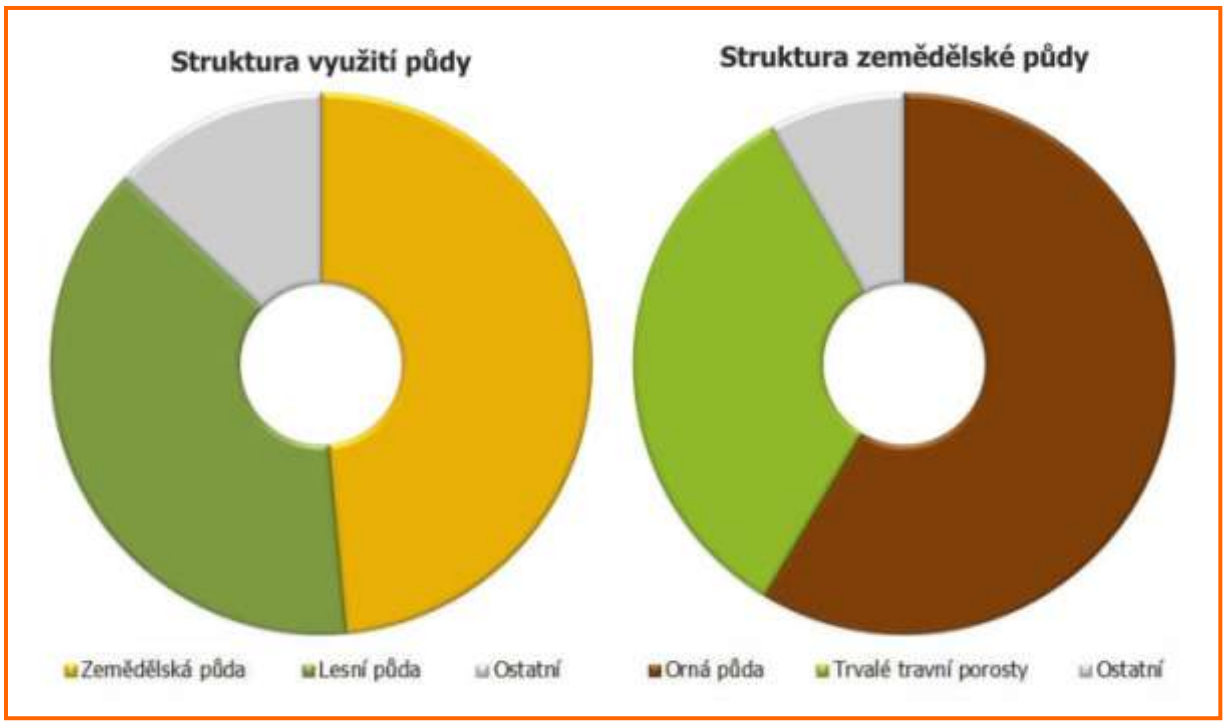

V území se nachází vodárenská nádrž Morávka, která je napojena na ostravský oblastní vodovod, který zásobuje pitnou vodou ostravsko-karvinskou aglomeraci. K zabezpečení kvality pitné vody je v souladu se zákonem v okolí této nádrže vyhlášeno pásmo hygienické ochrany. Spolu s dalšími vodními nádržemi (Žermanice, Těrlicko) je důležitým prvkem ochrany před povodněmi a zajišťování minimálních průtoků. Na kvalitu povrchových vod má výrazný vliv nedostačující míra odkanalizování obcí s napojením na čistírny odpadních vod. Potřeba investic do vodohospodářské infrastruktury je vnímána místními aktéry zvláště intenzivně s ohledem na nutnost splnit stále přísnější zákonné a technické normy. Ke zhoršování kvality vod přispívají i občasné povodňové stavy především horských toků, plošná eroze půdy a eutrofizace.

Část území zabírá CHKO Beskydy, svým okrajem Pobeskydí zasahuje na území CHKO Poodří a nachází se zde řada maloplošných chráněných území (viz mapa,[46] která je součástí přílohy č. 3) a dalších lokalit a objektů se zvláštními formami ochrany. Tato skutečnost má pozitivní vliv na stav životního prostředí a udržování jeho stability, významně však limituje možnosti místního hospodářského rozvoje. Řada rozvojových záměrů naráží na odpor ze strany orgánů ochrany životního prostředí a ekologických organizací nebo na individuální zájmy jednotlivců.

Relativně stabilní (i když stále nedostatečná) je síť zařízení sloužících k ekologicky šetrnému nakládání s odpady a řeší se otázky efektivnějšího využití některých druhů odpadů, např. potenciálních biopaliv a bioodpadů. Postupně se daří snižovat rozsah živelného skládkování odpadů v místech, která k tomu nejsou určena.

2.4 ÚZEMNÍ ROZVOJ

Přirozenými vlastnostmi územních celků jsou tendence ke změně a tendence k nerovnováze. Přirozenou vlastností lidí, kteří v těchto územích žijí a pracují, je snaha těmto tendencím vzdorovat a usměrňovat vývoj žádoucím směrem. Změnám, ke kterým došlo na území Pobeskydí v devadesátých letech dvacátého století a v první dekádě následujícího století a které mají své kořeny ve více či méně vzdálené minulosti, čelili aktéři soukromého podnikatelského, veřejného i neziskového sektoru na lokální, regionální i vyšších hierarchických úrovních svými systematickými aktivitami, které zahrnovaly přípravu a realizaci mnoha rozvojových projektů, které si kladly za cíl zkvalit-

[45] K 31. prosinci 2012.
[46] Chráněná území.

nění místního životního a ekonomického prostředí a životních podmínek místních obyvatel. Soustavně přitom naráželi a naráží na chronický nedostatek vlastních i cizích (podpůrných) finančních prostředků, nezbytných k dosažení požadované úrovně rozvoje, v konkrétních případech i k zachování stávajícího stavu území.

Není možné na tomto místě podat kompletní přehled o všech těchto aktérech a jejich projektech. Z těch nejvýznamnějších, které profilovaly a profilují směřování rozvoje území, lze zmínit venkovskou podnikatelskou zónu v Třanovicích, soubor projektů využívajících biomasu pro energetické účely nebo sportovně rekreační centra na Morávce, Žermanické nebo Těrlické přehradě. Příprava a realizace mnoha rozvojových projektů byla umožněna nebo alespoň usnadněna dlouhodobým procesem utváření vhodného institucionálního prostředí a využíváním externích finančních zdrojů. Budoucí vývoj lze se značnou dávkou nejistoty předvídat na základě dosavadních trendů, deklarovaných záměrů formulovaných v dlouhodobých plánech a jejich diskutovaných alternativ a současných a předpokládaných budoucích kapacit jednotlivých aktérů.

2.4.1 AKTÉŘI

Na současnou situaci v Pobeskydí a jeho budoucí vývoj působí nepřeberné množství aktérů soukromého, podnikatelského i neziskového sektoru, domácnosti a jednotlivci, z nichž zdaleka ne všichni mají v regionu sídlo nebo bydliště. Je jisté, že pouze část těchto osob a institucí se bude podílet na tvorbě strategie a bude mít odpovědnost za její podobu a že ještě menší část z nich bude reálně odpovídat za její naplňování. Trendem posledních dvaceti let je postupné zahušťování vnitřního a vnějšího institucionálního prostředí územního rozvoje. Vzhledem k tomu, že jednotliví aktéři nedisponují sdíleným rozpočtem a jinými společnými nástroji rozvoje Pobeskydí (s výjimkou místní akční skupiny), je jejich závazek naplňovat společnou strategii dobrovolný a fakticky nevymahatelný.

Komunikace a spolupráce mezi jednotlivými aktéry dosud zaostává za svými možnostmi, což se týká i komunikace a spolupráce v mikroregionech a v místní akční skupině. Jednotliví aktéři nedostatečně využívají výsledků vědy a výzkumu a dostupných příkladů dobré praxe, v důsledku čehož dochází k velmi pomalému pronikání inovací do praxe v hospodářství, ve veřejné správě i v neziskovém sektoru. Rozvoj území brzdí také celkově slabá pozice venkova v systému řízení kraje a státu (v krajských a celostátních politických reprezentacích).

Obce

Primárním nositelem odpovědnosti za rozvoj území ve své působnosti je 43 obcí, které tvoří Pobeskydí a které ze zákona pečují o všestranný rozvoj svého území a o potřeby svých občanů. Klíčovými faktory ovlivňujícími efektivitu výkonu jejich samosprávních funkcí jsou aktivita, stabilita a kapacity politických, řídících a administrativních aparátů a objem a struktura zdrojů, s nimiž obce nakládají. Organizační potenciál jednotlivých obcí je značně omezený a nejmenší z nich zvládají nanejvýše běžné fungování obce a administraci banálních projektů. Příprava a realizace náročnějších projektů nebo systematické strategické řízení jsou zcela mimo jejich možnosti, což je zčásti kompenzováno aktivitami mikroregionů a místní akční skupiny.

V období let 2010–2012 převyšovaly průměrné roční příjmy všech obcí Pobeskydí 1 122 mil. Kč, z čehož necelých 57 % tvořily daňové, necelých 18 % nedaňové a více než 22 % dotační příjmy (viz níže uvedený graf). Zatímco daňové příjmy vytváří relativně stabilní základ obecních rozpočtů, závislý pouze na občasných (byť zásadních) změnách systému rozpočtového určení daní, za kritickou lze považovat závislost především malých obcí na systému dotačního přerozdělování, jehož přínos pro obecní rozpočty je kromě aktivity samospráv podmíněn obecným nastavením dotačních titulů a nevypočitatelným chováním institucí, jež dotační tituly spravují. Skladba rozpočtů se liší nejen mezi jednotlivými obcemi navzájem,[47] ale také se výrazně proměňuje v průběhu času.

Roční výdaje všech obcí ve sledovaném období činily průměrně 1 098 mil. Kč, jejich hospodaření s kladnými přebytky tudíž svědčí o celkově dobrém zdraví samosprávných rozpočtů. Zejména u menších obcí lze pozorovat kritickou závislost investičních výdajů na objemu přijatých dotací (viz níže uvedený graf a mapa,[48] která je součástí přílohy č. 3). Podíl investičních výdajů na celkových výdajích obcí v letech 2010–2012 činil necelých 45 %. Negativně lze hodnotit vysoký podíl výdajů na veřejnou správu na celkových výdajích obecních rozpočtů, přičemž nejvyšších hodnot dosahuje tento podíl v nejmenších obcích (v některých přesahuje hodnoty 40 %), což svědčí mimo jiné o nákladnosti správy obce v podmínkách vymezených současnou legislativou a samosprávním působením.

[47] Viz mapa Příjmy obcí, která je součástí přílohy č. 3.
[48] Výdaje obcí.

Pokud by obce Pobeskydí vyčlenily pro účely implementace této strategie částky v rozmezí 10–20 % celkových vlastních běžných příjmů obecních rozpočtů,[49] činil by objem vlastních disponibilních zdrojů obcí (bez dotací) na realizaci navržených opatření celkem 83,5–167,0 milionů korun ročně.

Obrázek č. 18: Příjmy a výdaje obcí[50]

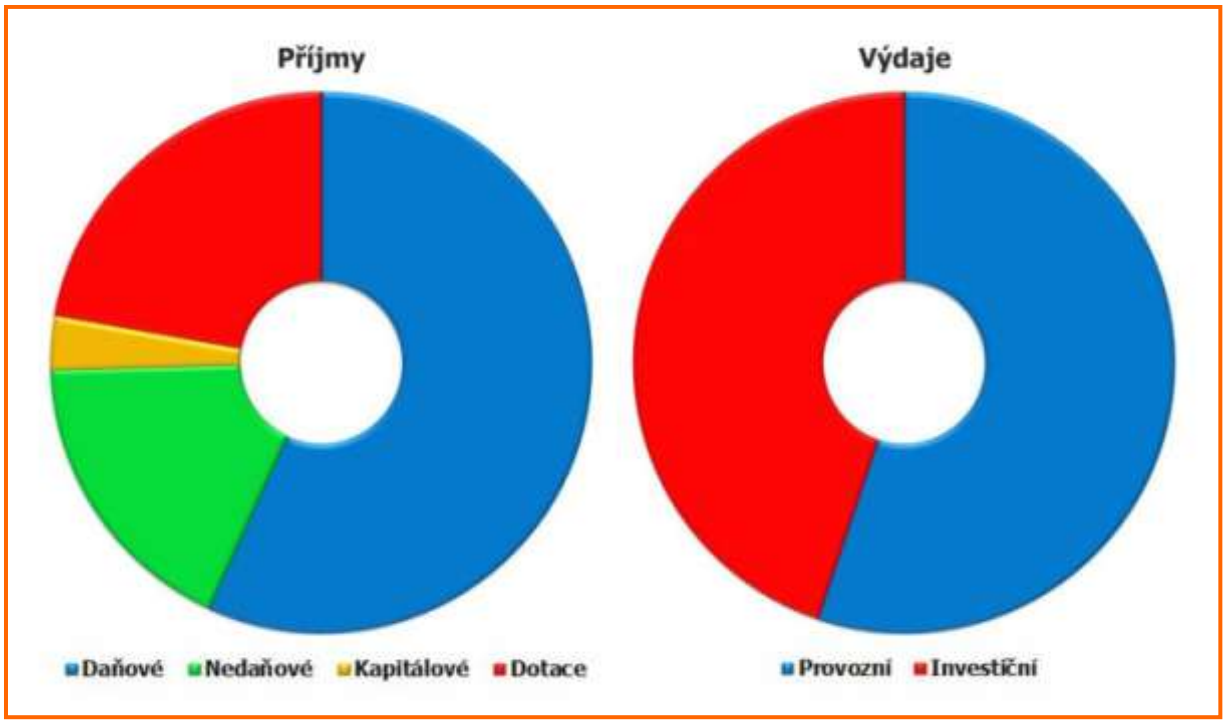

Mikroregiony

Od druhé poloviny devadesátých let dvacátého století, v reakci na složité podmínky pro výkon samosprávních funkcí a na nastolené rozvojové výzvy, je prohlubována spolupráce obcí prostřednictvím mikroregionů, které záhy po svém ustanovení začaly naplňovat své strategie a realizovat vlastní rozvojové projekty. Aby usnadnily složitou administraci těchto rozvojových projektů, ale i z jiných důvodů, jednotlivé mikroregiony zakládaly specializované instituce vybavené více či méně kvalifikovanými profesionály, nebo s takovými profesionály dlouhodobě nebo jednorázově spolupracují. Systematická spolupráce obcí sdružených v mikroregionech je dosud na poměrně nízké úrovni. Jádro společných aktivit se koncentruje do oblasti společenských, kulturních a sportovních aktivit, společné propagace a řešení operativních úkolů spojených s běžným fungováním obcí.

Mikroregiony jsou financovány prostřednictvím příspěvků členských obcí a dotací na realizaci společných projektů a zajištění vlastního chodu. Ve srovnání s rozpočty jednotlivých obcí jsou finanční zdroje mikroregionů zanedbatelné a pokrývají prakticky pouze jejich běžnou činnost. Ve vztahu k potřebám rozvoje území a k přípravě a realizaci společných projektů je nutné zabezpečovat dodatečné financování z příspěvků členských obcí nebo z dotačních zdrojů. Čtyři obce nejsou členem žádného ze svazků obcí, které jsou členy MAS Pobeskydí.

Ostatní místní a regionální aktéři

Kromě obcí a mikroregionů se na současné podobě a budoucím směřování Pobeskydí výrazně podílí nesčetné podnikatelské a neziskové subjekty, domácnosti a agilní jednotlivci. Jejich zástupci se mohou podílet na přípravě společné strategie, a ačkoli nenesou přímou odpovědnost za její implementaci, mohou k jejímu naplnění výraznou mírou přispět svými individuálními aktivitami nebo z titulu svých produkčních, spotřebitelských, zaměstnavatelských a mnoha dalších funkcí. Reálný přínos těchto aktérů k naplňování společné strategie je z principu nepředvídatelný, svými kapacitami však mnohonásobně převyšují potenciál všech obcí, mikroregionů i MAS Pobeskydí.

[49] Daňových a nedaňových.
[50] Průměr za roky 2010–2012.

Místní partnerství

Mezi jednotlivými aktéry na lokální a regionální úrovni se postupem času rozvíjí atmosféra kreativní spolupráce, prostřednictvím níž lze snáze, synergickým spolupůsobením překonávat limity, dané omezenými vlastními kapacitami jednotlivých aktérů. V drtivé většině případů vstupují tito aktéři do vzájemných interakcí v průběhu ad-hoc vyjednávání ohledně přípravy a realizace konkrétních rozvojových záměrů. O systematickém a dlouhodobém komunitním řízení rozvoje v drtivé většině obcí nelze vůbec hovořit.

Významným reprezentantem místního partnerství je MAS Pobeskydí, která na území působí od roku 2004 na principech metody LEADER. Filosofie LEADERu je založena na pevném přesvědčení, že místní společenství na úrovni obcí a mikroregionů jsou sama schopna nejlépe řešit vlastní problémy a že je tedy účelné poskytovat jim maximální možnou podporu, a to prostřednictvím tzv. místních akčních skupin. Principy, které jsou pro LEADER charakteristické a které představují kvalitativně vyšší úroveň politiky regionálního rozvoje, kladou zásadní důraz na plánování a realizaci rozvojových projektů na nejnižší možné úrovni – v konkrétních obcích, konkrétními lidmi. V těchto územích a společenstvích vznikají prostřednictvím LEADERu zcela nové hodnoty – vědomí vzájemné důvěry, schopnost komunikovat a spolupracovat při řešení společných zájmů v nejrůznějších oblastech společenského života.

Obrázek č. 19: Místní aktéři na setkání s MAS Pobeskydí; 4. září 2014 (foto: Věra Kratochvílová)

V Pobeskydí existují s aplikací metody LEADER značné zkušenosti. MAS Pobeskydí na základě předložených rozvojových strategií a záměrů uspěla v dosud všech vyhlášených programech typu LEADER v České republice. Přispěla tak k realizaci desítek rozvojových projektů částkami, které v letech 2008–2013 průměrně převyšovaly 13 milionů korun ročně. Přípravu a realizaci mnoha dalších projektů, které byly realizovány mimo rámce programů typu LEADER, místní akční skupina podpořila svými poradenskými službami. Součástí jejích aktivit je také přednášková a publikační činnost zaměřená na problematiku rozvoje venkova. Vzhledem k velikosti Pobeskydí není možné ani žádoucí, aby byla místní akční skupina garantem partnerství mezi aktéry na místní úrovni a nahrazovala tak přirozenou a nezastupitelnou roli obcí nebo jejich svazků. S využitím odborných, organizačních a finančních kapacit, jimiž disponuje, může vytvářet prostředí pro žádoucí vývoj místních společenství a představovat silný mezičlánek mezi místní a mikroregionální úrovní a vnějším prostředím.

Aktéři vyšších hierarchických úrovní

Kromě vlivu lokálních a regionálních aktérů, působících zevnitř území, působí na rozvoj Pobeskydí také řada vnějších aktérů různých hierarchických úrovní a zájmů. Na jedné straně jde o aktéry veřejného, soukromého podnikatelského a neziskového sektoru, kteří do Pobeskydí lokalizují své aktivity, na druhé straně o hierarchicky vyšší aktéry veřejné sféry, kteří prostřednictvím svých politik rozvoj Pobeskydí (stejně jako jiných území) přímo nebo nepřímo podporují či jinak ovlivňují. Hierarchicky nejbližšími aktéry jsou zejména Moravskoslezský kraj, Euroregion Těšínské Slezsko, Euroregion Beskydy, správy CHKO Beskydy a CHKO Poodří, a obce, jejichž rozšířená působ-

nost zasahuje do Pobeskydí. Na vyšších úrovních hierarchie se jedná především o Českou republiku, jednotlivá ministerstva a jim podřízené organizace, Svaz měst a obcí České republiky, Spolek pro obnovu venkova ČR, Národní síť Místních akčních skupin České republiky a další organizace. Klíčovým aktérem současného rozvoje Pobeskydí je Evropská unie.

Tyto instituce definují koncepční rámce vlastních politik a vytvářejí finanční a nefinanční nástroje jejich uplatňování, jejichž využití ve prospěch rozvoje Pobeskydí je jedním z účelů strategie. Nutno připomenout, že územní působnost těchto institucí zahrnuje nejen Pobeskydí a jejich aktivity mohou mít na jeho rozvoj nejen pozitivní, ale i negativní dopady. Schopnost využít příležitostí a odvrátit ohrožení, které z působení těchto vnějších aktérů vyplývají, je jednou z podmínek úspěšné implementace strategie. Vyžaduje od místních organizací a jednotlivců jednotu v klíčových a ofenzivní postup v každodenních otázkách a schopnost přicházet se smysluplnými projekty, které obstojí v konkurenci jiných území. Nepřehledná struktura a působnost jednotlivých aktérů a systémů vnější podpory značně komplikují běžný život a rozvoj území nejen v Pobeskydí. Ačkoli tato situace snižuje efektivitu úsilí místních a regionálních aktérů, je z pragmatického hlediska faktem, který je nutné přijmout a přizpůsobit se mu, především proto, že rozvoj Pobeskydí byl a bude na vnějších zdrojích kriticky závislý.

2.4.2 KONCEPČNÍ RÁMCE

Rozvoj Pobeskydí a jednotlivých obcí a mikroregionů je koncepčně ukotven v řadě strategických a územně-plánovacích dokumentů s působností na místní, mikroregionální a regionální úrovni a na vyšších hierarchických úrovních. Při zpracování strategie musí být tyto rámce v maximální možné míře respektovány. Hierarchicky nižší koncepce společná strategie zastřešuje, hierarchicky vyšší koncepce adaptuje do specifických podmínek Pobeskydí, vytvářejíc tak vnitřně soudržný podklad pro rozhodování. Je nereálné podat bližší přehled zaměření jednotlivých dokumentů a vazeb k připravované strategii. Při extrémně zahuštěném vnějším institucionálním prostředí rozvoje Pobeskydí a přemíře strategií, plánů a koncepcí různého zaměření, by jejich pouhý výčet překračoval rozsah zbytku této strategie.

Z mnoha desítek strategických a územně-plánovacích dokumentů, které bylo nutné vzít v úvahu při přípravě strategie, lze zmínit následující:

- Koncepční rámce strategického řízení:
    - Strategie regionálního rozvoje České republiky (pro období 2007–2013),
    - Strategie regionálního rozvoje ČR pro období 2014–2020,
    - Národní strategický plán rozvoje venkova České republiky na období 2007–2013,
    - další sektorové strategie, plány a koncepce vlády České republiky a jednotlivých ministerstev,
    - Strategie rozvoje Moravskoslezského kraje na léta 2009–2020,
    - Program rozvoje Moravskoslezského kraje na období 2010–2012,
    - Regionální inovační strategie Moravskoslezského kraje 2010–2020,
    - Návrh řešení socioekonomicky znevýhodněných oblastí Moravskoslezského kraje,
    - další sektorové strategie, plány a koncepce Moravskoslezského kraje,
    - Plán péče o Chráněnou krajinnou oblast Beskydy na období 2009–2018,
    - Plán péče o Chráněnou krajinnou oblast Poodří na období 2009–2018,
    - Strategie rozvoje Pobeskydí (pro období 2007–2013),
    - Strategický plán LEADER MAS Pobeskydí (pro období 2007–2013) a
    - strategické plány mikroregionů a obcí.
- Koncepční rámce územního plánování:
    - Politika územního rozvoje České republiky 2008,
    - Zásady územního rozvoje Moravskoslezského kraje a
    - územní plány obcí.

2.4.3 RÁMCE VNĚJŠÍ PODPORY

Aktéři vyšších hierarchických úrovní ovlivňují Pobeskydí uplatňováním vlastních politik definovaných ve svých strategiích, plánech a koncepcích prostřednictvím přímé lokalizace vlastních aktivit a prostřednictvím vytváření finančních a nefinančních nástrojů podpory rozvojových projektů připravovaných a realizovaných místními aktéry. Význam těchto nástrojů pro Pobeskydí je zásadní: mnoho organizací i jednotlivců je na externích finančních tocích kriticky závislých, a to nejen z pohledu přípravy a realizace rozvojových projektů, ale i z pohledu udržení vlastní běžné činnosti. Změna této situace je za stávajících podmínek nereálná.

V období po vstupu České republiky do Evropské unie výrazně vzrostl význam finančních nástrojů její regionální, zemědělské a dalších politik, které v současnosti výrazně zastiňují programy vlády České republiky, jednotlivých ministerstev a jim podřízených organizací. Desítky nejrůzněji zaměřených vlastních dotačních titulů každoročně vyhlašuje ve své samostatné působnosti Moravskoslezský kraj. Především neziskové organizace mohou na svou činnost čerpat prostředky poskytované četnými nadačními a jinými fondy.

Čerpání externích finančních zdrojů komplikuje nepřehledná a často se měnící struktura četných dotačních titulů a značná administrativní náročnost přípravy a realizace rozvojových projektů, neúměrná odborným kapacitám značné části potenciálních příjemců dotací a často vlastní náročnosti projektů samotných. V důsledku toho vznikla a nadále se prohlubuje závislost rozvoje území na poskytovatelích poradenských služeb, což přípravu a realizaci rozvojových projektů neúměrně prodražuje.

3 ANALÝZA PROBLÉMŮ A POTŘEB

Tato kapitola přináší shrnutí analýzy problémů a potřeb území i potenciální oblasti dalšího rozvoje, které vycházejí se socioekonomické analýzy, ve které jsou zahrnuty i výsledky zapojení komunity. Pro zpřehlednění jsou problémy a potřeby seskupeny do tematických oblastí. Silné a slabé stránky, příležitosti a ohrožení jsou následně shrnuty formou SWOT analýzy, kde jsou seřazeny podle významnosti na základě názorů místních aktérů.

3.1 PROBLÉMY A POTŘEBY

Hospodářství

Místními aktéry i veřejností vysoce akcentovanou potřebou v Pobeskydí je zaměstnanost, a to navzdory její relativně nízké úrovni. Problémem je její negativní struktura. Na jedné straně chybí pracovní příležitosti pro kvalifikované specializované pracovní síly, což může vést až k emigraci mladých, kvalifikovaných a jinak perspektivních obyvatel do měst, zejména z periferních obcí, nebo pro osoby se znevýhodněním (osoby se zdravotním postižením, osoby předdůchodového věku, dlouhodobě nezaměstnaní, osoby pečující o závislé osoby, matky po rodičovské dovolené apod.). Místní aktéři si uvědomují nevyužitý, resp. ztracený potenciál těchto osob a důrazně akcentují potřebu vytvářet podmínky pro jejich uplatnění v místním hospodářství. Na druhé straně přetrvává nedostatek kvalifikovaných a motivovaných pracovních sil (zaměstnanců i podnikatelů) pro rozvoj hospodářství v odvětvích s vyšší přidanou hodnotou. Místní aktéři spatřují příčiny zejména ve struktuře poptávky a nabídky vzdělávání (středoškolského i dalšího), v kvalitě a orientaci základního vzdělávání, chybějících motivačních aktivitách a poradenství i ve výchově a vzorech v rodině.

Suburbánní poloha Pobeskydí a působení velkých zaměstnavatelů jsou vnímány jako silné stránky zejména z pohledu zaměstnanosti. Ovšem tyto vazby silně ovlivňují strukturu místního hospodářství, které je tak ohroženo prohlubováním závislosti regionu na vnějších zdrojích a oslabováním lokálních vazeb. V místním hospodářství převažuje nízká rentabilita, přidaná hodnota i produktivita práce.

Další rozvoj hospodářství je limitován zastaralostí technického a technologického vybavení, nedostatkem motivovaných jedinců, nedostatečnou odbornou a organizační kapacitou pro přípravu a realizaci rozvojových strategií a projektů u malých a středních podniků (podnikatelů) a závislostí jejich rozvoje na poradenských službách. Dalšími limity jsou existující konflikty, špatná komunikace a nedostatečně rozvinutá spolupráce mezi aktéry, což může vést ke konfliktům rozvojových záměrů s požadavky na udržitelný rozvoj obcí a ochranu přírody a krajiny nebo s individuálními zájmy jednotlivců a jejich organizací. Problém představují i legislativní bariéry a nevhodně nastavený právní a administrativní systém a systém technických norem, což odrazuje místní podnikatele od rozvoje své činnosti a místní obyvatele od přípravy a realizace vlastních projektových záměrů.

Vlivem pokračující ekonomické globalizace a silných vazeb místního hospodářství na externí zdroje je místní hospodářství pozitivně ovlivňováno oživením a měnící se strukturou národního a regionálního hospodářství. Na druhé straně místní hospodářství mohou ohrozit negativní ekonomické jevy, zejména tehdy, dojde-li ke ztrátě ekonomické konkurenceschopnosti a výkonnosti regionu a státu (potažmo i celé Evropy). Místní aktéři vnímají potřebu posílení místního hospodářství a zvýšení jeho konkurenceschopnosti, a to rozvojem hospodářství s vyšší přidanou hodnotou a jeho směrováním k produktové i energetické soběstačnosti. Příležitostmi v tomto ohledu jsou odstraňování bariér spojených s existencí státních hranic, pokračující evropská integrace, zájem veřejnosti o zdravý životní styl, o kvalitní a bezpečné potraviny, místní produkty (výrobky a služby), zájem návštěvníků a turistů o domácí destinace a příměstskou turistiku či poptávka po zavádění alternativních zdrojů energií. Pobeskydí má řadu předpokladů pro rozvoj hospodářství, zejména strategicky výhodnou polohu vůči ostravsko-karvinské průmyslové aglomeraci, hlavním dopravním tahům a hranicím s Polskem a Slovenskem, uspokojivou dostupnost okolních měst i dostatek volných ploch a objektů pro soukromou investiční činnost.

Pro rozvoj cestovního ruchu mají některé části Pobeskydí (např. Beskydy, Žermanická a Těrlická přehrada, Hukvaldy a Palkovické hůrky) dobré předpoklady, zejména z pohledu bohatosti kulturního a přírodního dědictví, atraktivity krajiny, existence husté sítě turistických stezek a cyklotras a dobré dostupnosti velkých měst a hlavních dopravních tahů. Limitujícími faktory jsou však nedostatečně rozvinutá a využitá turistická a volnočasová infrastruktura a negativní image především severní části Pobeskydí, zasahující na Ostravsko.

Zemědělství a lesnictví je vnímáno místními aktéry jako tradiční součást venkova, kterou je potřeba podporovat a rozvíjet. Pobeskydí pro tento rozvoj disponuje dostatečným potenciálem zemědělské půdy a pracovních sil a tradicí hospodaření i v méně příznivých oblastech. Rozvoj zemědělství však mohou limitovat převažující nájemní

vztahy k půdě nebo vysoký podíl intenzivního zemědělství v ekonomicky i environmentálně méně příhodných podmínkách a z toho vyplývající střety mezi aktéry rozvoje území.

Společnost

Demografické stárnutí obyvatel, růst rozdílů v životní úrovni a sociální vyloučení osob se sociálním či zdravotním znevýhodněním jsou vnímány jako významná ohrožení. Nejzranitelnějšími v tomto ohledu jsou senioři, děti a dospívající, osoby se zdravotním postižením a sociálně slabší rodiny. Těmto cílovým skupinám je potřeba nabídnout vhodné služby, zejména sociální, volnočasové a vzdělávací a další služby pro rodinu, které tato ohrožení budou zmírňovat nebo jim předcházet. V současné době je dostupnost služeb (a sociální infrastruktury) uspokojivá, zejména ve středně velkých a větších sídlech. Problémem je dostupnost služeb (a sociální infrastruktury) v malých a periferních sídlech. Důraz by měl být kladen na přizpůsobení služeb potřebám výše zmíněných cílových skupin a současným trendům, např. deinstitucionalizaci, zapojování do běžného života, prodloužení pobytu v domově, prorodinná opatření nebo posílení úlohy dětí a mládeže v životě obce.

V důsledku blízké polohy vůči aglomeraci a okolním městům, atraktivity a pestrosti krajiny a malého výskytu sociálně patogenních jevů dochází ke zvýšenému zájmu o bydlení v Pobeskydí. Většinou se jedná o solventní rodiny s malými dětmi, které jsou sociálně výrazně vázány na město, a z vesnic se stávají noclehárny. Místní aktéři vnímají potřebu novousedlíky vtáhnout do dění v obci a zabránit tak vzniku různorodých nežádoucích jevů, např. izolovanosti novousedlíků, konfliktů mezi staro- a novousedlíky, nárůstu dalších sociopatogenních jevů nebo snižování podílu trvale bydlících obyvatel (zejména v rekreačních oblastech). Jednou z možných cest je zapojit rodiny do života v obci nabídkou kvalitních služeb, zejména v oblasti školství, péče o rodinu a volnočasových aktivit.

Místní aktéři považují za silné stránky místního společenství zachovalé mezilidské vztahy, význam tradičních sociálních institucí (zejména spolkové činnosti) a sounáležitost mezi obyvateli. Sociální kapitál a sociální vazby jsou velmi citlivé na zásahy okolí. V současné době jsou však silně ohrožovány kulturní globalizací a změnami v životním stylu místních obyvatel. Toto ohrožení zmiňovaly i děti ve svých pracích v literární a výtvarné soutěži. Je potřeba tuto silnou stránku posilovat a hledat nové možnosti rozvoje pospolitosti a odpovědnosti jednotlivců za místo, ve kterém žijí.

Globalizace a tlaky na změnu životního stylu představují riziko i pro kvalitu života jednotlivců. Mnozí místní obyvatelé, zejména s nižším vzděláním či vyššího věku, nejsou dostatečně připraveni na „pasti" moderního světa. Toto může vést k jejich sociálnímu vyloučení či k nárůstu sociopatogenních jevů (zadluženosti, závislosti, krádeže apod.). Je potřeba hledat vhodné způsoby, jak těmto negativním jevům zabránit či je zmírnit. Možností je např. zvýšení dostupnosti poradenství, vzdělávání, sociálních služeb a služeb pro rodinu.

Vysoce hodnocenou silnou stránkou území je bohatost kulturního dědictví a tradic, které mají svůj význam jak v posilování identity venkovského společenství a rozvoji sociálního kapitálu, tak v rozvoji místního hospodářství (místní produkty, cestovní ruch). Přirozenou potřebou je zachování, obnova a péče o toto dědictví Pobeskydí.

Životní prostředí a infrastruktura

Jak již bylo několikrát zmíněno, vysoce ceněnou silnou stránkou Pobeskydí je atraktivní a pestrá kulturní krajina s relativně zachovalým životním prostředím a s relativně vysokým indexem ekologické stability. Postupně dochází k revitalizaci a regeneraci původním využitím negativně dotčených součástí krajiny. Stále se ovšem v Pobeskydí setkáváme s lokalitami se zhoršeným stavem životního prostředí (místní aktéři zmiňují zejména kvalitu ovzduší). Méně je místními aktéry vnímán problém snížené retenční schopnosti krajiny a existence lokalit ohrožených záplavami a svahovými deformacemi, i když fakticky tento problém existuje. Krajina Pobeskydí je ohrožena jak zásahy člověka, zejména krajinářsky, urbanisticky a architektonicky nekoncepční novou výstavbou (ohrožující vzhled i průchodnost krajiny), tak přírodními vlivy, především klimatickými změnami a mimořádnými projevy počasí (povodně, orkány, extrémní teploty), pronikáním a šířením invazních druhů rostlin a živočichů i špatným technickým stavem mnoha objektů a ploch v obcích. Nejen děti ve svých pracích ve výtvarné a literární soutěži zdůrazňují potřebu ochrany životního prostředí a krajiny. Také veřejnost a místní aktéři akcentují potřebu obnovy, ochrany a zachování kvalitního životního prostředí a tradiční kulturní krajiny. V této souvislosti je příležitostí obecný zájem společnosti o ochranu životního prostředí a krajiny, ale i konkrétnější zájem společnosti o posílení alternativních funkcí zemědělství a mimoprodukčních funkcí lesa.

V oblasti technické infrastruktury jsou největšími potřebami, vnímanými zástupci obcí, kvalitní (legislativě vyhovující) a efektivní řešení likvidace odpadních vod a infrastruktura a služby v odpadovém hospodářství. Nízká úroveň vybavení sítěmi technické infrastruktury převažuje v sídlech s rozptýlenou slezskou zástavbou, kde jsou vysoké výdaje na jejich pořizování, provoz a údržbu. O něco lepší situace s vybaveností sítěmi technické infrastruktury je ve větších sídlech a v sídlech s koncentrovanou zástavbou. V oblasti energetiky představuje největší příležitost poptávka po zavádění alternativních zdrojů energií. V Pobeskydí má v této rovině největší potenciál biomasa, případně další malé zdroje obnovitelné energie.

Silnou stránkou území je hustá síť dopravní infrastruktury, včetně sítě cyklotras. Ve větších obcích, v zázemí okolních měst a na hlavních dopravních tazích lze dostupnost veřejnou dopravou považovat za uspokojivou. O něco horší dostupnost je v periferních a menších sídlech. Vlivem změn v životním stylu dochází k nárůstu podílu individuální automobilové dopravy, což vede ke zhoršené kvalitě ovzduší. Stále ovšem je významná část obyvatel (zejména senioři, děti a mládež, osoby se zdravotním postižením apod.) závislá na veřejné dopravě. Místními aktéry i částí veřejností je jako problém vnímán špatný technický stav povrchu pozemních komunikací a vysoká zátěž tranzitní dopravou. V souvislosti se zvýšenou intenzitou dopravy se na území Pobeskydí vyskytují i lokality se zhoršenou bezpečností provozu na pozemních komunikacích.

Management rozvoje území

V obecné rovině mají pro budoucí rozvoj území význam zkušenosti s přípravou a realizací rozvojových strategií a projektů na úrovni místní akční skupiny, v mikroregionech a ve větších obcích, zkušenosti s aplikací metody LEADER, existence MAS Pobeskydí se stabilním odborným zázemím a zvyšující se význam nestátních neziskových organizací a dobrovolných svazků obcí. Stále ovšem přetrvává nedostatek odborných a organizačních kapacit pro přípravu a realizaci rozvojových strategií a projektů v menších obcích, malých a středních podnicích a neziskovém sektoru. Za významnou slabou stránkou je považována nízká participace občanů na rozhodování a nízké zapojení soukromého podnikatelského sektoru do rozvoje území. Další slabinou, zmiňovanou některými místními aktéry, jsou konflikty, špatná komunikace a nedostatečně rozvinutá spolupráce mezi aktéry, včetně mikroregionů a místní akční skupiny, při přípravě a realizaci rozvojových strategií a projektů. Klíčovou roli v rozvoji území a při realizaci rozvojových strategií a projektů by mělo sehrávat využívání výsledků vědy a výzkumu a příkladů dobré praxe a zavádění inovací v hospodářství, ve veřejné správě i v neziskovém sektoru. Toto se na v Pobeskydí zatím dostatečně nevyužívá. Do budoucna lze spatřovat příležitost v existenci systémů podpory rozvojových projektů a strategií, v probíhajících a plánovaných rozsáhlých investicích do dopravní a technické infrastruktury ze strany veřejného sektoru, v investicích soukromého podnikatelského sektoru i v existenci zdrojů informací o příkladech dobré praxe v oblasti zemědělství a rozvoje venkova. V některých částech Pobeskydí nacházíme dostatek volných ploch a objektů pro soukromou i veřejnou investiční činnost. Častým problémem jsou ovšem nevyřešené nebo nepřehledné majetkové vztahy k nim.

Nejvýznamnější slabou stránkou území je podle názoru místních aktérů chronický nedostatek finančních prostředků v hospodářství, ve veřejné správě i v neziskovém sektoru a kritická závislosti řady subjektů i územního rozvoje na dotacích. Potřeba řešit tuto slabou stránkou je tím více zdůrazňována existencí řady ohrožení, které jsou místními aktéry málo ovlivnitelné. Jedná se zejména o negativní změny rozpočtového určení daní, komplikovanost, nepřehlednost a nestabilita vnějšího institucionálního prostředí a rámců vnější podpory, slabá pozice venkova v systému řízení státu, nestabilita tohoto systému, nedostatek finančních zdrojů na podporu rozvoje venkova a konkurence jiných regionů při usilování o jejich získání. Řešení je možno hledat v rozvíjení vzájemné spolupráce v území i ve spolupráci s dalšími venkovskými regiony, v posílení pocitu odpovědnosti místních obyvatel a aktérů za rozvoj svého území a v uplatňování inovací, učení se a realizaci efektivních a udržitelných projektů.

3.2 SWOT ANALÝZA

SWOT analýza je nástrojem formulace základních limitů a potenciálů rozvoje území. Zaměřuje se na vnitřní a vnější faktory, které mají vliv na rozvoj. Následující silné a slabé stránky, příležitosti a ohrožení byly formulovány na základě socioekonomické analýzy (zahrnující i výsledky zapojení komunity) a projednány v odborných pracovních skupinách. Jsou seřazeny podle významnosti, jak ji vnímají místní aktéři a veřejnost[51] a odráží hodnotový žebříček osob, které na území Pobeskydí žijí nebo pracují. Dílčí SWOT analýzy podle jednotlivých oblastí rozvoje jsou uvedeny v příloze č. 6.

Silné stránky

- Strategicky výhodná poloha vůči ostravsko-karvinské průmyslové aglomeraci, hlavním dopravním tahům a hranicím s Polskem a Slovenskem
- Přítomnost velkých zaměstnavatelů v regionu a jeho blízkém okolí
- Atraktivní a pestrá kulturní krajina s relativně zachovalým životním prostředím, postupná revitalizace a regenerace jejích původním využitím negativně dotčených součástí
- Uspokojivá dostupnost veřejnou dopravou ve větších obcích, v zázemí okolních měst a na hlavních dopravních tazích

[51] Na základě realizovaného hodnocení potenciálů a limitů dalšího rozvoje formou dotazníkového šetření, kde jednotlivé výroky byly bodovány. Více viz příloha č. 12 této strategie.

- Bohatství kulturního dědictví a tradic
- Uspokojivá dostupnost základní technické a sociální infrastruktury a služeb ve středně velkých a větších sídlech a v sídlech s koncentrovanou zástavbou
- Hustá síť dopravní infrastruktury, včetně turistických stezek a cyklotras
- Zkušenosti s aplikací metody LEADER a existence MAS Pobeskydí se stabilním odborným zázemím
- Malý výskyt sociálně-patogenních jevů
- Zvyšující se význam nestátních neziskových organizací a dobrovolných svazků obcí
- Zkušenosti s přípravou a realizací rozvojových strategií a projektů na úrovni místní akční skupiny, v mikroregionech a ve větších obcích
- Zachovalé mezilidské vztahy, význam tradičních sociálních institucí a sounáležitost mezi obyvateli
- Dostatečný potenciál zemědělské půdy a pracovních sil pro zemědělství a lesnictví
- Dostatek volných ploch a objektů pro soukromou i veřejnou investiční činnost
- Tradice hospodaření i v méně příznivých oblastech

Slabé stránky

- Chronický nedostatek finančních prostředků v hospodářství, ve veřejné správě i v neziskovém sektoru a kritická závislost řady subjektů i územního rozvoje na dotacích
- Špatný technický stav povrchu pozemních komunikací, vysoká zátěž tranzitní dopravou v případě řady z nich, nárůst podílu individuální automobilové dopravy a horší dopravní dostupnost veřejnou dopravou v malých a periferních sídlech
- Nezaměstnanost, její negativní struktura a nedostatek pracovních příležitostí pro kvalifikované specializované pracovní síly nebo osoby se znevýhodněním na jedné straně a nedostatek kvalifikovaných a motivovaných pracovních sil (zaměstnaných i podnikajících) pro rozvoj hospodářství v odvětvích s vyšší přidanou hodnotou
- Existence lokalit se zhoršeným stavem životního prostředí
- Nízká míra participace občanů na rozhodování a nízké zapojení soukromého podnikatelského sektoru do rozvoje území
- Nízká úroveň vybavení sítěmi technické a sociální infrastruktury a služeb (zejména sociálních a vzdělávacích) v malých a periferních sídlech a v sídlech s rozptýlenou slezskou zástavbou a vysoké výdaje na jejich pořizování, provoz a údržbu
- Nedostatečné odborné a organizační kapacity pro přípravu a realizaci rozvojových strategií a projektů v menších obcích, malých a středních podnicích a v neziskovém sektoru a závislost jejich rozvoje na poradenských službách
- Nedostatečné zastoupení v politických a správních orgánech vyšší úrovně
- Existence lokalit se zhoršenou bezpečností provozu na pozemních komunikacích
- Nevyřešené nebo nepřehledné majetkové vztahy k řadě objektů a ploch v obcích a převažující nájemní vztahy k půdě
- Existence konfliktů, špatná komunikace a nedostatečně rozvinutá spolupráce mezi aktéry, včetně mikroregionů a místní akční skupiny, při přípravě a realizaci rozvojových strategií a projektů
- Špatný technický stav mnoha objektů a ploch v obcích
- Nedostatečně rozvinutá a využitá turistická a volnočasová infrastruktura
- Negativní image především severní části Pobeskydí, zasahující na Ostravsko
- Převažující nízká rentabilita a přidaná hodnota místního hospodářství a jeho struktura, nízká produktivita práce a mnohdy zastaralé technické a technologické vybavení
- Závislost významné části obyvatel na veřejné dopravě
- Nedostatečné využívání výsledků vědy a výzkumu a příkladů dobré praxe, pomalý postup zavádění inovací v hospodářství, ve veřejné správě i v neziskovém sektoru
- Snížená retenční schopnost krajiny a existence lokalit ohrožených záplavami a svahovými deformacemi
- Vysoký podíl intenzivního zemědělství v ekonomicky i environmentálně méně příhodných podmínkách

Příležitosti

- Zájem o bydlení na venkově v zázemí okolních měst ze strany solventních rodin s malými dětmi
- Rostoucí zájem společnosti o ochranu životního prostředí a krajiny
- Zájem o zdravý životní styl, o kvalitní a bezpečné potraviny a o místní výrobky a služby
- Posilování významu metody LEADER pro rozvoj venkova
- Odstraňování bariér spojených s existencí státních hranic, pokračující evropská integrace
- Existence systémů podpory rozvojových projektů a strategií
- Zájem návštěvníků a turistů o domácí destinace
- Oživení a měnící se struktura národního a regionálního hospodářství

- Probíhající a plánované rozsáhlé investice do dopravní a technické infrastruktury ze strany veřejného sektoru a investice soukromého podnikatelského sektoru
- Poptávka po zavádění alternativních zdrojů energií
- Existence zdrojů informací o příkladech dobré praxe v oblasti zemědělství a rozvoje venkova
- Zájem společnosti o posílení alternativních funkcí zemědělství a mimoprodukčních funkcí lesa

Ohrožení

- Demografické stárnutí obyvatel, růst rozdílů v životní úrovni a sociální vyloučení osob se sociálním či zdravotním znevýhodněním
- Slabá pozice venkova v systému řízení státu, nestabilita tohoto systému, nedostatek finančních zdrojů na podporu rozvoje venkova a konkurence jiných regionů při usilování o jejich získání
- Legislativní bariéry a nevhodně nastavený právní a administrativní systém a systém technických norem
- Ztráta ekonomické konkurenceschopnosti a výkonnosti regionu a státu
- Migrace mladých, kvalifikovaných a jinak perspektivních obyvatel do měst, zejména z periferních obcí
- Konflikty rozvojových záměrů s požadavky na udržitelný rozvoj obcí a ochranu přírody a krajiny nebo s individuálními zájmy jednotlivců a jejich organizací
- Pokračování procesu ekonomické a kulturní globalizace, oslabování lokálních sociálních a ekonomických vazeb a prohlubování závislosti regionu na vnějších zdrojích
- Komplikovanost, nepřehlednost a nestabilita vnějšího institucionálního prostředí a rámců vnější podpory
- Klimatické změny a mimořádné projevy počasí (povodně, orkány, extrémní teploty)
- Krajinářsky, urbanisticky a architektonicky nekoncepční nová výstavba
- Změny v životním stylu a nárůst sociopatogenních jevů (konflikty, závislosti, kriminalita apod.)
- Negativní změny rozpočtového určení daní
- Snižování podílu trvale bydlících obyvatel
- Pronikání a šíření invazních druhů rostlin a živočichů

4 VIZE A CÍLE STRATEGIE

4.1 MISE A PRINCIPY

4.1.1 MISE

Posláním (misí) této strategie je přispět k všestrannému rozvoji Pobeskydí prostřednictvím efektivního využití místních zdrojů a koordinace společných i individuálních aktivit subjektů veřejného, soukromého podnikatelského i neziskového sektoru k prospěchu obyvatel regionu. Za tímto účelem MAS Pobeskydí hledala shodu mezi zástupci veřejnosti a dalších relevantních zainteresovaných stran nad klíčovými problémy a příležitostmi rozvoje, vizí a cíli a nástroji jejich dosažení. Strategie staví na přesvědčení, že dosažení dlouhodobě udržitelných pozitivních výsledků není reálné bez aktivní účasti místních obyvatel, podnikatelů, neziskových organizací a bez osvíceného vedení, které spontánní aktivitě těchto aktérů vytváří optimální podmínky. Strategie tím navazuje na dosavadní spolupráci při realizaci rozvojových projektů, na účast místní akční skupiny v předchozích programech typu LEADER a hlásí se tak k principům komunitně vedeného místního rozvoje.

4.1.2 PRINCIPY

MAS Pobeskydí a její strategie staví na principech dlouhodobě udržitelného rozvoje a principech metody LEADER, s jejichž naplňováním jsou v regionu bohaté zkušenosti.

Udržitelný rozvoj

Úsilí o dosažení udržitelného rozvoje Pobeskydí směřuje k uspokojování potřeb současných generací, aniž by přitom byly omezovány možnosti uspokojování potřeb budoucích generací. Udržitelný rozvoj Pobeskydí staví na vyváženém přístupu k ekonomickým, sociálním a environmentálním otázkám tak, aby žádná z nich nebyla rozvíjena na úkor jiné. Z dlouhodobého hlediska je nezbytné založit takový rozvoj na potenciálu vnitřních zdrojů, především lidských. Tyto zdroje je potřeba systematicky kultivovat, pečovat o ně a šetrně je využívat. Z krátkodobého hlediska je účelné využít příležitostí, které spočívají v existenci vnějších zdrojů podpory, především v nástrojích regionální politiky České republiky a politiky ekonomické a sociální soudržnosti Evropské unie.

Harmonický rozvoj je založen na respektu k různorodosti, často až protichůdnosti zájmů, které mají jednotlivci i subjekty. Tato různost je bohatstvím Pobeskydí a lze ji racionálně využívat k prospěchu rozvoje regionu. To vyžaduje především hledat shodu v potenciálně konfliktních oblastech, a to nejlépe dříve, než konflikty vzniknou. Různorodost zájmů jednotlivců i subjektů a jejich různorodé možnosti jsou možným zdrojem pozitivních synergických efektů. Významným potenciálem disponuje partnerství veřejného, soukromého a neziskového sektoru, a to jak ve fázi přípravy rozvojových aktivit, tak při jejich realizaci a při provozu jejich případných výsledků.

Rozvojové aktivity musí být „protržně" orientovány. To znamená, že po nich musí existovat relevantní poptávka ze strany cílových skupin, kterými jsou obyvatelé v různých životních situacích a rolích. Tuto poptávku je třeba neustále sledovat a pěstovat tak, aby byla zajištěna udržitelnost hmotných i nehmotných statků, které jsou výsledkem jednotlivých projektů i této strategie jako celku. Za udržitelné jsou považovány takové aktivity, které mají ve své provozní fázi dostatečně zajištěné finanční, personální i organizační zázemí a po svém nastartování s případnou veřejnou podporou fungují bez dodatečných nesystémových intervencí ze strany místní akční skupiny či jiných organizací poskytujících externí finanční podporu.

Principy dlouhodobě udržitelného rozvoje jsou plně v souladu s následujícími principy LEADERu.

Strategie místního rozvoje

Smyslem existence MAS Pobeskydí je naplňování strategie rozvoje území a tato strategie je dokladem uplatňování tohoto principu. Je strategií rozvoje území, které je vnitřně konzistentní z pohledu místních tradic, potřeb a očekávání místních obyvatel a jejich společenství. Tyto tradice, potřeby a očekávání jsou promítnuty do obsahu této

strategie a v průběhu její implementace budou podporovány pouze takové projekty, které jsou s ní v souladu a přispívají k naplňování jejích cílů.

Přístup zdola-nahoru

MAS Pobeskydí dlouhodobě vychází z přesvědčení, že jsou to především místní aktéři, kteří jsou schopni nejlépe identifikovat témata, která zasluhují pozornost, hledat a nalézat řešení existujících problémů, využívat příležitostí k dalšímu rozvoji a mobilizovat vlastní vnitřní zdroje ve prospěch investic do budoucnosti své a svých společenství. Těchto schopností se MAS Pobeskydí snažila co nejvíce využít zapojením veřejnosti a dalších klíčových zainteresovaných stran do plánování této strategie a bude se jich snažit co nejvíce využít i v průběhu její implementace.

Partnerství veřejného a soukromého sektoru

Aktéři působící v různých oblastech a zastupující různé sektory disponují různými zkušenostmi a zdroji a je účelné tyto zkušenosti a zdroje kombinovat v zájmu efektivity územního rozvoje. MAS Pobeskydí je institucionalizovaným reprezentantem partnerství veřejného, soukromého a neziskového sektoru, působícím na regionální úrovni. Partnerství všech tří sektorů je vyjádřeno paritním zastoupením v rozhodovacích orgánech MAS. Současně si je vedení MAS Pobeskydí vědomo, že nemá na partnerství monopol a že je účelné partnerství prosazovat také na místní úrovni při přípravě a realizaci rozvojových projektů i v běžném životě venkovských společenství.

Inovace

Za inovace se obecně považují nová řešení existujících problémů. V kontextu této strategie je inovací především takové řešení, které nebylo dosud v Pobeskydí použito, v druhé řadě takové řešení, které nebylo použito v dané lokalitě nebo danými aktéry. Zavádění inovací se považuje za žádoucí tehdy, jsou-li ve srovnání se stávajícími řešeními přinejmenším stejně účinná. K rozvoji inovačního prostředí v Pobeskydí není nezbytně nutné vymýšlet vymyšlené. Stačí se inspirovat řešeními, která byla s úspěchem použita v případě jiných regionů a lokalit, a tato řešení adaptovat do místních podmínek. Strategie Pobeskydí je inovativní v tomto smyslu způsobem svého vzniku. Snahou jejích tvůrců bylo maximálně využít názorů a nápadů místních aktérů včetně veřejnosti. Byly použity inovativní metody a techniky zapojování veřejnosti a partnerů (včetně sociálních sítí, on-line dotazníků, soutěží pro děti apod.). Rovněž návrhová část strategie obsahuje řadu inovativních opatření, která dosud v Pobeskydí nebyla systematicky podporována. Za inovativní lze považovat též konstrukci průřezových opatření.

Integrované a víceodvětvové akce

Záměrem tvůrců této strategie bylo v maximální možné míře dosahovat pozitivních synergických efektů. V tomto smyslu je strategie víceodvětvová a integrovaná. Navrhovaná opatření jsou navzájem úzce propojená. Při implementaci strategie bude tento princip uplatňován jak na úrovni MAS (např. při vyhlašování jednotlivých výzev k předkládání žádostí o podporu projektů), tak na úrovni jednotlivých projektů. Budou podporovány především takové projekty, které řeší současně více problémů či potřeb, a dále projekty, které jsou navzájem propojeny a navazují na sebe. Uplatňováním tohoto principu bude posilována udržitelnost jednotlivých aktivit a jejich výsledků, ale také kultura spolupráce mezi jejich realizátory a partnery.

Síťování

Prostřednictvím sítí dochází v rozvoji území k dosahování synergických efektů. Jednotlivci, organizace, lokality i regiony si jejich prostřednictvím vyměňují informace a na jejich základě budují vzájemně prospěšná partnerství. Také MAS Pobeskydí je v současnosti zapojena do řady sítí na regionální a národní úrovni, což jí umožňuje inspirovat se příklady dobré praxe a vyhledávat perspektivní partnery pro budoucí spolupráci. Analogické síťování bude podporováno na místní úrovni prostřednictvím této strategie. Explicitně je tento princip zmíněn u několika opatření, obecně však budou mezi jinými preferovány takové projekty, které se budou zaměřovat na budování a rozvoj sítí, nebo které budou na existenci takových sítích stavět.

Spolupráce

Kvalitativně vyšší úrovní síťování je spolupráce. Místní akční skupina uplatňuje tento princip spoluprací s jinými místními akčními skupinami. MAS Pobeskydí má malé zkušenosti s realizací formálních projektů spolupráce, aktivně však spolupracuje s nově založenými místními akčními skupinami ve svém sousedství. Při implementaci této strategie hodlá MAS Pobeskydí tuto spolupráci prohloubit a rozšířit a učinit z projektů spolupráce standardní ná-

stroj rozvoje území. Podobně hodlá MAS Pobeskydí podporovat rozvoj spolupráce mezi místními aktéry navzájem, mezi nimi a aktéry z jiných místních akčních skupin. Důraz bude kladen na přidanou hodnotu těchto projektů pro rozvoj Pobeskydí.

4.2 VIZE

„Pobeskydí – více než dobrá adresa"

Pobeskydí je více než dobrá adresa. Obyvatelé se zde cítí spokojeni, jsou aktivní a zodpovědní. Zapojují se do dění ve své obci, společně řeší problémy nejen své vlastní, ale usilují také o rozvoj obce jako celku. Lidé společně žijí, baví se, pracují a budují svou obec a její budoucnost a přitom navazují na tradice. Uznávanou hodnotou ve společnosti je rodina jako tradiční prvek společnosti. V území jsou dostupné služby, které podporují fungování rodiny i rozvoj jednotlivců v moderním světě. Dalšími ceněnými hodnotami jsou pracovitost a podnikavost, které zhodnocují místní zdroje pro produkci místních výrobků a služeb. Tohoto si místní obyvatelé a návštěvníci cení a místní produkty nakupují a využívají.

Obce, obyvatelé i místní organizace požadují kvalitní a efektivní infrastrukturu, na druhé straně si však uvědomují vysokou finanční i energetickou náročnost jejich pořízení, provozu a údržby. Hledají proto nová, jednoduchá, proveditelná a dlouhodobě udržitelná řešení, která vyhovují jejich požadavkům. Kulturní krajina a lidé v ní žijící jsou všeobecně vnímáni jako nejcennější bohatství Pobeskydí. Krajina je udržitelně využívána a jsou v ní postupně obnovovány ty prvky, které přispívají k její ekologické stabilitě a které zachovávají její venkovský ráz kombinující tradiční výstavbu a přírodě blízké krajinné prvky.

Tato vize nabízí pohled na Pobeskydí v budoucnosti a na to, jakou podobu bude mít díky realizaci této strategie. Ústředním mottem této vize je „… více než dobrá adresa". Pobeskydí již v současnosti je „dobrou adresou", neboť představuje atraktivní místo pro zdravý život, práci a odpočinek. S touto vizí místní akční skupina a aktéři hlásící se ke strategii rozvoje Pobeskydí pracovali v předchozím programovacím období a s mírnou dávkou neskromnosti ji lze považovat za dosaženou. Svědčí o tom dlouhodobě rostoucí počet obyvatel, aktivita podnikatelů a neziskových organizací i zájem návštěvníků a turistů. Druhá část sloganu, „více než …", zdůrazňuje niterné hodnoty, jež má strategie nadále rozvíjet: rodinný a venkovský styl života, pospolitost místních obyvatel, důvěru ve vlastní síly a vnitřní potenciály území, tj. pobeskydskou krajinu a lidi v ní žijící.[52]

Dosažení této vize vyžaduje osvícené řízení, jehož klíčovými aktéry jsou místní samosprávy, jejich svazky a místní akční skupina. Tito aktéři v první řadě musí vytvářet vhodné podmínky pro spontánní aktivitu místních obyvatel, podnikatelů a neziskových organizací, tuto aktivitu vhodně koordinovat a podněcovat vzájemnou spolupráci všude tam, kde mohou vznikat synergické efekty. Sami tito aktéři musí vyhledávat možnosti spolupráce s veřejností a dalšími aktéry a přispívat tak k lepším rozhodnutím a k rozvoji vzájemně prospěšné kultury partnerství. Obce, jejich svazky a místní akční skupina musí aktivně vyhledávat možnosti zdokonalování stávající praxe a učení se.

4.3 STRUKTURA STRATEGIE

Strategie se hlásí k principům udržitelného rozvoje a také navazuje na dlouhodobě uplatňovaný systémový přístup.[53] Dosažení linie trvale udržitelného rozvoje vyžaduje harmonické zastoupení opatření zaměřených na ekonomický růst, sociální pokrok a ochranu a tvorbu životního prostředí. S ohledem na tuto skutečnost byly zvoleny tři tematicky zaměřené oblasti strategie: Společnost, Hospodářství a Životní prostředí a infrastruktura. Čtvrtá oblast, Management rozvoje území, je průřezová (tj. týká se všech ostatních strategických oblastí) a zaměřuje se na opatření, která napomáhají vytváření vhodných podmínek pro rozvoj území a realizaci strategie.

[52] Zde strategie navazuje na předchozí strategické dokumenty Pobeskydí, které považovaly přírodní bohatství a lidi za nejdůležitější zdroje rozvoje území.
[53] Tento přístup byl uplatněn již v minulosti a na jeho základě byly vytvořeny pracovní skupiny.

Obrázek č. 20: Struktura strategie

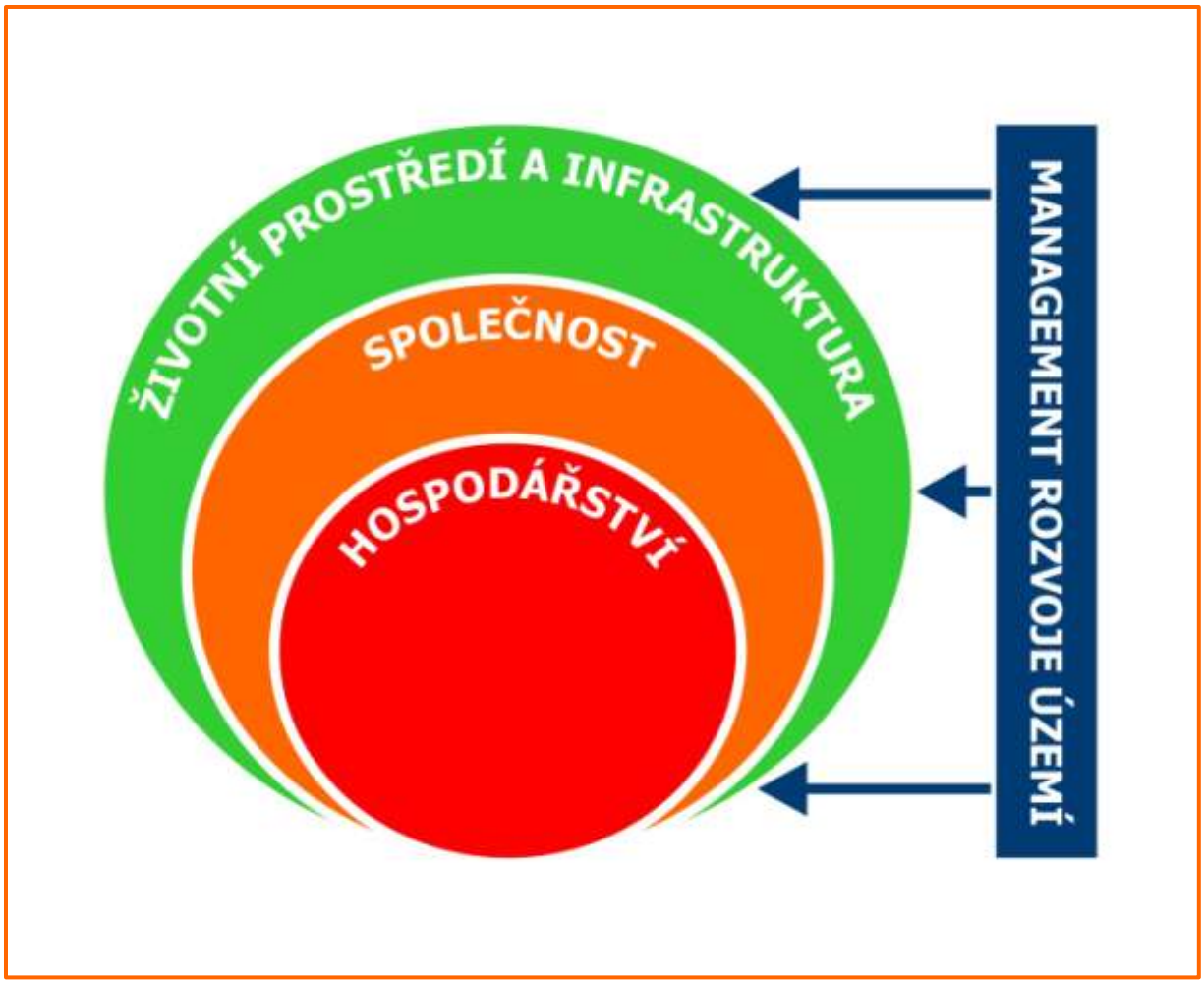

V návaznosti na vizi strategie definuje základní strategické cíle a indikátory dopadů. V jednotlivých strategických oblastech byly identifikovány priority, které jsou klíčové pro naplňování strategických cílů. V rámci těchto priorit jsou stanoveny specifické cíle, které navazují na strategické cíle a vizi. Naplňování jednotlivých specifických cílů bude probíhat realizací opatření a bude sledováno pomocí indikátorů výsledků a výstupů.

Dosažení definovaných cílů nezáleží pouze na vůli a schopnostech garantů této strategie, ale také na příznivých okolnostech, jejichž naplnění nelze nejen ovlivnit, ale ani seriózně předpovědět. Další soubor problémů souvisí s problematikou měřitelnosti těchto cílů. S vědomím těchto zásadních problémů byly pro monitoring zvoleny dva odlišné typy indikátorů, jejichž vzájemnou kombinací bude možné získat alespoň rámcový obraz o úspěšnosti realizace strategie. První skupinu tvoří „měkké" indikátory, které budou sledovány prostřednictvím šetření spokojenosti mezi obyvateli Pobeskydí a prostřednictvím řízených rozhovorů s místními aktéry z řad veřejného, soukromého podnikatelského a neziskového sektoru. Tato šetření přesně odpovídají charakteru definovaných cílů, jsou však náročná na sběr informací a ještě náročnější na jejich interpretaci. Druhou skupinu tvoří „tvrdé" indikátory, které mají sice charakter objektivních a snadno dostupných statistických dat, ale neodráží ani zdaleka komplexitu stanovených cílů.

Podrobný přehled struktury indikátorů a jejich metriky se nachází v příloze č. 9 této strategie.

Obrázek č. 21: Intervenční architektura strategie[54]

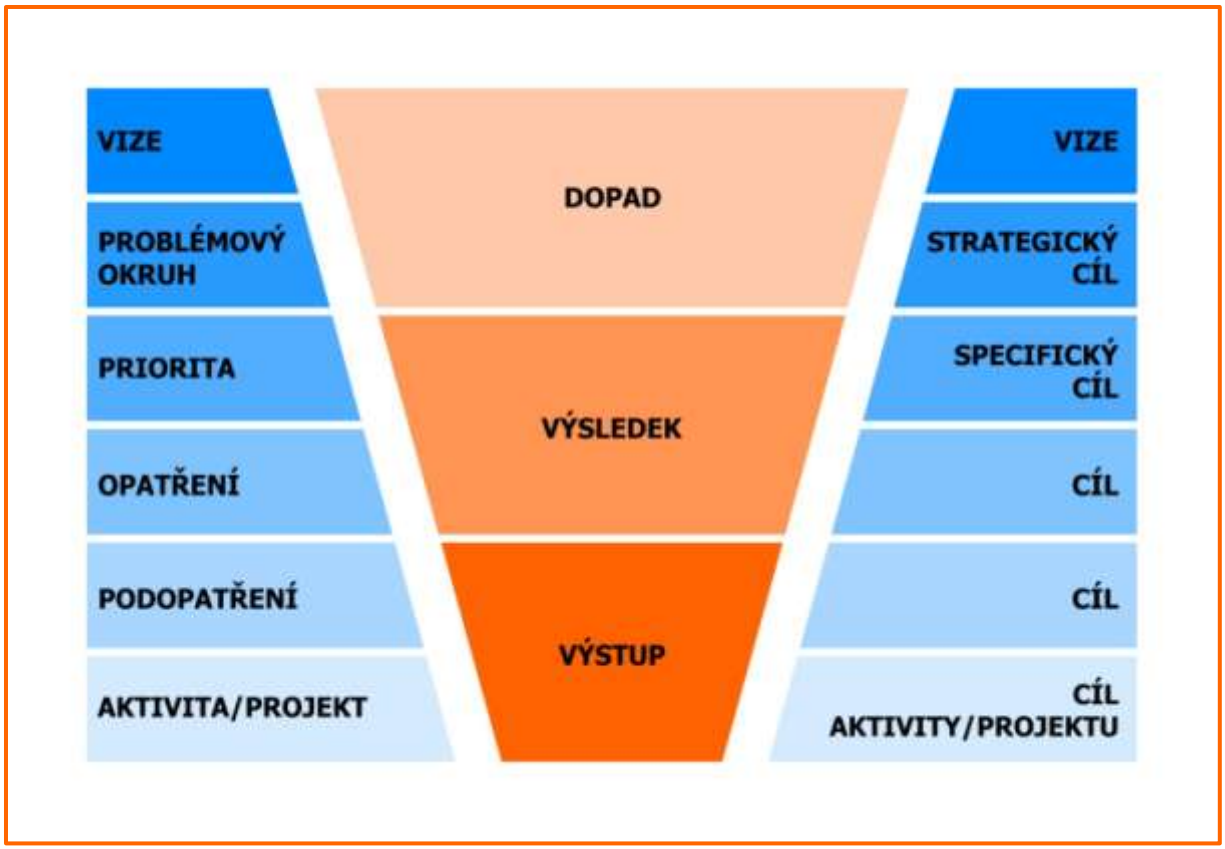

4.4 STRATEGICKÉ CÍLE

Strategické cíle vycházejí z vize a očekávaných dopadů strategie. Celkem bylo pro jednotlivé oblasti stanoveno pět strategických cílů:

- Zvýšit konkurenceschopnost místního hospodářství. Důraz bude kladen především na aktivity využívající místní zdroje ve prospěch místních společenství a na aktivity s vyšší přidanou hodnotou.
- Zvýšit spokojenost místních obyvatel s životními podmínkami a s kvalitou života v Pobeskydí. Důraz bude kladen na dostupnost základních služeb, kvalitní podmínky pro rodinný život a na pospolitost venkovských společenství.
- Zefektivnit stávající a doplnit chybějící infrastrukturu. Důraz bude kladen na jednoduchá, efektivní a moderní řešení v souladu s potřebami a možnostmi území.
- Zvýšit ekologickou stabilitu krajiny při zachování legitimních životních potřeb obyvatel Pobeskydí. Důraz bude kladen na naplňování principů dlouhodobé udržitelnosti ve prospěch člověka i přírody.
- Zefektivnit proces řízení rozvoje území. Důraz bude kladen na rozvoj lidských zdrojů a uplatňování principů zapojování veřejnosti a partnerů do rozhodování o rozvojových aktivitách a do jejich realizace.

Měkké indikátory se budou prostřednictvím multikriteriálního hodnocení zaměřovat na sledování:

- konkurenceschopnosti místního hospodářství (cíl: zlepšení stavu),
- spokojenosti místních obyvatel s životními podmínkami a kvalitou života (cíl: zachování až zlepšení stavu),
- spokojenosti s dostupností a kvalitou infrastruktury (cíl: zlepšení stavu),
- spokojenosti s kvalitou životního prostředí (v jeho environmentálním slova smyslu; cíl: zlepšení stavu) a
- spokojenosti s místními institucionálními podmínkami rozvoje území (cíl: zlepšení stavu).

Tvrdé indikátory hodnocení rozvoje území a úspěšnosti realizace strategie prezentuje následující tabulka. Jejich hodnocení je kriticky závislé na dostupnosti věcně, časově a územně srovnatelných dat.

[54] Včetně tomu odpovídající hierarchie cílů a jednotlivých typů indikátorů.

Tabulka č. 6: Tvrdé indikátory hodnocení rozvoje území a úspěšnosti realizace strategie

Indikátor	Výchozí stav	Cílový stav
Počet obyvatel[55]	67 544[56]	67 544 a více[57]
Migrační saldo[58]	810,33[59]	0 a více[60]
Počet aktivních ekonomických subjektů[61]	7 230[62]	7 230 a více[63]
Podíl nezaměstnaných (srovnání hodnoty za Pobeskydí s hodnotou za celý Moravskoslezský kraj)[64]	–3,54 procentního bodu 6,85 % 10,39 %[65]	–1,50 procentního bodu[66]
Podíl domů vybavených vodovodem na celkovém počtu domů[67]	82,39 %[68]	82,39 % a více[69]
Podíl domů vybavených plynem na celkovém počtu domů[70]	57,38 %[71]	57,38 % a více[72]
Podíl domů vybavených přípojkou na kanalizační síť na celkovém počtu domů[73]	23,78 %[74]	30,00 % a více[75]
Index ekologické stability[76]	1,5962[77]	1,5962 a více[78]

[55] Zdroj: Počet obyvatel v obcích České republiky k 31. prosinci.
[56] K 31. prosinci 2014.
[57] K 31. prosinci roku předcházejícího hodnocení.
[58] Zdroj: Územní změny, počty obyvatel, narození, zemřelí, stěhování.
[59] Průměr za roky 2011–2013.
[60] Průměr za tři roky předcházející hodnocení.
[61] Zdroj: Veřejná databáze Českého statistického úřadu.
[62] Za rok 2012.
[63] Za rok předcházející hodnocení.
[64] Zdroj: Úřad práce.
[65] Průměr za březen, červen, září a prosinec 2014.
[66] Průměr za březen, červen, září a prosinec roku předcházejícího hodnocení.
[67] Zdroj: Sčítání lidu, domů a bytů.
[68] Sčítání lidu, domů a bytů 2011.
[69] Sčítání lidu, domů a bytů předcházející hodnocení.
[70] Zdroj: Sčítání lidu, domů a bytů.
[71] Sčítání lidu, domů a bytů 2011.
[72] Sčítání lidu, domů a bytů předcházející hodnocení.
[73] Zdroj: Sčítání lidu, domů a bytů.
[74] Sčítání lidu, domů a bytů 2011.
[75] Sčítání lidu, domů a bytů předcházející hodnocení.
[76] Zdroj: Veřejná databáze Českého statistického úřadu.
[77] K 31. prosinci 2012.
[78] K 31. prosinci roku předcházejícího hodnocení.

5 PRIORITY, SPECIFICKÉ CÍLE A OPATŘENÍ

Tato kapitola obsahuje přehled priorit a specifických cílů rozpracovaných do jednotlivých opatření. Schematické znázornění struktury priorit, specifických cílů a opatření se nachází v příloze č. 7 této strategie.

5.1 OBLAST HOSPODÁŘSTVÍ

Pro tuto oblast byl stanoven cíl zvýšit konkurenceschopnost místního hospodářství. Opatření by měla být orientována na aktivity využívající místní zdroje ve prospěch místních společenství a na aktivity s vyšší přidanou hodnotou. Předpokládá se, že výraznou úlohu v těchto opatřeních budou sehrávat podnikatelské subjekty, ale také neziskové organizace zabývající se trhem práce a obce, zejména ve fázi iniciace nových aktivit. V rámci této oblasti byly identifikovány čtyři priority zaměřené na zaměstnanost, podnikatelské prostředí, zhodnocení místní produkce a zemědělství a lesnictví.

Priorita 1.1: Zaměstnanost

Specifický cíl: Zlepšit příležitosti pro zvýšení zaměstnanosti a uplatnění zejména znevýhodněných skupin uchazečů a zájemců o zaměstnání na trhu práce.

Cílové skupiny: Uchazeči a zájemci o zaměstnání, zejména z řad znevýhodněných skupin.

Indikátory:

- Spokojenost s příležitostmi pro zvýšení zaměstnanosti a uplatnění zejména znevýhodněných skupin uchazečů a zájemců o zaměstnání na trhu práce.
- Spokojenost s realizovanými opatřeními na zlepšení příležitostí pro zvýšení zaměstnanosti a uplatnění zejména znevýhodněných skupin uchazečů a zájemců o zaměstnání na trhu práce.

Opatření 1.1.1: Pomoc pro uchazeče a zájemce o zaměstnání

Zdůvodnění opatření/současný stav: Míra nezaměstnanosti (podíl nezaměstnaných) se v Pobeskydí dlouhodobě pohybuje pod průměrem Moravskoslezského kraje a je srovnatelná s hodnotami za celou Českou republiku. Přesto místní aktéři i veřejnost považují řešení nezaměstnanosti za prioritu, zvláště s ohledem na skupiny znevýhodněné na trhu práce. Navrhovaná opatření mají na místní úrovni doplňovat činnost pracovních úřadů, které nemají dostatečné povědomí o místních poměrech, rozvinout spolupráci místních aktérů při podpoře uchazečů a zájemců o zaměstnání. V kontextu této strategie na toto opatření navazují další opatření oblasti Hospodářství, zejména opatření 1.1.2 a 1.1.4.

Účel opatření: Rozvoj prostředí usnadňujícího na místní úrovni uchazečům a zájemcům (zejména z řad znevýhodněných skupin) nalézt zaměstnání.

Příklady projektů: Bude se jednat zejména o neinvestiční projekty (investiční projekty nejsou vyloučeny) zaměřené např. na zjišťování potřeb lokálních zaměstnavatelů, včetně obcí, zajištění dalšího vzdělávání a rekvalifikace v oblastech relevantních pro zvýšení lokální zaměstnanosti, poradenství a motivační programy v oblasti zaměstnanosti apod. (kromě aktivit uvedených v dalších opatřeních této priority).

Opatření 1.1.2: Získávání pracovních návyků a zkušeností

Zdůvodnění opatření/současný stav: Získávání pracovních návyků je dlouhodobý proces vytvářený již v dětství v rodině a škole. Pracovní návyky se dlouhodobou nezaměstnanosti vytrácejí. Uplatnitelnost na trhu práce zvyšují i nabyté zkušenosti, které často chybí jak absolventům, tak dalším znevýhodněným skupinám nezaměstnaných. K získávání pracovních návyků a zkušeností lze využít nástroje aktivní politiky zaměstnanosti, nástroje vázané na vzdělávání atp. Hlavní překážkou jejich využívání organizacemi jsou vysoké náklady související s pořizováním pomůcek a pracovních prostředků nebo mzdové náklady na vedoucí, dohled či koordinátory veřejně prospěšných prací apod.

Účel opatření: Rozvoj prostředí usnadňujícího získávání pracovních návyků a zkušeností u uchazečů a zájemců o zaměstnání a absolventů

Příklady projektů: Bude se jednat zejména o neinvestiční projekty (investiční projekty nejsou vyloučeny) zaměřené např. na veřejně prospěšné práce, vytváření společensky účelných pracovních míst, krátkodobých pracovních

příležitostí, odborné praxe a stáže včetně praxí a stáží pro učně a studenty, pracovní trénink a související organizačně-administrativní úkony apod.

Opatření 1.1.3: Slaďování rodinného a profesního života

Zdůvodnění opatření/současný stav: Místní aktéři chápou rodinu jako základní kámen místního společenství, který podmiňuje její rozvoj a prosperitu. V tomto kontextu jsou ženy vnímány jako pečovatelky o děti (či jiné závislé osoby) a o domácnost. Ovšem ženy v současné době plní i úlohu živitelek a musí slaďovat rodinný a profesní (pracovní) život, tak aby mohly plnit obě role. A právě na venkově (Pobeskydí není výjimkou) vznikají problémy s dostupností vhodných flexibilních forem zaměstnávání i s dostupnosti potřebných služeb pro rodinu a péči o děti. Významnou úlohu sehrává i pokračující proces posouvání úlohy muže v rodině a domácnosti a z toho důvodu je toto opatření směrováno i k mužům a je genderově neutrální.

Účel opatření: Vytvoření podmínek pro snazší sladění rodinného a profesního života.

Příklady projektů: Bude se jednat zejména o neinvestiční projekty (investiční projekty nejsou vyloučeny) zaměřené např. na podporu flexibilních forem zaměstnávání (zkrácený úvazek, rotace na pracovním místě, sdílení pracovního místa, práce na dálku), na zlepšení nabídky dostupných služeb pro rodinu a péči o děti atd.

Opatření 1.1.4: Sociální podnikání

Zdůvodnění opatření/současný stav: Prioritou v oblasti zaměstnanosti se stává skupina znevýhodněných na trhu práce. Do této skupiny patří osoby se zdravotním postižením, absolventi a mladiství, dlouhodobě nezaměstnaní, osoby nad 50 let, osoby vracející se do pracovního procesu, např. ženy po mateřské či rodičovské dovolené, a další. Sociální podniky nabízí možnost dlouhodobé práce pro tyto znevýhodněné skupiny. V kontextu této strategie by mělo zaměstnávání v sociálním podniku navazovat na další aktivity (zejména opatření 1.1.1 a 1.1.2).

Účel opatření: Vytvoření podmínek pro zaměstnávání osob znevýhodněných na trhu práce.

Příklady projektů: Bude se jednat o investiční i neinvestiční projekty zaměřené na vznik, rozvoj a provoz sociálních podniků (organizace, jednotlivci), např. pořízení výrobního prostředků (stroje, zařízení), rekonstrukce či stavební úpravy objektů (případně nová výstavba), pořízení nezbytného materiálu a pracovních pomůcek, mzdové a osobní výdaje podpořených osob i vedoucích a administrativních pracovníků atd. Předmět činnosti sociálního podniku může být různorodý a v ideálním případě je v souladu s podporovanými aktivitami této strategie (např. sociální služby, cestovní ruch, zemědělství, odpadové hospodářství, údržba krajiny apod.).

Priorita 1.2: Podnikatelské prostředí

Specifický cíl: Zlepšit podnikatelské prostředí.

Cílové skupiny: Podnikatelské subjekty a osoby, které hodlají zahájit podnikatelskou činnost.

Indikátory:

- Spokojenost s podnikatelským prostředím.
- Spokojenost s realizovanými opatřeními pro zlepšení podnikatelského prostředí.

Opatření 1.2.1: Poradenství a služby pro podnikatele

Zdůvodnění opatření/současný stav: Struktura hospodářství v Pobeskydí je silně ovlivněna jeho suburbánní polohou a působením velkých zaměstnavatelů a místní hospodářství i zaměstnanost jsou závislé na okolních městech. Je žádoucí hledat cesty pro alespoň částečné snížení této závislosti a zvýšení konkurenceschopnosti místního hospodářství i nabídky pracovní míst v Pobeskydí. Místní aktéři spatřují v tomto kontextu příležitost ve službách, živnostnících a malých a středních podnikatelských subjektech. Jednou z možností, na kterou se orientuje toto opatření, je vytváření vhodných podmínek pro podnikání a zajištění dostupnosti kvalitního poradenství (zakládání podniků, účetnictví a administrativa, technické a hygienické normy apod.) a dalších služeb. Příkladem mohou být podnikatelské inkubátory či jim podobná zařízení, která nabízí začínajícím podnikatelům či podnikatelům s novými podnikatelskými záměry prostory, případně i další služby (technické, administrativní, poradenské), zpravidla za nižní než komerční cenu po určitou dobu.

Účel opatření: Zkvalitnění podmínek pro zahájení a rozvoj podnikání.

Příklady projektů: Bude se jednat o investiční projekty zaměřené na rekonstrukci či výstavbu objektů, prostor, ploch, jejich vybavení a přípravu na budoucí využití začínajícími podnikateli či podnikateli s novými podnikatelskými záměry. Dále se bude jednat o neinvestiční projekty zaměřené na vznik či rozvoj poradenství a služeb pro malé a střední podnikatele, včetně osob samostatně výdělečně činných, řemeslníků, zemědělců a lesníků apod.

Opatření 1.2.2: Spolupráce a síťování

Zdůvodnění opatření/současný stav: V Pobeskydí prakticky neexistují fungující uskupení subjektů působících v jednom nebo několika málo příbuzných ekonomických odvětvích, která by na principu spolupráce vytvářela

stabilnější podmínky pro činnost svých členů. Kultura spolupráce mezi podnikatelskými a případnými dalšími subjekty není rozvinuta, což omezuje jejich konkurenceschopnost, vystavuje je zbytečně velkým tržním rizikům a omezuje jejich potenciál dosahovat úspor (z rozsahu či specializace). Perspektivně se místním aktérům jeví rozvoj spolupráce a síťování především v oblastech cestovního ruchu, zemědělství, tradičních místních výrobků a služeb atp.

Účel opatření: Rozvoj podmínek pro zvýšení konkurenceschopnosti místního hospodářství prostřednictví síťování a spolupráce místních subjektů.

Příklady projektů: Bude se jednat zejména o projekty neinvestičního charakteru (investiční projekty nejsou vyloučeny) zaměřené na vznik a rozvoj spolupráce a síťování, např. sdílení zdrojů (techniky, odborníků), posílení pozice na trhu (včetně vyjednávací pozice), realizace společných marketingových akcí, propojení místních dodavatelsko-odběratelských řetězců apod. Důraz bude kladen na udržitelnost a efektivitu podporovaných aktivit.

Priorita 1.3: Zhodnocení místní produkce

Specifický cíl: Vytvořit příležitosti pro zvýšení konkurenceschopnosti místních výrobků a služeb.

Cílové skupiny: Místní spotřebitelé, návštěvníci a turisté a subjekty uspokojující jejich poptávku.

Indikátory:

- Spokojenost s příležitostmi pro zvýšení konkurenceschopnosti místních výrobků a služeb.
- Spokojenost s realizovanými opatřeními na zlepšení příležitostí pro zvýšení konkurenceschopnosti místních výrobků a služeb.

Opatření 1.3.1: Místní výrobky a služby

Zdůvodnění opatření/současný stav: Hospodářství Pobeskydí se silně orientuje na sítě externích odběratelů, v případě nejvýznamnějších producentů takřka výhradně. Potenciál místních výrobků a služeb s vyšší přidanou hodnotou, které by našly uplatnění u místních odběratelů, koncových spotřebitelů či návštěvníků a turistů, je silně poddimenzovaný. V rozvoji místní produkce a v poskytování služeb s vyšší přidanou hodnotou, které naleznou svého koncového uživatele přímo v Pobeskydí, se skrývá dosud téměř nevyužívaný potenciál. Toto opatření se zaměřuje na rozvoj místní produkce a místních služeb, jejich propagaci, prezentaci a zvýšení jejich dostupnosti na místním trhu. Důraz je kladen nejen na vysokou přidanou hodnotu a tržní životaschopnost, ale také na dostupnost, kvalitu, zdravotní a ekologickou nezávadnost, tradiční postupy (u tradičních produktů) apod. Toto opatření se nezaměřuje na výrobky a služby, které jsou primárně určeny návštěvníkům a turistům (opatření 1.3.2).

Účel opatření: Rozvoj podmínek pro vyšší uplatnění místních výrobků a služeb na místním trhu.

Příklady projektů: Bude se jednat o investiční projekty zaměřené na rekonstrukci či výstavbu objektů, prostor, ploch a jejich vybavení, zajištění technologií, licencí a práv souvisejících s novými podnikatelskými záměry zaměřenými na zavádění či rozvoj místních výrobků a služeb. Dále se bude jednat o neinvestiční projekty, jejichž předmětem bude např. tvorba a rozvoj veřejných databází, systémů regionálního značení, místních výměnných obchodních systémů, propagace místních výrobků a služeb, organizace farmářských trhů apod.

> *„Když tak ale uvažuji, možná nechci, aby se naše vesnice vůbec změnila. Třeba jablečný sad, kam každé léto chodíme pro čerstvá jablka. Vždycky jsou šťavnatá a mnohem lepší než ty napumpované chemikáliemi z obchodu." Alena Bednářová (8. třída)*[79]

Opatření 1.3.2: Cestovní ruch

Zdůvodnění opatření/současný stav: Pobeskydí nabízí výborné podmínky pro letní i zimní rekreaci i poznávací turistiku zaměřenou na přírodní i kulturně-historické zajímavosti. Ve srovnání s konkurenčními oblastmi je však území výrazně limitováno nedostatečně rozvinutou turistickou a volnočasovou infrastrukturou, která zaostává jak rozsahem, tak kvalitou nabízených služeb. Potenciál spolupráce jednotlivých poskytovatelů, tvorby integrovaných turistických balíčků a cíleného marketingu prozatím zůstává nevyužit.

Účel opatření: Rozvoj infrastruktury a dalších realizačních podmínek cestovního ruchu.

Příklady projektů: Bude se jednat o investiční projekty zaměřené na rozvoj (rozšiřování a zkvalitňování) nabídky atraktivit, základních a doplňkových služeb cestovního ruchu, především takových, které v Pobeskydí dosud nejsou nabízeny. Dále se bude jednat o neinvestiční projekty zaměřené na rozvoj spolupráce mezi poskytovateli služeb, vytváření integrovaných turistických balíčků, cílený marketing apod. Důraz bude kladen na udržitelnost a efektivitu podporovaných aktivit.

[79] Citace z příspěvku do soutěže „Moje vesnice (městečko) za 10 let"

Priorita 1.4: Zemědělství a lesnictví

Specifický cíl: Vytvořit příležitosti pro zvýšení konkurenceschopnost místního zemědělství a lesnictví.

Cílové skupiny: Zemědělské[80] a lesnické[81] podnikatelské subjekty.

Indikátory:

- Spokojenost s příležitostmi pro zvýšení konkurenceschopnosti místního zemědělství a lesnictví.
- Spokojenost s realizovanými opatřeními na zlepšení příležitostí pro zvýšení konkurenceschopnosti místního zemědělství a lesnictví.

Opatření 1.4.1: Diverzifikace činnosti zemědělských subjektů

Zdůvodnění opatření/současný stav: Zemědělství má v Pobeskydí svůj význam i přes celkový pokles jeho podílu na tvorbě ekonomických hodnot i pracovních míst. Pozvolna dochází k posilování jeho mimoprodukčních funkcí, zejména v souvislosti s ochranou a tvorbou kulturní krajiny. Málo využívanou příležitostí je diverzifikace činnosti zemědělských subjektů ve prospěch nezemědělských aktivit, např. v oblasti potravinářství, drobného zpracovatelského průmyslu, maloobchodu, řemesel, agroturistiky, alternativní energetiky apod., čímž zemědělské subjekty výrazně omezuje svůj potenciál diverzifikace příjmů, tvorby pracovních míst i širšího ekonomického rozvoje a konkurenceschopnosti území.

Účel opatření: Rozvoj podmínek pro diverzifikaci činnosti zemědělských subjektů.

Příklady projektů: Bude se jednat zejména o investiční projekty (neinvestiční projekty nejsou vyloučeny) související se zaváděním, případně rozšířením nezemědělské činnosti zemědělských subjektů, např. v oblasti potravinářství a drobného zpracovatelského průmyslu (např. produkce pekařských, mléčných, masných, dřevěných, pletených a dalších výrobků), maloobchodu, řemesel, agroturistiky, alternativní energetiky apod.

Obrázek č. 22: Koně na náš venkov patří (Martina Honzáková, 10 let)[82]

[80] Jedná se o zemědělského podnikatele podle definice Programu rozvoje venkova: „zemědělským podnikatelem je v souladu s ustanoveními zákona 252/1997 Sb., o zemědělství, fyzická nebo právnická osoba, která hodlá provozovat zemědělskou výrobu jako soustavnou a samostatnou činnost vlastním jménem, na vlastní odpovědnost, za účelem dosažení zisku, a je evidovaná v Evidenci zemědělského podnikatele".
[81] Jedná se o fyzické nebo právnické osoby hospodařící v lesích podle definice Programu rozvoje venkova.
[82] Příspěvek do soutěže „Moje vesnice (městečko) za 10 let"

Opatření 1.4.2: Zemědělská produkce

Zdůvodnění opatření/současný stav: Zemědělská produkce Pobeskydí se výrazně orientuje na živočišnou výrobu, v níže položených částech území na smíšenou. Výrobní programy jsou často jednostranně orientovány a silně ovlivněny dotačními intervencemi. Rozvoj výrobních programů je často ovlivněn vlastnickou strukturou a nájemními vztahy k obhospodařované půdě. Problémem je rovněž zastaralost části budov, zařízení a vybavení a s tím související vysoké výrobní náklady, nízká účinnost využívání výrobních faktorů a omezený potenciál změny výrobních programů.

Účel opatření: Rozvoj podmínek pro zvyšování přidané hodnoty a konkurenceschopnosti zemědělské produkce.

Příklady projektů: Bude se jednat zejména o investiční projekty (neinvestiční projekty nejsou vyloučeny), které souvisejí se zaváděním nových výrobních programů, rozšiřováním spektra pěstovaných plodin a chovaných zvířat, uváděním nových zemědělských produktů na trh a zkracováním dodavatelských řetězců. Sekundárně budou podporována též opatření vedoucí ke snižování výrobních nákladů, zvyšování účinnosti využití výrobních faktorů, ekologizaci výroby (ekologické zemědělství, integrovaná produkce ovoce atd.), zkvalitnění životních podmínek chovaných zvířat apod.

Opatření 1.4.3: Lesnictví

Zdůvodnění opatření/současný stav: Lesy tvoří výraznou část krajinného pokryvu Pobeskydí, zejména v jeho jižní a jihovýchodní části. Efektivní, ale šetrné hospodářské využití lesů, které je v souladu se zájmy ochrany přírody a krajiny, lesními hospodářskými plány a osnovami a přispívá současně naplňování mimoprodukčních funkcí lesů, vyžaduje (kromě jiného) využívání vhodných technologií a strojů a efektivní zpracování dřeva v malých dřevozpracujících provozovnách, které zvyšují přidanou hodnotu místní produkce.

Účel opatření: Rozvoj podmínek pro zvyšování přidané hodnoty a konkurenceschopnosti lesnické produkce.

Příklady projektů: Bude se jednat zejména o investiční projekty (neinvestiční projekty nejsou vyloučeny), zaměřené na pořízení technologií a strojů pro hospodaření v lesích a výchovu lesních porostů, strojní vybavení pilnic, technologií sloužících k sušení, páření a impregnování masivního dřeva atp.

5.2 OBLAST SPOLEČNOST

V této oblasti byl stanoven cíl zvýšit spokojenost místních obyvatel s životními podmínkami a s kvalitou života v Pobeskydí. Opatření by měla být orientována na dostupnost základních služeb, kvalitní podmínky pro rodinný život a na pospolitost venkovských společenství. Předpokládá se, že výraznou úlohu v těchto opatřeních budou sehrávat školy, spolky a další neziskové organizace. V rámci této oblasti bylo identifikováno pět priorit zaměřených na pomoc a péči o potřebné, školství a venkovské školy, volnočasové aktivity, podmínky pro spolkovou činnost a kulturní dědictví a tradice.

Priorita 2.1: Pomoc a péče pro potřebné

Specifický cíl: Zlepšit příležitosti pro začlenění sociálně vyloučených nebo sociálním vyloučením ohrožených osob a skupin osob.

Cílové skupiny: Sociálně vyloučené nebo sociálním vyloučením ohrožené osoby a skupiny osob.

Indikátory:

- Spokojenost s příležitostmi pro začlenění sociálně vyloučených nebo sociálním vyloučením ohrožených osob a skupin osob.
- Spokojenost s realizovanými opatřeními na zlepšení příležitostí pro začlenění sociálně vyloučených nebo sociálním vyloučením ohrožených osob a skupin osob.

Opatření 2.1.1: Informovanost a dostupnost sociálních služeb, péče a poradenství

Zdůvodnění opatření/současný stav: V Pobeskydí neexistuje systémový přístup v oblasti sociálních služeb a péče. Výrazným nedostatkem je chybějící, resp. nedostatečné plánování sociálních služeb a spolupráce obcí, poskytovatelů sociálních služeb a zástupců cílových skupin. Obyvatelé nemají k dispozici dostatečné informace o dostupnosti sociálních služeb a systému sociální péče. Velká část sociální služeb, zejména prevence a poradenství, je koncentrována v okolních městech. Toto vše výrazně ohrožuje prevenci i řešení sociálního vyloučení.

Účel opatření: Zvýšení informovanosti obyvatel i dalších aktérů v sociální oblasti, zvýšení spolupráce těchto aktérů, zefektivnění a systematizace dostupnosti sociálních služeb a zprostředkování pomoci potřebným lidem a rodinám.

Příklady projektů: Bude se jednat zejména o neinvestiční projekty (investiční projekty nejsou vyloučeny), např. vytváření a rozvoj sítí spolupracujících organizací, pořádání debat či setkání s obyvateli, zakládání a rozvoj občanských a rodinných poraden, terénních služeb sociální prevence apod.

> *„Dále si myslím, že v naší obci by byly prospěšné nějaké sociální služby jako například azylový dům pro matky s dětmi nebo pro ženy. Dále se v naší obci staví nová budova, ze které by měl být domov pro seniory nebo sociální byty. Mým názorem je, že je to velmi dobře, že se něco takového staví a rekonstruuje." Biolek (8. třída)*[83]

Opatření 2.1.2: Služby pro seniory a osoby se sníženou soběstačností

Zdůvodnění opatření/současný stav: Senioři jsou vnímáni jako jedna z nejzranitelnějších skupin obyvatel ohrožených sociálním vyloučením. V souvislosti s demografickým stárnutím lze očekávat výrazné zvýšení počtu seniorů (vč. skupiny „old-old"), na což současná struktura sociálních služeb v území není připravena. Neodpovídá současné potřebě prodloužení pobytu v rodině či umísťování klientů v blízkosti rodiny. V Pobeskydí jsou rozvinuty zejména služby pobytové (domovy pro seniory, domovy se zvláštním režimem), které často doplňují nedostatečnou kapacitu těchto služeb pro obyvatele okolních měst. Zcela chybí ambulantní služby, jako nedostatečná je hodnocena i dostupnost terénních služeb. Zvyšuje se i zájem o doplňkové služby pro domácnost, např. dovoz obědů, odvoz k lékaři, úklid domácnosti.

Účel opatření: Doplnění, zkvalitnění a zpřístupnění sociálních a obdobních služeb seniorům a osobám se sníženou soběstačností v důsledku věku, chronického onemocnění či demence.

Příklady projektů: Bude se jednat zejména o investiční projekty (neinvestiční projekty nejsou vyloučeny) realizované v souvislosti se vznikem a rozvojem pečovatelských služeb a doprovodných terénních služeb, center denních služeb, např. domovinek, pobytových zařízení komunitního charakteru, odlehčovacích služeb, denních či týdenních stacionářů, doplňkových služeb vč. služeb zdravotního charakteru apod.

Opatření 2.1.3: Zapojení hendikepovaných do života

Zdůvodnění opatření/současný stav: Osoby se zdravotním postižením bývají společností vnímáni jako jedinci nesamostatní a vyžadující celodenní péči. Moderní trendy v péči o tuto cílovou skupinu ovšem zdůrazňují potřebu zapojení jejích členů do běžného života a jejich udržení v domácím prostředí. K tomu je potřeba vybudovat kvalitní a dostupnou síť potřebných terénních a zejména ambulantních sociálních služeb. V Pobeskydí jsou dostupné pobytové služby pro tuto cílovou skupinu, zejména pro osoby s mentálním či kombinovaným postižením (dva domovy pro osoby se zdravotním postižením). Další sociální služby jsou v omezené míře dostupné pouze v okolních městech, zde je ovšem problém s nedostatečnou kapacitou a spektrem dostupných služeb.

Účel opatření: Doplnění, zkvalitnění a zpřístupnění sociálních služeb pro osoby se zdravotním postižením, vytvářejících podmínky pro jejich udržení v domácím prostředí a pro jejich zapojování do života a pracovního procesu.

Příklady projektů: Bude se jednat o investiční i neinvestiční projekty, např. sociálně aktivizační služby pro osoby se zdravotním postižením, denní stacionáře, chráněné dílny, chráněné bydlení a další (vyjma sociálního podnikání, opatření 1.1.4).

Priorita 2.2: Školství a venkovské školy

Specifický cíl: Přiblížit vzdělávání, školy a s nimi spolupracující organizace životu venkovských společenství.

Cílové skupiny: Děti, mládež, venkovské školy a s nimi spolupracující organizace.

Indikátory:

- Spokojenost se zapojením škol a s nimi spolupracujících organizací do života venkovských společenství.
- Spokojenost s realizovanými opatřeními na přiblížení vzdělávání, škol a s nimi spolupracujících organizací životu venkovských společenství.

Opatření 2.2.1: Rozvoj klíčových kompetencí

Zdůvodnění opatření/současný stav: Klíčové kompetence neboli schopnosti jsou nezbytné pro přípravu žáků na další vzdělávání, práci a život ve společnosti. Tato strategie podporuje (v souladu s doporučením Rady EU) rozvoj komunikace v mateřském i v cizích jazycích, matematické schopnosti, schopnosti práce s digitálními technologiemi, schopnosti učit se, sociální a občanské schopnosti, smyslu pro iniciativu a podnikavost, kulturního povědomí, schopnosti vyjadřovat se a základních schopností v oblasti vědy a technologií, včetně environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty, manuální zručnosti a pozitivního vztahu k řemeslům a práci obecně. S ohledem na omezené finanční i lidské kapacity je nutné hledat a nalézat nové způsoby vzdělávání v oblasti těchto kompe-

[83] Citace z příspěvku do soutěže „Moje vesnice (městečko) za 10 let"

tencí. Významným prvkem bude posílení spolupráce škol, obcí, knihoven a spolků, ale také místních řemeslníků a dalších podnikatelských subjektů.

Účel opatření: Posílení významu klíčových kompetencí ve výuce a v dalších aktivitách škol.

Příklady projektů: Bude se jednat o investiční i neinvestiční projekty zaměřené např. na vybavení učeben, vnitřní konektivitu školských zařízení, nákup pomůcek, obnovení či zavádění nových předmětů a vzdělávacích rámců, např. dílny, práce na pozemku, rodinná výchova, ICT, projekty sdílení zdrojů (učeben, pedagogů), vzdělávání pedagogů a také aktivity typu exkurzí, soutěží, praxí a stáží (pro mládež) apod.

„Také mám představu, že vybavení základní školy by za 10 let mohlo být na vyšší úrovni. A třeba se najde nějaký chytrý žák, který naší školu proslaví a o Hnojníku ještě hodně uslyšíme." Silvie Futejová (8. třída)[84]

Opatření 2.2.2: Inkluzivní vzdělávání

Zdůvodnění opatření/současný stav: Snahou škol v Pobeskydí je nabídnout v rámci svých možností kvalitní vzdělávání všem dětem bez ohledu na jejich individuální vzdělávací potřeby. Jedná se především o uzpůsobení prostředí, pomůcek, využívání asistentů či externích odborníků a péči o duševní zdraví a přípravu na život. V této souvislosti se vyskytují dva zásadní problémy: nedostatek finančních prostředků na nezbytné vybavení či uzpůsobení budov a nedostupnost socializovaných pracovníků, zejména psychologů, poradců, asistentů apod.

Účel opatření: Posílení nabídky kvalitního vzdělávání a péče pro děti se speciálními vzdělávacími potřebami.

Příklady projektů: Bude se jednat o investiční i neinvestiční projekty zaměřené např. na stavební úpravy budov, nákup pomůcek, vybavení, projekty sdílení zdrojů (poradců, psychologů apod.), vzdělávání pedagogů, sdílení zkušeností, zavádění nových výukových postupů atd.

Opatření 2.2.3: Komunitní role škol

Zdůvodnění opatření/současný stav: Venkovské školy nebývaly a v řadě vesnic dosud nejsou pouze vzdělávacími institucemi, ale také centry života místních společenství. Toto opatření na tuto tradici navazuje a umožňuje školám posílit jejich komunitní roli prostřednictvím vzdělávání a volnočasových aktivit pro širokou veřejnost a zapojování veřejnosti do života škol. Školy (a jejich personální a technické zázemí) se takto stávají více využívanými a jejich místo ve vesnici se posiluje. Diverzifikace aktivit škol lze chápat jako jednu z možností jak zachovat školy na venkově navzdory demografickému vývoji a poklesu počtu dětí.

Účel opatření: Diverzifikace aktivit venkovských škol a posílení jejich komunitní funkce.

Příklady projektů: Bude se jednat zejména o neinvestiční projekty (investiční projekty nejsou vyloučeny) zaměřené na systematické a dlouhodobé zapojení školy do komunitního života v oblasti dalšího a celoživotního vzdělávání, zvyšování klíčových kompetencí nebo volnočasových a prorodinných aktivit. Významnou úlohu zde sehrává komunikace s veřejností (komunitou) a nabídka aktivit podle jejích potřeb.

Opatření 2.2.4: Zefektivnění kapacit školských zařízení

Zdůvodnění opatření/současný stav: Pobeskydí je silně zasaženo suburbanizací. Do území se stěhují většinou rodiny s dětmi, což vede k větší poptávce po službách školských zařízení (mateřské a základní školy, školní družiny či kluby). Tato poptávka v různých obcích často výrazně kolísá a zejména menší školy jsou vůči těmto trendům velmi zranitelné. Jejich zřizovatelé se svými omezenými kapacitami nejsou schopni na tyto změny flexibilně reagovat a uspokojovat tak potřeby obyvatel.

Účel opatření: Zvýšení flexibility kapacit školských zařízení ve vztahu ke změnám aktuální poptávky.

Příklady projektů: Bude se jednat zejména o investiční projekty (neinvestiční projekty nejsou vyloučeny), jejichž předmětem budou stavební úpravy, pořízení vybavení, projekty sdílení zdrojů škol apod. Preferovány budou projekty, které nabízejí efektivní, flexibilní a dlouhodobě udržitelná řešení.

Priorita 2.3: Chuť bavit se a poznávat

Specifický cíl: Rozšířit a zkvalitnit nabídku volnočasových a vzdělávacích aktivit pro veřejnost.

Cílové skupiny: Obyvatelé Pobeskydí.

Indikátory:

- Spokojenost s šíří a kvalitou nabídky volnočasových a vzdělávacích aktivit pro veřejnost.

[84] Citace z příspěvku do soutěže „Moje vesnice (městečko) za 10 let"

- Spokojenost s realizovanými opatřeními na rozšíření a zkvalitnění nabídky volnočasových a vzdělávacích aktivit pro veřejnost.

Opatření 2.3.1: Kvalitní trávení volného času dětí a mládeže

Zdůvodnění opatření/současný stav: Kvalitní volnočasové vyžití je integrální součástí správného vývoje jedince. Aktivní formy trávení volného času dětí a mládeže jsou v současnosti vytěsňovány pasivními formami, což se v důsledku projevuje jak na jejich zdravotním stavu a nízké míře socializace, tak na snížené schopnosti obstát na trhu práce, či na nárůstu sociopatogenních jevů.

Účel opatření: Zkvalitnění podmínek pro trávení volného času dětí a mládeže.

Příklady projektů: Bude se jednat zejména o neinvestiční projekty (investiční projekty nejsou vyloučeny), např. volnočasové programy a zájmové kroužky, infrastruktura pro volnočasovou a zájmovou činnost dětí a mládeže (výstavba, rekonstrukce vhodných prostor a ploch včetně vybavení apod.), nízkoprahová zařízení, terénní a další sociální služby zaměřené na děti a mládež, společné aktivity rodin, rodičů, prarodičů a dětí apod.

Obrázek č. 23: Místo, kde můžeme být spolu (Julie Raszyková, 9 let)[85]

„Pro nás teenager je dětské hřiště mučírna, kde musíme hlídat své malé sourozence. A jaké by bylo teda mé přání? Něco, kde bychom se mohli bavit s přáteli, kde by byla prostě pro nás zábava." Alena Bednářová (8. třída)[86]

Opatření 2.3.2: Aktivní stárnutí

Zdůvodnění opatření/současný stav: Demografické stárnutí je bezpochyby nejvýznamnější výzvou, které Pobeskydí bude v příštích desetiletích čelit. Senioři (zejména mladší) disponují nevyužívaným, často skrytým potenciálem, např. schopnostmi, zkušenostmi, chutí aktivně se podílet na rozvoji obce i sebe sama. Aktivizace této cílové skupiny přináší klady jak pro samotné seniory, tak pro místní společenství jako celek.

Účel opatření: Využití potenciálu seniorů pro zkvalitnění jejich životů i života v obcích.

Příklady projektů: Bude se jednat zejména o neinvestiční projekty (investiční projekty nejsou vyloučeny), např. různorodé volnočasové, zájmové, vzdělávací aktivity, aktivity zapojování seniorů do veřejného života, dobrovolnické práce apod., včetně budování nezbytné infrastruktury a vybavení.

Opatření 2.3.3: Pospolitost a lokální identita

Zdůvodnění opatření/současný stav: Pospolitost, soudržnost, lokální identita či odpovědnost za obec byly vždy považovány za základní prvky utvářející venkovské společenství. Po desítkách let totality, kdy byly tyto prvky

[85] Příspěvek do soutěže „Moje vesnice (městečko) za 10 let"
[86] Citace z příspěvku do soutěže „Moje vesnice (městečko) za 10 let"

sociálního kapitálu ve venkovských obcích záměrně likvidovány, se od devadesátých let dvacátého století znovu dostávají do centra pozornosti v souvislosti s úsilím o obnovu venkova. Současná doba, globalizace, rozvoj moderních technologií, vysoké pracovní vytížení, vysoká mobilita venkovského obyvatelstva a další vlivy působí v neprospěch tohoto úsilí. Obnovení sociálního kapitálu, pospolitosti, lokální identity obyvatel a vědomí jejich spoluodpovědnosti za vývoj obce jsou klíčovým předpokladem úspěšného rozvoje území.

Účel opatření: Posílení pospolitosti a lokální identity obyvatel Pobeskydí.

Příklady projektů: Bude se jednat zejména o neinvestiční projekty (investiční projekty nejsou vyloučeny) zaměřené na rozvoj vzájemného poznávání se, setkávání, komunikace a spolupráce mezi dílčími složkami místní společnosti. Věcně se může jednat např. o vzdělávací, osvětové, společenské, kulturní, sportovní či obdobné akce, včetně besed, soutěží apod.

> *„Nesmíme ztrácet naše lidské emoce a schovávat se za trapné statusky plné smajlíků! Musíme jít ven a někomu to říct. Ne napsat nebo zavolat, ale říct. Z očí do očí." Markéta Reichenbachová (8. třída)*[87]

Opatření 2.3.4: Vzdělávání pro veřejnost

Zdůvodnění opatření/současný stav: Vzdělanost a dovednosti každého jednotlivce jsou zdrojem jeho sebevědomí i potenciálu uplatnění na trhu práce či ve společnosti obecně. Vzdělávání v kolektivu je navíc příležitostí pro budování sociálního kapitálu, který je klíčovým předpokladem úspěšného rozvoje území. Vzdělávací akce (nebo akce, jejichž dílčí součástí jsou vzdělávací aktivity) jsou v Pobeskydí sporadicky organizovány, nemívají však stabilní základ, zřídka svým významem přesahují rámec jedné obce a mezi jejich organizátory neprobíhá významnější výměna informací a spolupráce.

Účel opatření: Rozvoj nabídky vzdělávání pro veřejnost, zejména v oblasti klíčových kompetencí.

Příklady projektů: Bude se jednat zejména o neinvestiční projekty (investiční projekty nejsou vyloučeny). Preferovány budou ucelené vzdělávací a osvětové programy a aktivity pro širokou veřejnost zaměřené na rozvoj klíčových kompetencí. Věcně se může jednat o semináře, kurzy, výstavy, publikace, exkurze apod. (vyjma aktivit zahrnutých v opatření 2.2.1), výměna informací a spolupráce mezi organizátory jednotlivých akcí atd.

Priorita 2.4: Podmínky pro spolkovou činnost

Specifický cíl: Zkvalitnit podmínky pro spolkovou činnost.

Cílové skupiny: Spolky a s nimi spolupracující organizace.

Indikátory:

- Spokojenost s podmínkami pro spolkovou činnost.
- Spokojenost s realizovanými opatřeními na zkvalitnění podmínek pro spolkovou činnost.

Opatření 2.4.1: Podmínky pro spolkovou činnost

Zdůvodnění opatření/současný stav: Spolková činnost v Pobeskydí má silnou tradici a spolky jsou považovány vedle samospráv za nejvýznamnější aktéry venkovského života. Většina obcí se snaží spolky aktivně podporovat, zejména materiálně a finančními příspěvky na činnost. Problémem v řadě obcí jsou vysoké nároky pro zabezpečení materiálních podmínek, které nezřídka přesahují možnosti spolků samotných i obcí, které je podporují. Hledání nových způsobů zajišťování těchto podmínek a sdílení zdrojů mezi jednotlivými spolky se postupně rozvíjí.

Účel opatření: Zkvalitnění podmínek pro spolkovou činnost.

Příklady projektů: Bude se jednat zejména o investiční projekty zaměřené na pořízení vybavení, techniky, výstavbu, rekonstrukce vhodných prostor a ploch apod. a dále o aktivity neinvestičního charakteru zaměřené hledání nových způsobů financování a sdílení zdrojů.

> *„Chtěl bych, aby v obci bylo hřiště na různé víceúčelové aktivity pro mládež a dorost" Tomáš Tomeczek (8. třída)*[88]

Priorita 2.5: Kulturní dědictví a tradice

Specifický cíl: Zachovat existující a obnovit opomíjené kulturní dědictví a tradice a rozvíjet podmínky pro jejich praktické využití v současnosti a v budoucnosti.

---

[87] Citace z příspěvku do soutěže „Moje vesnice (městečko) za 10 let"
[88] Citace z příspěvku do soutěže „Moje vesnice (městečko) za 10 let"

Cílové skupiny: Vlastníci materiálních a nositelé nemateriálních prvků kulturního dědictví, jednotlivci a organizace zabývající se péčí o kulturní dědictví, zachováním a obnovou tradic, obyvatelé Pobeskydí.

Indikátory:

- Spokojenost se stavem kulturního dědictví a tradic a s podmínkami pro jejich praktické využití v současnosti a v budoucnosti.
- Spokojenost s realizovanými opatřeními na zachování existujícího a obnovu opomíjeného kulturního dědictví a tradic a na rozvoj podmínek pro jejich praktické využití v současnosti a v budoucnosti.

Obrázek č. 24: Zámek Hnojník (Jakub Reichenbach, 11 let)[89]

„Přál bych si, aby se někomu konečně rozsvítilo v hlavě a ten zámek opravil. A jestli ne, tak ho opravím já, chci pro Svoji vesnici jen to nejlepší." Jakub Reichenbach (5. třída)[90]

Opatření 2.5.1: Kulturní dědictví a tradice

Zdůvodnění opatření/současný stav: Pobeskydí disponuje bohatým potenciálem kulturního dědictví a tradic, utvářeným po dobu posledních deseti staletí. Tento potenciál je výsledkem mísení různorodých etnických a kulturních vlivů, zemědělské tradice Pobeskydí a industriální tradice Ostravska. Pobeskydí bylo dějištěm řady historických událostí a působištěm mnoha významných osobností. Historie zanechala v krajině mnoho stop: objekty tradiční lidové architektury, kostely a drobné církevní stavby (boží muka, kapličky, kříže, zvoničky), hrady, zámky i zámečky, ale také technické památky a památníky na slavné události a osobnosti regionu. Nedílnou součástí jsou i prvky nehmotného kulturního dědictví uchované v písemných záznamech, v paměti a částečně i v každodenním životě místních lidí. Kulturní dědictví a tradice nejsou pouze připomínkou historie Pobeskydí, ale rovněž přispívají k vytváření a posilování identity venkovského společenství a pocitu sounáležitosti obyvatel s obcí a regionem. Skýtají též významný potenciál ekonomického zhodnocení, místními produkty počínaje, cestovním ruchem ani zdaleka nekonče. Tento potenciál je v současnosti nedostatečně zhodnocován, což lze přičíst zčásti jeho nedocenění ze strany místních aktérů, zčásti vysoké finanční náročnosti investičních projektů.

Účel opatření: Zachování existujícího a obnova opomíjeného kulturního dědictví a tradic a rozvoj podmínek pro jejich praktické využití v současnosti a v budoucnosti.

[89] Příspěvek do soutěže „Moje vesnice (městečko) za 10 let"
[90] Citace z příspěvku do soutěže „Moje vesnice (městečko) za 10 let"

Příklady projektů: Bude se jednat o investiční i neinvestiční projekty zaměřené zejména na obnovu a péči o hmotné kulturní dědictví, včetně rozvoje doprovodné infrastruktury, tvorbu odborných studií, plánů obnovy, publikací, internetových aplikací apod. Dále se může jednat o projekty zaměřené na pořádání společenských či kulturních akcí, výstav, soutěží apod. Do tohoto opatření se řadí i projekty zaměřené na propagaci a prezentací kulturního dědictví (propagační materiály, publikace, výstavní síně, muzea apod., včetně rozvoje doprovodné infrastruktury).

„…určitě bych nechala opravit starou hrnčírnu, aby se mohla používat třeba k exkurzím." Barbora Novotná (8. třída)[91]

5.3 OBLAST ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ A INFRASTRUKTURA

V této oblasti byly stanoveny dva cíle: zefektivnit stávající a doplnit chybějící infrastrukturu a zvýšit ekologickou stabilitu krajiny při zachování legitimních životních potřeb obyvatel Pobeskydí. Důraz bude kladen na jednoduchá, efektivní a moderní řešení v souladu s potřebami a možnostmi území a na naplňování principů dlouhodobé udržitelnosti ve prospěch člověka i přírody. Předpokládá se, že výraznou úlohu v těchto opatřeních budou sehrávat obce, jejich svazky a organizace působící v oblasti ochrany přírody a krajiny. V této oblasti bylo identifikováno pět priorit, zaměřených na obnovitelné zdroje energie a šetrné nakládání s přírodními zdroji, nakládání s odpady a odpadními vodami, dopravu a dopravní infrastrukturu a kulturní krajinu a přírodu.

Priorita 3.1: Obnovitelné zdroje energie a šetrné nakládání se zdroji

Specifický cíl: Zlepšit příležitosti pro širší využití obnovitelných zdrojů energií a pro šetrné nakládání se zdroji.

Cílové skupiny: Vlastníci a nájemníci budov, provozovatelé zařízení.

Indikátory:

- Spokojenost s příležitostmi pro širší využití obnovitelných zdrojů energií a pro šetrné nakládání se zdroji.
- Spokojenost s realizovanými opatřeními na zlepšení příležitostí pro širší využití obnovitelných zdrojů energií a pro šetrné nakládání se zdroji.

„Lesy budou krásné, čisté, bez odpadků. Vzduch bude čistý bez smogu, který u nás vládne." Kristýna Sobková (8. třída)[92]

Opatření 3.1.1: Obnovitelné zdroje energie

Zdůvodnění opatření/současný stav: Pobeskydí disponuje výrazným potenciálem obnovitelných zdrojů energie, zejména biomasy a jeho podpora jeho využití dlouhodobě patří mezi priority MAS Pobeskydí. Využití obnovitelných zdrojů může na jedné straně přispívat k energetické soběstačnosti území, na druhé straně představuje jednu z mála ekonomicky životaschopných a environmentálně únosných alternativ rozvoje plošných infrastrukturních sítí. Podporovány budou všechny obnovitelné zdroje energie a jejich produkce, zpracování a energetické využití v dimenzích úměrných venkovskému charakteru Pobeskydí.

Účel opatření: Rozšíření využívání obnovitelných zdrojů energie.

Příklady projektů: Bude se jednat zejména o investiční projekty (neinvestiční projekty nejsou vyloučeny), zaměřené na energetické využívání biomasy (včetně produkce a zpracování), sluneční energie (kromě velkých fotovoltaických elektráren) a místním podmínkám úměrné využívání malých zdrojů větrné, vodní a geotermální energie a energie prostředí. Důraz bude kladen na pilotní charakter podporovaných opatření.

Opatření 3.1.2: Šetrné nakládání se zdroji

Zdůvodnění opatření/současný stav: Dosavadní opatření zaměřená na dosahování energetických úspor se soustředila na zateplování a zlepšování tepelně-technických a klimatických vlastností budov. V souvislosti s přirozenou obnovou je vhodné podporovat tato opatření i v následujícím období a doplnit je o další aktivity zaměřené na výměnu tepelných zdrojů, nízkoenergetickou výstavbu, využívání energeticky i materiálově úspornějších technologií a postupů. Vhodné zdroje inspirace lze hledat v praxi průmyslové výroby i služeb, v soukromém podnikatelském i veřejném sektoru. Může se jednat např. o udržitelnou spotřebu a výrobu, čistší produkci, „zelené" nakupování apod.

Účel opatření: Snížení energetické a materiálové náročnosti produkce a spotřeby.

[91] Citace z příspěvku do soutěže „Moje vesnice (městečko) za 10 let"
[92] Citace z příspěvku do soutěže „Moje vesnice (městečko) za 10 let"

Příklady projektů: Bude se jednat zejména o investiční projekty (neinvestiční projekty nejsou vyloučeny), zaměřené na zlepšování tepelně-technických a klimatických vlastností budov (včetně rekuperace), nízkoenergetickou výstavbu a modernizaci technologií vedoucí ke snížení spotřeby energie a zdrojů (elektrické energie, paliv, vody, dalších materiálových zdrojů), např. o výměnu tepelných zdrojů, včetně kotlů v domácnostech, výměnu spotřebičů a další.

Priorita 3.2: Odpadové hospodářství

Specifický cíl: Zlepšit příležitosti pro snížení podílu směsného komunálního odpadu na celkovém objemu odpadů.

Cílové skupiny: Obyvatelé Pobeskydí.

Indikátory:

- Spokojenost s příležitostmi pro snížení podílu směsného komunálního odpadu na celkovém objemu odpadů.
- Spokojenost s realizovanými opatřeními pro snížení podílu směsného komunálního odpadu na celkovém objemu odpadů.

Opatření 3.2.1: Využití biologicky rozložitelného odpadu

Zdůvodnění opatření/současný stav: Biologicky rozložitelný odpad patřil v tradičním venkovském hospodářství k ceněným zdrojům v zemědělství i v domácnostech. Modernizace zemědělství a změny v životním stylu venkovanů přispěly k minimalizaci využití tohoto zdroje, zdá se však, že biologicky rozložitelný odpad v současnosti zažívá svou renesanci. Dosavadní projekty zaměřené na využití biologicky rozložitelného odpadu byly převážně jednostranně zaměřené a jejich výsledky vyhovovaly pouze omezenému spektru uživatelů. Toto opatření se zaměřuje na rozšíření možností nakládání s biologicky rozložitelným odpadem, integraci jeho sběru a zpracování do systému nakládání s komunálním odpadem a na jeho druhotné využití.

Účel opatření: Zvýšení materiálového využití biologicky rozložitelného odpadu.

Příklady projektů: Bude se jednat zejména o investiční projekty (neinvestiční projekty nejsou vyloučeny, zejména v souvislosti s osvětou a výchovou), zaměřené na podporu využívání biologicky rozložitelného odpadu v domácnostech a u zdrojů, na vytváření a optimalizaci systémů odděleného sběru bioodpadů a na jejich navazující zpracování a využití.

Opatření 3.2.2: Systémy sběru a třídění odpadů

Zdůvodnění opatření/současný stav: Ve většině obcí Pobeskydí je dostatečně vyvinutý systém nakládání s odpady v základním rozsahu sběru smíšeného komunálního odpadu a oddělených složek (sklo, plast, papír). Velkoobjemový, nebezpečný a další odpad lze shromažďovat na sběrných dvorech či sběrných místech. Jejich dostupnost a vybavení v Pobeskydí však neodpovídají stále rostoucí poptávce. Další výzvou je rozšíření spektra sběru oddělených složek odpadů, které nemusí nutně končit ve směsném komunálním odpadu nebo na černých skládkách (stavební odpady, elektroodpad apod.). Toto opatření se bude zaměřovat také na dotřiďování a zpracování odpadu a na další opatření zaměřená na zefektivnění odpadového hospodářství.

Účel opatření: Snížení objemu směsného komunálního odpadu a počtu nepovolených skládek.

Příklady projektů: Bude se jednat zejména o investiční projekty (neinvestiční projekty nejsou vyloučeny), zaměřené na budování nových a modernizaci stávajících sběrných dvorů, doplnění systému odděleného sběru, podporu třídění v domácnostech, optimalizaci systému odpadového hospodářství směrem k obyvatelům a další kromě aktivit zaměřených na využívání biologicky rozložitelného odpadu (opatření 3.2.1).

Priorita 3.3: Nakládání s odpadními vodami

Specifický cíl: Vytvořit příležitosti pro rozšíření a zkvalitnění systému likvidace odpadních vod.

Cílové skupiny: Obyvatelé Pobeskydí, další vlastníci objektů a obce.

Indikátory:

- Spokojenost s příležitostmi pro rozšíření a zkvalitnění systému likvidace odpadních vod.
- Spokojenost s realizovanými opatřeními pro rozšíření a zkvalitnění systému likvidace odpadních vod.

Opatření 3.3.1: Decentralizované čištění odpadních vod

Zdůvodnění opatření/současný stav: Stále přísnější legislativní podmínky a rostoucí individuální nároky místních obyvatel a dalších vlastníků objektů stupňují požadavky na systémy likvidace odpadních vod. Dosavadní prioritou bylo odkanalizování velkých sídel, zatímco situace v malých sídlech nebyla systematicky řešena. Míra odkanalizování zejména nejmenších obcí Pobeskydí je nedostatečná a podíl napojených domů je hluboko pod úrovní průmě-

ru za celou Českou republiku. Tento stav se odráží v kvalitě povrchových vod. V rozptýlené slezské zástavbě přitom nelze efektivně budovat konvenční sítě kanalizace s napojením na centrální čistírnu odpadních vod. Je proto nutné hledat alternativní řešení a ve větší míře využívat decentralizované způsoby čištění odpadních vod.

Účel opatření: Zvýšení efektivity čištění odpadních vod.

Příklady projektů: Bude se jednat zejména o investiční projekty (neinvestiční projekty nejsou vyloučeny), zaměřené na plánování a budování domácích čistíren odpadních vod, včetně kořenových, budování lokálních systémů čištění odpadních vod v rozptýlené slezské zástavbě a na organizaci jejich provozu apod.

Opatření 3.3.2: Kanalizace a ČOV

Zdůvodnění opatření/současný stav: Toto opatření navazuje na výše uvedené. Míra napojení na kanalizační síť v Pobeskydí je nedostatečná, a to zejména v menších obcích. Značná část Pobeskydí se přitom nachází v blízkosti velkých měst a zdejší zástavba je dostatečně centralizovaná pro ekonomicky efektivní budování a provoz konvenčních sítí kanalizací s napojením na centrální čistírny odpadních vod. Je zde potenciál pro spolupráci mezi jednotlivými obcemi a pro propojení jejich systémů nakládání s odpadními vodami. Toto opatření se kromě budování nových sítí zaměřuje rovněž na rozvoj (modernizaci, rozšiřování, zkapacitnění) stávajících systémů.

Účel opatření: Zvýšení efektivity čištění odpadních vod.

Příklady projektů: Bude se jednat zejména o investiční projekty (neinvestiční projekty nejsou vyloučeny), zaměřené na budování a rozvoj sítí kanalizací a čistíren odpadních vod. Důraz bude kladen na ekonomicky efektivní řešení a spolupráci mezi obcemi, včetně velkých měst v okolí.

Priorita 3.4: Doprava a dopravní infrastruktura

Specifický cíl: Vytvořit příležitosti pro zkvalitnění dopravy a dopravní infrastruktury.

Cílové skupiny: Obyvatelé Pobeskydí, další uživatelé dopravní infrastruktury a služeb a obce.

Indikátory:

- Spokojenost s příležitostmi pro zkvalitnění dopravy a dopravní infrastruktury.
- Spokojenost s realizovanými opatřeními pro zkvalitnění dopravy a dopravní infrastruktury.

„Cyklostezka a stezka pro bruslaře by v obci měla být, protože tady jsou hlavní cesty, a ty jsou pro rodiny s dětmi dost nebezpečné." Gocieková (8. třída)[93]

Opatření 3.4.1: Dopravní infrastruktura

Zdůvodnění opatření/současný stav: Klíčovými problémy dopravní infrastruktury v Pobeskydí jsou kvalita a finanční náročnost údržby rozsáhlé dopravní sítě, zejména místních komunikací, a v důsledku toho komplikovaná dostupnost řady lokalit. Místní komunikace jsou zatěžovány jak rostoucí intenzitou osobní dopravy, tak pohybem zemědělských strojů a jiné těžké techniky. Nárůst počtu obyvatel a osobních automobilů klade stále vyšší nároky na rozsah a kvalitu parkovacích ploch a na napojení místních komunikací na silnice vyššího dopravního řádu a dopravní uzly hromadné dopravy. V souvislosti s rostoucími nároky na kvalitu je zřejmé, že vysoké kvality nelze dosáhnout současně u všech místních komunikací. Správa dopravní infrastruktury proto vyžaduje zavedení systematického přístupu k rozvoji klíčových a údržbě ostatních místních komunikací. Toho lze dosáhnout kromě jiného v návaznosti na realizaci pozemkových úprav (opatření 3.5.2).

Účel opatření: Optimalizace dopravní infrastruktury a zkvalitnění jejích klíčových součástí.

Příklady projektů: Bude se jednat zejména o investiční projekty (neinvestiční projekty nejsou vyloučeny), zaměřené na budování a modernizaci místních komunikací, parkovacích ploch a dalších součástí dopravní infrastruktury a na systemizaci přístupu k rozvoji místních komunikací.

Opatření 3.4.2: Udržitelná doprava

Zdůvodnění opatření/současný stav: V Pobeskydí dlouhodobě roste intenzita individuální automobilové přepravy, což klade vysoké nároky na rozvoj dopravní infrastruktury, zhoršuje stav životního prostředí a bezpečnost v dopravně silně zatížených lokalitách a současně zpochybňuje ekonomickou racionalitu veřejné dopravy, na níž jsou kriticky závislí méně mobilní obyvatelé Pobeskydí. Řešení této situace lze spatřovat v rozvoji alternativních forem dopravy či pohonu, zejména cyklodopravy, ve sdílení dopravních prostředků a ve vytváření podmínek pro využívání hromadné a kombinované dopravy (např. kolo/auto/veřejná doprava, B+R, P+R apod.).

Účel opatření: Zpomalení nárůstu intenzity individuální automobilové dopravy.

[93] Citace z příspěvku do soutěže „Moje vesnice (městečko) za 10 let"

Příklady projektů: Bude se jednat zejména o investiční projekty (neinvestiční projekty nejsou vyloučeny), zaměřené na budování a modernizaci cyklostezek a cyklotras, cyklistických jízdních pruhů, přestupních uzlů (terminálů), jejichž součástí mohou být parkoviště, zařízení pro bezpečné odstavení kola, mopedu apod., autobusových zastávek. Podporovány budou i neinvestiční projekty zaměřené na dopravní systémy, telematiku a další možné projekty naplňující účel opatření.

Obrázek č. 25: Bezpečnější silnice s kruhovým objezdem (Vojtěch Pytlík, 9 let)[94]

Opatření 3.4.3: Bezpečná doprava

Zdůvodnění opatření/současný stav: Rostoucí intenzita silniční dopravy zvyšuje riziko dopravní nehodovosti, zejména v dopravou silně zatížených lokalitách. Do této oblasti směřovala v předchozím období řada realizovaných projektů, zaměřených na budování chodníků, instalaci bezpečnostních prvků apod. Toto opatření navazuje jak na dosavadní aktivity, tak na obě předchozí opatření. Podporována budou opatření na minimalizaci rizika střetů mezi motorovými vozidly, cyklisty a pěšími.

Účel opatření: Zvýšení bezpečnosti na komunikacích.

Příklady projektů: Bude se jednat zejména o investiční projekty (neinvestiční projekty nejsou vyloučeny), zaměřené na budování a modernizaci chodníků, instalaci zpomalovacích a dalších bezpečnostních prvků, budování a modernizaci osvětlení na frekventovaných silnicích apod.

Priorita 3.5: Kulturní krajina a příroda

Specifický cíl: Vytvořit příležitosti pro obnovení a využití tradiční kulturní krajiny.

Cílové skupiny: Obyvatelé Pobeskydí, návštěvníci a turisté.

Indikátory:

- Spokojenost s příležitostmi pro obnovení a využití tradiční kulturní krajiny.
- Spokojenost s realizovanými opatřeními pro obnovení a využití tradiční kulturní krajiny.

Opatření 3.5.1: Ekologická stabilita krajiny a biodiverzita

Zdůvodnění opatření/současný stav: Atraktivní a pestrá kulturní krajina je jednou ze silných stránek Pobeskydí, spolu s postupnou revitalizací a regenerací jejích negativně dotčených součástí. Její stabilita je však ohrožena klimatickými změnami, mimořádnými projevy počasí a šířením invazních druhů, především však nekoncepční výstavbou a dalšími nežádoucími antropogenními vlivy. Existuje přímá vazba mezi stabilitou a biodiverzitou krajiny

[94] Příspěvek do soutěže „Moje vesnice (městečko) za 10 let"

a jejím potenciálem pro ekonomické i sociální využití. Je proto nezbytné pokračovat v revitalizaci negativně dotčených součástí krajiny, likvidaci nepovolených skládek, posilování ekosystémových funkcí krajiny, obnovování vodního režimu krajiny, omezování degradace půd, komplexní obnově a tvorbě stanovišť a podmínek pro výskyt původních druhů, obnově krajinných prvků, péči o přírodní dědictví vč. návštěvnické infrastruktury a další.

Obrázek č. 26: V lese se zvířátky (Kateřina Lachová, 9 let)[95]

Účel opatření: Zachování, případně zvýšení ekologické stability krajiny a biodiverzity.

Příklady projektů: Bude se jednat zejména o investiční projekty (neinvestiční projekty nejsou vyloučeny), zaměřené na zprůchodnění migračních bariér, vytváření, regeneraci či posílení funkčnosti krajinných prvků a struktur, revitalizaci a podporu samovolné renaturace vodních toků a niv, obnovu ekostabilizačních funkcí vodních a na vodu vázaných ekosystémů, zlepšování druhové, věkové a prostorové struktury lesů, realizaci přírodě blízkých opatření cílených na zpomalení povrchového odtoku vody, vodohospodářská opatření cílená na ochranu před záplavami a povodněmi a na zvýšení retenční schopnosti krajiny, protierozní ochranu půdního fondu a adaptaci na změny klimatu, agroenvironmentálně-klimatická opatření, péči a prezentaci přírodního dědictví a další.

Opatření 3.5.2: Pozemkové úpravy

Zdůvodnění opatření/současný stav: Pozemkové úpravy mohou významně přispět k řešení řady problémů Pobeskydí prostřednictvím změn ve vlastnických vztazích, racionálního vymezení veřejně prospěšných staveb a realizace opatření na zvýšení ekologické stability krajiny a obnovu jejích významných prvků. V některých obcích realizace pozemkových úprav probíhá, v jiných se však v dohledné době ani neplánuje. Pomalý postup realizace pozemkových úprav je zčásti způsoben nedostatečnými kapacitami na straně státní správy (garant pozemkových úprav), zčásti však obavami samospráv z časově a organizačně náročného a konfliktního procesu.

Účel opatření: Optimalizace prostorového uspořádání vlastnických a funkčních vztahů.

Příklady projektů: Bude se jednat zejména o neinvestiční projekty (investiční projekty nejsou vyloučeny), související se změnami prostorového uspořádání vlastnických a funkčních vztahů, scelováním, dělením, zpřístupněním pozemků a dalšími úkony.

[95] Příspěvek do soutěže „Moje vesnice (městečko) za 10 let"

Opatření 3.5.3: Intravilány a veřejná prostranství

Zdůvodnění opatření/současný stav: Atraktivní a pestrá kulturní krajina je jednou z nejsilnějších stránek Pobeskydí. Její podstatnou součástí jsou veřejná prostranství, která jsou místy koncentrace místního obyvatelstva, návštěvníků a turistů a jejich socioekonomických aktivit. Vědomy si symbolické hodnoty veřejných prostranství, obce v posledních dekádách významně investovaly do jejich vzhledu a užitné hodnoty. Toto opatření na dosavadní aktivity navazuje s důrazem na projekty, které vhodně propojují tradiční urbanistické a architektonické prvky se současnými funkčními požadavky, využívají tradičních materiálů, původních druhů dřevin a rostlin apod. Součástí opatření je rovněž posilování individuální odpovědnosti všech vlastníků za stav jejich nemovitostí, jímž ovlivňují celkový vzhled obce.

Účel opatření: Zvýšení estetické a funkční hodnoty veřejných prostranství a zlepšení vzhledu obcí.

Příklady projektů: Bude se jednat zejména o investiční projekty (neinvestiční projekty nejsou vyloučeny), zaměřená na úpravu, revitalizaci či tvorbu veřejných prostranství, včetně doplňkových prvků a zeleně, doprovodnou zeleň u chodníků, silnic, cyklotras, škol, školek a dalších významných budov apod. Dále se bude jednat o motivační projekty směřované k vlastníkům nemovitostí a k posilování jejich vědomí odpovědnosti za celkový vzhled obcí.

Opatření 3.5.4: Brownfieldy

Zdůvodnění opatření/současný stav: Brownfieldy, které se nachází v Pobeskydí, jsou pozůstatkem někdejší zemědělské výroby, ale též zde nalezneme chátrající venkovské zámečky, které byly dříve využívány zemědělskými subjekty. Pro své okolí představují brownfieldy potenciální nebo reálné ekologické, estetické, případně sociální riziko. Na druhou stranu skrývají potenciál volných ploch (prostor) pro podnikatelské využití nebo pro veřejné služby. Jejich využití je nejen alternativou výstavbě na zelené louce, ale též představuje záchranu materiálních hodnot zděděných z minulosti.

Účel opatření: Revitalizace či regenerace brownfieldů.

Příklady projektů: Bude se jednat o investiční i neinvestiční projekty, zaměřené na revitalizaci či regeneraci brownfieldů, od přípravných prací (studie, analýzy, řešení majetkoprávních vztahů apod.) po finální revitalizaci (stavební práce, připojení na sítě, budování související infrastruktury, vybavení) a konverzi na jiné využití, případně regeneraci.

5.4 OBLAST MANAGEMENT ROZVOJE ÚZEMÍ

V této oblasti byl stanoven cíl zefektivnit proces řízení rozvoje území. Opatření by měla směřovat do oblasti rozvoje lidských zdrojů a uplatňování principů zapojování veřejnosti a partnerů do rozhodování o rozvojových aktivitách a do jejich realizace. Předpokládá se, že výraznou úlohu v těchto opatřeních budou sehrávat obce, jejich svazky a místní akční skupina, včetně svých členů. V rámci této oblasti byly identifikovány tři priority zaměřené na samosprávu a řízení rozvoje území, zapojování veřejnosti a partnerství a metodu LEADER.

Priorita 4.1: Samospráva a řízení rozvoje území

Specifický cíl: Zefektivnit samosprávu a řízení rozvoje území.

Cílové skupiny: Obce, jejich svazky, místní akční skupina.

Indikátory:

- Spokojenost s efektivitou samosprávy a řízení rozvoje území.
- Spokojenost s realizovanými opatřeními pro zefektivnění samosprávy a řízení rozvoje území

Opatření 4.1.1: Obce a obecní úřady

Zdůvodnění opatření/současný stav: Místní aktéři si uvědomují význam kvality a efektivity řízení při realizaci této strategie a při řízení rozvoje území obecně. Na úrovni jednotlivých obcí přitom existují značné rozdíly v kvalitě lidských zdrojů a zázemí pro plné uplatnění jejich kreativního potenciálu. Tyto skutečnosti limitují efektivní fungování obcí nejen při rozvojových aktivitách, ale často také při běžném kontaktu s občany a zástupci místních organizací a při plnění povinností vyplývajících ze zákona.

Účel opatření: Zefektivnění práce obcí.

Typy projektů: Bude se jednat o investiční i neinvestiční projekty, zaměřené na zefektivnění a zkvalitnění lidských zdrojů a zázemí pro jejich uplatnění na úrovni obcí, např. na modernizace budov obecních úřadů, jejich vybavení

a zařízení, zavádění moderních informačních technologií a systémů, elektronizaci agend, zavádění nových forem komunikace s veřejností, vzájemnou výměnu zkušeností apod.

Opatření 4.1.2: Spolupráce mezi obcemi

Zdůvodnění opatření/současný stav: Spolupráce mezi obcemi na úrovni svazků obcí spočívá především ve výměně informací a zkušeností a v oblasti koordinace běžných obecních aktivit. Pouze vzácně obce sdílí své zdroje při realizaci společných rozvojových aktivit, tím spíše na úrovni svazků obcí. Vzájemná spolupráce a sdílení zdrojů přitom mohou významně zefektivnit realizaci konkrétních rozvojových projektů a provoz jejich výsledků a dosahovat pozitivní efekty vyplývající ze vzájemné koordinace prostorového uspořádání zařízení a služeb občanům, místním organizacím i návštěvníkům a turistům. Do budoucna lze očekávat omezování externí finanční podpory, a proto je rozvoj meziobecní spolupráce a sdílení zdrojů jedním z možných nástrojů dosahování vyšší efektivity správy a rozvoje území.

Účel opatření: Prohloubení meziobecní spolupráce.

Typy projektů: Bude se jednat o investiční i neinvestiční projekty, zaměřené na sdílení zdrojů v operativním, projektovém i strategickém řízení, vytváření podmínek pro fungování společných řídicích struktur pro potřeby obcí i jejich svazku, hledání společných řešení problémů na úrovni více obcí, svazků obcí nebo na úrovni celého Pobeskydí atp.

Opatření 4.1.3: Integrované plánování

Zdůvodnění opatření/současný stav: Předpokladem úspěšného územního rozvoje jsou jasné a předvídatelné rámce definované v plánovací dokumentaci. Většina obcí Pobeskydí sice má zpracován nový územní plán, značná část z nich však postrádá navazující regulační, ale též havarijní a protipovodňové plány. Obce nemají většinou zpracovány dlouhodobě zaměřené plány strategické povahy a ty, které je zpracovány mají, je nepoužívají při rozhodování. Chaotické vazby mezi existujícími plány či jejich naprostá absence na místní úrovni komplikují rozhodování také na hierarchicky vyšších územních úrovních: ve svazcích obcí a v místní akční skupině.

Účel opatření: Doplnění chybějících součástí soustavy plánovací dokumentace a posílení kultury plánování.

Typy projektů: Bude se jednat o investiční i neinvestiční projekty, zaměřené na doplnění chybějících součástí soustavy dokumentace územního, strategického, havarijního, protipovodňového plánování, vzájemné provázání těchto součástí do podoby integrovaných soustav plánů.

Priorita 4.2: Zapojování veřejnosti a partnerství

Specifický cíl: Zlepšit příležitosti pro šíření praxe zapojování veřejnosti a partnerství.

Cílové skupiny: Obce, jejich svazky, místní akční skupina.

Indikátory:

- Spokojenost s příležitostmi pro šíření praxe zapojování veřejnosti a partnerství.
- Spokojenost s realizovanými opatřeními pro zlepšení příležitostí pro šíření praxe zapojování veřejnosti a partnerství.

„Vyrostla jsem na vesnici mezi hromadou slepic, králíků, koček a koz. Dnes je na té stejné vesnici jen něco málo slepiček a možná nějací psi nebo králíci. Kdysi stačilo skočit k sousedce pro špetku soli, dvě cibule nebo třeba krajíc chleba. Lidé byli vstřícní, milí, obětaví. Teď? Každý si hlídá svoje, stará se sám o sebe a dělit se?" Markéta Reichenbachová (8. třída)[96]

Opatření 4.2.1: Komunitní plánování a partnerství

Zdůvodnění opatření/současný stav: Zapojování veřejnosti a partnerů do plánování a rozhodování přináší řadu pozitiv spojených s nalézáním efektivních řešení stávajících problémů a zdrojů pro jejich realizaci. Praxe komunitního plánování a partnerství je na úrovni obcí rozvinuta především v oblasti společenských, kulturních a sportovních aktivit, kdy vůdčí roli sestávají fungující spolky, zatímco v jiných oblastech a se zapojením jiných aktérů se prakticky neuplatňuje. Svazky obcí potenciálu komunitního plánování a partnerství nevyužívají vůbec a místní akční skupina je v tomto ohledu omezena možnostmi zapojování veřejnosti a partnerů ve velkých územích. Klíčovou roli při šíření praxe komunitního plánování a partnerství sehrávají komunity na místní úrovni a samosprávy jako možní facilitátoři při rozhodování.

Účel opatření: Šíření praxe zapojování veřejnosti a partnerů do plánování a rozhodování.

[96] Citace z příspěvku do soutěže „Moje vesnice (městečko) za 10 let"

Typy projektů: Bude se jednat zejména o neinvestiční projekty (investiční projekty nejsou vyloučeny), zaměřené na setkávání obyvatel, zástupců obcí, soukromých podnikatelských nebo neziskových organizací za účelem plánování a rozhodování o projektech či strategiích, vzdělávání, výchovu a osvětu v této oblasti, rozvoj lidských zdrojů, výměnu zkušeností apod.

Opatření 4.2.2: Dobrovolnictví a dobročinnost

Zdůvodnění opatření/současný stav: Dobrovolnická práce a dobročinnost se v Pobeskydí zachovaly především v oblasti organizace společenských, kulturních a sportovních akcí, v návaznosti na činnost spolků či církví. Dobrovolná aktivita místních obyvatel při realizaci rozvojových aktivit i v běžném životě obcí přitom významně přispívá k posilování soudržnosti venkovského společenství, budování společného vědomí odpovědnosti za výsledek i obec samotnou, nehledě na významné úspory finančních zdrojů na straně samospráv.

Účel opatření: Obnova dobrovolnictví a dobročinnosti při realizaci rozvojových aktivit i v běžném životě obcí.

Typy projektů: Bude se jednat zejména o neinvestiční projekty (investiční projekty nejsou vyloučeny), zaměřené na motivaci a podporu dobrovolnictví a dobročinnosti nejen v oblasti společenských, kulturních a sportovních akcí, ale též např. při výchově a organizaci volnočasových aktivit dětí a mládeže, péči o veřejná prostranství a majetek, kulturní a přírodní dědictví, výpomoci v rodinách, seniorům, hendikepovaným a jinak znevýhodněným osobám a při organizaci formálního i neformálního dobrovolnictví a při komunitní realizaci projektů v návaznosti na další opatření této strategie.

Obrázek č. 27: Náš domov na venkově (Veronika Machandrová, 10 let)[97]

Priorita 4.3: Metoda LEADER

Specifický cíl: Zlepšit příležitosti pro rozvoj metody LEADER v Pobeskydí.

Cílové skupiny: Realizátoři rozvojových projektů, včetně potenciálních realizátorů.

Indikátory:

- Spokojenost s příležitostmi pro rozvoj metody LEADER v Pobeskydí.
- Spokojenost s realizovanými opatřeními pro zlepšení příležitostí pro rozvoj metody LEADER v Pobeskydí.

[97] Příspěvek do soutěže „Moje vesnice (městečko) za 10 let"

Opatření 4.3.1: Spolupráce a výměna zkušeností

Zdůvodnění opatření/současný stav: Metoda LEADER má v Pobeskydí dlouholetou tradici. Institucionálně a formálně se uplatňování metody LEADER v Pobeskydí váže na založení místní akční skupiny. Počátky spolupráce však sahají již do druhé poloviny devadesátých let minulého století, kdy vznikaly první svazky obcí a objevovaly se první projekty založené na spolupráci veřejného, soukromého podnikatelského a neziskového sektoru. Realizovány byly také četné projekty přeshraniční spolupráce. Na úrovni místní akční skupiny se princip spolupráce uplatňoval zejména v rovině vzájemné výměny zkušeností s jinými místními akčními skupinami. Spolupráce při realizaci konkrétních rozvojových projektů nebyla místní akční skupinou ve větší míře dosud využívána, ačkoli zkušenosti z jiných místních akčních skupin naznačují, že při vhodném nastavení projektu lze prostřednictvím spolupráce mezi místními akčními skupinami vyřešit řadu významných problémů a potřeb území.

Účel opatření: Rozvoj spolupráce místní akční skupiny s jinými místními akčními skupinami a regiony a vzájemná výměna zkušeností.

Příklady projektů: Bude se jednat zejména o neinvestiční projekty (investiční projekty nejsou vyloučeny), zaměřené na spolupráci a vzájemnou výměnu zkušeností mezi místními akčními skupinami a jejich členy, zejména při přípravě a realizaci projektů spolupráce. Projekty by měly být zaměřeny především na realizaci opatření této strategie nebo na vytváření podmínek pro jejich realizaci.

Opatření 4.3.2: Prezentace dobré praxe a inovace

Zdůvodnění opatření/současný stav: Jedním z nepochopených a podceňovaných principů metody LEADER jsou inovace. V souvislosti s nimi je podstatné poradenství a šíření příkladů dobré (i špatné) praxe inovativních projektů v různých oblastech rozvoje. Toto opatření stojí na přesvědčení, že není nutné vymýšlet vymyšlené, že je naopak žádoucí využít výhod ze zaostalosti a inspirovat se přístupy, které byly v jiných územích uplatněny při řešení problémů analogických těm, se kterými se potýká současné Pobeskydí.

Účel opatření: Zvýšení informovanosti místních aktérů a jejich schopnosti přejímat a vytvářet inovace.

Příklady projektů: Bude se jednat zejména o neinvestiční projekty (investiční projekty nejsou vyloučeny), zaměřené na shromažďování a šíření příkladů dobré (i špatné) praxe inovativních projektů v oblastech podporovaných touto strategií, poradenství, vzdělávání a osvětu v těchto oblastech formou např. publikací, manuálů, studijních cest a exkurzí, seminářů, přednášek, workshopů, podpory pilotních projektů apod.

Opatření 4.3.3 Poradenství a vzdělávání v oblasti projektového a programového řízení

Zdůvodnění opatření/současný stav: Úspěch projektu je výrazně závislý na odborné a organizační kapacitě jeho realizátora a nezřídka i nadějné projekty končí neúspěchem z důvodů, které by jiným realizátorům nečinily větší potíže. Místní akční skupina Pobeskydí má dlouholeté zkušenosti s poradenstvím a vzděláváním v oblasti projektového a programového řízení a svou činností podpořila desítky rozvojových projektů, které by bez jejích kapacit možná nebyly realizovány vůbec nebo alespoň ne v plánovaném rozsahu a kvalitě. Vzhledem k tomu, že prostředí pro přípravu a realizaci projektů a programů, zvláště těch, které jsou podpořeny z externích zdrojů, je stále složitější, je žádoucí podporovat prostřednictvím poradenství a vzdělávání projekty a programy, které přispívají k naplňování cílů této strategie, a posilovat tak realizační kapacitu místních aktérů.

Účel opatření: Zvýšení absorpční kapacity místních aktérů a jejich schopnosti realizovat vlastní projekty.

Příklady projektů: Bude se jednat zejména o neinvestiční projekty, zaměřené na systematickou poradenskou a vzdělávací činnost v oblasti projektového a programového řízení. Tato činnost bude zahrnovat přímé poradenství při přípravě a realizaci konkrétních projektů a programů, dále vzdělávání a osvětu v těchto oblastech formou např. publikací, manuálů, školení, seminářů, přednášek, workshopů apod.

Opatření 4.3.4 Finanční nástroje

Zdůvodnění opatření/současný stav: Venkovské obce a venkovští aktéři trpí chronickým finančním deficitem ve srovnání s potřebami, které cítí. V minimálním rozsahu se přitom hledají zdroje (včetně nefinančních) uvnitř venkovských společenství a uplatňují efektivní nástroje nakládání s nimi. Obce, jejich svazky a někteří další aktéři jsou kriticky závislí na externích zdrojích financování, přesto neexistuje systematický přístup k jejich vyhledávání a zajišťování. Nefinanční externí zdroje nejsou vyhledávány a využívány vůbec. V důsledku toho převažuje praxe realizace aktivit, na které je možné aktuálně čerpat dotace, před aktivitami, které jsou z hlediska rozvoje nejpotřebnější. S ohledem na očekávaný pokles objemu externí finanční podpory v budoucnosti je nutné tuto praxi změnit, snižovat závislost na externích zdrojích a podporovat rozvoj efektivních nástrojů nakládání s vnitřními zdroji.

Účel opatření: Zvýšení dostupnosti finančních zdrojů na rozvojové aktivity.

Příklady projektů: Bude se jednat o neinvestiční projekty, zaměřené na tvorbu a fungování finančních nástrojů, např. mikrofondů pro rozvoj spolkové činnosti, fundraisingových systémů podpory místních organizací, mikropůjčky pro začínající podnikatele apod.

6 HIERARCHIE A VÝZNAMNOST CÍLŮ A PRIORIT

Strategické cíle vycházejí přímo z vize a všechny mají stejnou důležitost a významnost pro naplnění strategie. Významnost a hierarchie specifických cílů respektive priorit, které na specifické cíle přímo navazují, byly stanoveny na základě názoru veřejnosti (anketní šetření) a názorů místní aktérů (dotazníkové šetření a jednání pracovních skupin).

Tabulka č. 7: Tabulka významnosti dle preference místní komunity[98]

Číslo priority/ specifického cíle	Priorita	Veřejnost	Místní aktéři	Souhrn
1.1	Zaměstnanost	9,54	8,47	6,00
1.2	Podnikatelské prostředí	7,27	7,76	5,01
1.3	Zhodnocení místní produkce	7,27	7,88	5,05
1.4	Zemědělství a lesnictví	7,27	7,76	5,01
2.1	Pomoc a péče pro potřebné	6,13	8,35	4,83
2.2	Školství a venkovské školy	7,06	4,59	3,88
2.3	Chuť bavit se a poznávat	10	5,95	5,32
2.4	Podmínky pro spolkovou činnost	10	5,88	5,29
2.5	Kulturní dědictví a tradice	6,19	6,59	4,26
3.1	Obnovitelné zdroje energie a šetrné nakládání se zdroji	x	8,67	4,34
3.2	Odpadové hospodářství	4,38	5,35	3,24
3.3	Nakládání s odpadními vodami	4,38	9,88	4,75
3.4	Doprava a dopravní infrastruktura	7,94	13,53	7,16
3.5	Kulturní krajina a příroda	6,94	6,99	4,64
4.1	Samospráva a řízení území	x	7,53	7,53
4.2	Zapojení veřejnosti a partnerství	x	7,53	7,53
4.3	Metoda LEADER	x	7,53	7,53

Kapitola bude dokončena po projednání pracovními skupinami.

[98] x - chybějící hodnota; tato oblast nebyla v rámci daného průzkumu hodnocena.

7 NÁVAZNOST NA KONCEPCE A STRATEGIE

V této kapitole jsou představeny hlavní strategické a koncepční dokumenty, které jsou relevantní pro směřování rozvoje území MAS Pobeskydí. Posuzována je vazba návrhové části strategie na strategické dokumenty na evropské, národní, krajské a lokální úrovni.

Evropská úroveň

Strategie respektuje východiska a zaměření Strategie Evropa 2020 jako klíčového strategického dokumentu Evropské unie. Z pěti hlavních cílů Strategie Evropa 2020 se strategie věnuje nejvíc otázkám zaměstnanosti, klimatu a energetiky, vzdělávání a sociálnímu začleňování a snižování chudoby.

Při zpracování strategie byly zohledněny principy obsažené v dokumentech:

- ÚZEMNÍ AGENDA EU 2020 - K inteligentní a udržitelné Evropě rozmanitých regionů podporující začlenění
- Obnovená strategie EU pro udržitelný rozvoj

Strategie navazuje zejména na následující tematické cíle EU:

- Zvyšování konkurenceschopnosti malých a středních podniků
- Podpora udržitelné a kvalitní zaměstnanosti a podpora mobility pracovních sil
- Investice do vzdělávání, odborného vzdělávání včetně odborné přípravy pro získání dovednosti a do celoživotního učení
- Podpora sociálního začleňování a boj proti chudobě a diskriminaci
- Zachování a ochrana životního prostředí a podporování účinného využívání zdrojů
- Podpora udržitelné dopravy a odstraňování překážek v klíčových síťových infrastrukturách
- Zvyšování institucionální kapacity veřejných orgánů a zúčastněných subjektů a zlepšování účinnosti veřejné správy

Národní úroveň

Základní dokument regionální politiky České republiky pro příští léta představuje Strategie regionálního rozvoje ČR pro období 2014-2020. Globálním cílem Strategie regionálního rozvoje ČR je zajistit dynamický vyvážený rozvoj území České republiky se zřetelem na kvalitu života a životního prostředí, přispět ke snižování regionálních rozdílů a zároveň umožnit využití místního potenciálu pro posílení konkurenceschopnosti jednotlivých územně správních celků. Strategie stanovuje 4 základní cíle: podpořit zvyšování konkurenceschopnosti a využití ekonomického potenciálu regionů (růstový cíl), zmírnit prohlubování negativních regionálních rozdílů (vyrovnávací cíl), posílit environmentální udržitelnost (preventivní cíl), optimalizovat institucionální rámec pro rozvoj regionů (institucionální cíl). Strategie MAS Pobeskydí není v rozporu s těmito cíli, naopak snaží se realizací své strategie na území Pobeskydí k naplnění těchto cílů přispět.

Při formulaci návrhové části strategie byly respektovány následující tematicky zaměřené rozvojové dokumenty na národní úrovni:

- Akční plán pro rozvoj ekologického zemědělství v letech 2011 až 2015,
- Dopravní politika ČR pro období 2014 – 2020 s výhledem do roku 2050 (není rozporu, zaměření na celorepublikové problémy),
- Koncepce podpory malých a středních podnikatelů na období let 2014-2020,
- Koncepce státní politiky cestovního ruchu v České republice na období 2014-2020,
- Koncepce památkové péče v České republice na léta 2011 – 2016,
- Národní strategie rozvoje cyklistické dopravy České republiky pro léta 2013 – 2020,
- Národní strategický plán LEADER 2014+,
- Státní politika životního prostředí České republiky 2012 – 2020,
- Strategie vzdělávání pro udržitelný rozvoj České republiky (2008 – 2015),
- Strategie pro růst – České zemědělství a potravinářství v rámci společné zemědělské politiky EU po roce 2013,
- Strategie podpory využití potenciálu kulturního dědictví v kontextu politiky soudržnosti 2014+ a
- Střednědobý plán rozvoje sociálních služeb v Moravskoslezském kraji na léta 2010 až 2014.

Strategie MAS Pobeskydí není v zásadním rozporu s těmito dokumenty.

Krajská úroveň

Při zpracování strategie MAS Pobeskydí byla zohledněna Strategie rozvoje Moravskoslezského kraje 2009 – 2020. Ta definuje pět globálních strategických cílů:

- Konkurenceschopná, inovačně založená ekonomika,
- Vysoká zaměstnanost a sociální inkluze – příležitost pro všechny,
- Vzdělaná společnost aktivních a sebevědomých obyvatel,
- Kvalitní a kulturní prostředí, služby a infrastruktura pro život, práci a návštěvu a
- Efektivní správa věcí veřejných.
- Zaměření a cíle strategie MAS Pobeskydí nejsou v rozporu se zaměřením a globálními cíli Strategie rozvoje Moravskoslezského kraje 2009 – 2020.

Dalšími dokumenty, které byly zohledněny při tvorbě strategie MAS Pobeskydí, jsou:

- Regionální inovační strategie Moravskoslezského kraje 2010-2020,
- Plán péče o Chráněnou krajinnou oblast Beskydy na období 2009-2018,
- Strategie absorpce venkovských oblastí 2014-2016 a
- Návrh řešení socioekonomicky znevýhodněných oblastí Moravskoslezského kraje.

Lokální a subregionální úroveň

Soulad s dokumenty zaměřujících se na rozvoj jednotlivých obcí nebo mikroregionů je zajištěn prostřednictvím způsobu tvorby strategie MAS Pobeskydí (veřejná projednávání, jednání pracovních skupin). Potřeby obcí i mikroregionů byly v rámci komunitního projednávání promítnuty do analytické i strategické části strategie. Priority a opatření strategie MAS Pobeskydí nejsou svým zaměřením v rozporu s územními plány a strategickými dokumenty obcí a svazků obcí v Pobeskydí.

8 INTEGROVANÉ A INOVATIVNÍ RYSY STRATEGIE

8.1 INTEGROVANÉ RYSY

Základním integrujícím prvkem této strategie je zaměření na udržitelný rozvoj území, jehož by mělo být dosahováno uplatněním principů popsaných v kapitole č. 4.1. S vědomím toho, že potřeba koncentrace omezených zdrojů na omezený počet priorit (selektivně) je v zásadním rozporu s potřebou řešit jednotlivé problémy v kontextu (integrovaně), byla tato strategie zpracována asociativním způsobem, který kombinoval participativní komunitní přístup se zapojením veřejnosti a expertní přístup při zpracování analytických podkladů, facilitaci a finální kompletaci dokumentu. Místní aktéři a veřejnost formulovali problémy, potřeby a priority rozvoje území, ve kterém žijí, pracují a tráví volný čas, experti a zaměstnanci MAS Pobeskydí zajišťovali výslednou konzistenci strategie.

Vnitřní integrity strategie bylo dosaženo koncentrací na identifikované problémy (nikoli na sektory ve smyslu tradičního přístupu k prostorovému plánování). Ačkoli se strategie člení na oblasti, priority a opatření, nejde o nic více než manažerské zjednodušení složité problematiky plánování. Je zřejmé, že mezi jednotlivými opatřeními existuje nespočet pozitivních a negativních zpětných vazeb. Jejich existence není pouze faktem, který místní aktéři berou na vědomí, ale předpokladem pro dosažení stanovených strategických cílů na bázi synergického spolupůsobení jednotlivých aktivit různých aktérů působících ve prospěch rozvoje Pobeskydí. Asociativní přístup k plánování vytvořil otevřenou platformu, ve které byly jednotlivé návrhy konfrontovány se zájmy různých účastníků plánování, a výsledek, který tito účastníci vzali za svůj, je tudíž vnitřně konzistentní, tj. integrovaný. Účastníci plánování, zastupující veřejnost i organizace veřejného, soukromého podnikatelského i neziskového sektoru z lokální, mikroregionální i regionální úrovně navíc v průběhu plánování položili solidní základ pro implementační fázi strategie. Shoda těchto aktérů na finální podobě strategie je příslibem spolupráce při její realizaci (ve smyslu multilevel governance).

Výslednou strategií se táhne několik témat, která průřezově zasahují jednotlivé oblasti, priority a opatření. Těmito tématy jsou rodina, místní pospolitost a sociální začleňování, životní prostředí, konkurenceschopnost, inovace, místní zdroje a obnovitelné zdroje. Významným integračním prvkem je samostatná průřezová oblast Management rozvoje území. Vzájemné vazby jednotlivých priorit znázorňuje následující matice.

Tabulka č. 8: Vzájemné vazby jednotlivých priorit

Číslo priority	1.1	1.2	1.3	1.4	2.1	2.2	2.3	2.4	2.5	3.1	3.2	3.3	3.4	3.5	4.1	4.2	4.3	Σ
1.1		1	1	1	1,5	0,9	0,9	0	0,5	0,3	0,5	0,3	0,3	0,4	0,5	0,8	1	**11**
1.2	1		1,5	1	0,8	0,4	1	0	1	0,5	0,3	0	0,3	0,5	0,3	0,3	1,5	**10**
1.3	1	1,5		2,3	0,5	0,4	0,8	0	2	0,5	0,3	0	0,7	1,3	0,2	0	1	**12**
1.4	1	1	2,3		0,3	0,3	0,1	0	0,3	0,7	0,7	0	0,1	1,5	0	0,2	1	**9**
2.1	1,5	0,8	0,5	0,3		0,6	0,7	0,7	0	0	0	0	0,4	0	1	2	1,2	**10**
2.2	0,9	0,4	0,4	0,3	0,6		1,6	0,8	0,5	0,3	0,3	0,3	0,2	0,3	0,8	0,8	1	**9**
2.3	0,9	1	0,8	0,1	0,7	1,6		2,5	1,5	0,3	0,3	0,3	0,3	0,7	0,3	1,4	1	**13**
2.4	0	0	0	0	0,7	0,8	2,5		1	0	0	0	0	0	0,7	1	1	**8**
2.5	0,5	1	2	0,3	0	0,5	1,5	1		0	0	0	0	1	0,7	0,5	1	**1**
3.1	0,3	0,5	0,5	0,7	0	0,3	0,3	0	0		2	2	0,5	0,9	0,2	0	1	**9**
3.2	0,5	0,3	0,3	0,7	0	0,3	0,3	0	0	2		1	0	0,6	0,7	0,5	1	**8**
3.3	0,3	0	0	0	0	0,3	0,3	0	0	2	1		0	0,5	1	0,5	1	**7**
3.4	0,3	0,3	0,7	0,1	0,4	0,2	0,3	0	0	0,5	0	0		0,9	0,3	0,7	1	**6**
3.5	0,4	0,5	1,3	1,5	0	0,3	0,7	0	1	0,9	0,6	0,5	0,9		0,6	1	1,1	**11**
4.1	0,5	0,3	0,2	0	1	0,8	0,3	0,7	0,7	0,2	0,7	1	0,3	0,6		1,7	1,2	**10**
4.2	0,8	0,3	0	0,2	2	0,8	1,4	1	0,5	0	0,5	0,5	0,7	1	1,7		1	**12**
4.3	1	1,5	1	1	1,2	1	1	1	1	1	1	1	1	1,1	1,2	1		**17**

8.2 INOVATIVNÍ RYSY

Základem této strategie je inovativní přístup a hledání nových řešení. Inovativní rysy nacházíme ve všech oblastech a prioritách. Strategie klade důraz na uplatňování inovací tam, kde dávají smysl, přinášejí úspory zdrojů (nejen finančních) a efektivní řešení problémů a napomáhají zajistit udržitelnost dopadů strategie. Ve strategii se setkáváme na jedné straně s přírůstkovými i radikálními inovacemi, na druhé straně s inovacemi produktovými, organizačními, procesními apod. Při tvorbě strategie byl kladen důraz na takové inovace, které umožní dlouhodobý udržitelný rozvoj území s využitím jeho vnitřních zdrojů a potenciálů. Tento postoj k plánování je sám o sobě inovativní. Určité rysy inovativnosti přináší i nastavení implementace strategie (způsob hodnocení, realizace vlastních projektů MAS atd.).

Inovace jsou uplatnitelné při naplňování všech strategických cílů ve všech strategických oblastech a většina opatření s inovacemi počítá a preferuje je. Následující přehled přináší možné inovace v jednotlivých oblastech.

Inovace v oblasti Hospodářství

- Lokální modely podpory uchazečů a zájemců o zaměstnání ve venkovském prostředí (doplnění činnosti pracovních úřadů, spolupráce místních aktérů)
- Nové efektivní modely koordinace veřejně prospěšných prací a dalších aktivit podporujících získávání pracovních návyků a zkušeností
- Zavádění systematických opatření na místní úrovni ke slaďování rodinného a profesního života
- Zavádění sociálního podnikání na venkově
- Nové modely poradenství a služeb pro podnikatele (startovací kanceláře, podnikatelské inkubátory)
- Zavádění nových modelů a zkracování dodavatelsko-odběratelských vztahů
- Výroba a zavádění místních výrobků a služeb na místní trh
- Zavádění nových služeb cestovního ruchu, které v území dosud nejsou nabízeny
- Diverzifikace nezemědělské činnost zemědělských podniků
- Zavádění nových výrobních programů v zemědělství a lesnictví

Inovace v oblasti Společnost

- Zavedení spolupráce místních aktérů v oblasti sociálních služeb, péče a pomoci pro potřebné
- Komunitní formy sociálních (a obdobných) služeb
- Sdílení zdrojů v sociálních službách, školství, volnočasové a spolkové činnosti apod.
- Zavádění a rozvoj konceptu komunitních škol
- Výměna informací a spolupráce mezi organizacemi v sociálních službách, školství, volnočasové a spolkové činnosti apod.
- Nové způsoby péče a obnovy kulturního dědictví se zapojením veřejnosti

Inovace v oblasti Životní prostředí a infrastruktura

- Nové způsoby využívání obnovitelných zdrojů energií a šetrného nakládání se zdroji
- Nové způsoby využívání a nakládání s biologicky rozložitelnými odpady
- Zavádění nových environmentálních technologií a postupů
- Nová a efektivní řešení decentralizovaného čištění odpadních vod
- Spolupráce obcí a velkých měst v okolí v otázkách čištění odpadních vod
- Zavádění systémového přístupu k rozvoji klíčových a údržbě ostatních místních komunikací
- Zavádění a rozvoj alternativních forem dopravy a sdílení dopravních prostředků
- Systémová příprava, regenerace a revitalizace brownfieldů

Inovace v oblasti Management rozvoje území

- Prohloubení meziobecní spolupráce
- Rozvoj zapojování veřejnosti a partnerství (komunitní plánování, partnerství, dobrovolnictví, dobročinnost)
- Realizace projektů spolupráce při realizaci strategie
- Prezentace dobré praxe a inovací v souvislosti s podporou realizace strategie
- Zavádění finančních nástrojů na podporu realizace strategie

Další možné inovace a příklady dobré praxe uvádí samostatná publikace MAS Pobeskydí „Katalog inspirací a dobré praxe", která je průběžně doplňována.

9 PLÁN REALIZACE STRATEGIE

Strategie byla zpracovávána s vědomím toho, že její cíle budou naplňovány realizací dílčích aktivit, z nichž většina bude mít charakter samostatných projektů. Dosažení cílů strategie závisí na realizaci a vzájemné souvztažnosti (obsahově i časově) jednotlivých projektů. Realizace bude vyžadovat nemalé výdaje, které bude třeba získávat z různých zdrojů, počínaje vlastními zdroji zejména obcí a podnikatelských subjektů, přes úvěrové zdroje až po dotační a nadační fondy. To všechno vyžaduje koordinaci i důsledné řízení a monitoring. Za tímto účelem jsou navrženy následující nástroje implementace a implementační struktura.

Obrázek č. 28: Nástroje implementace

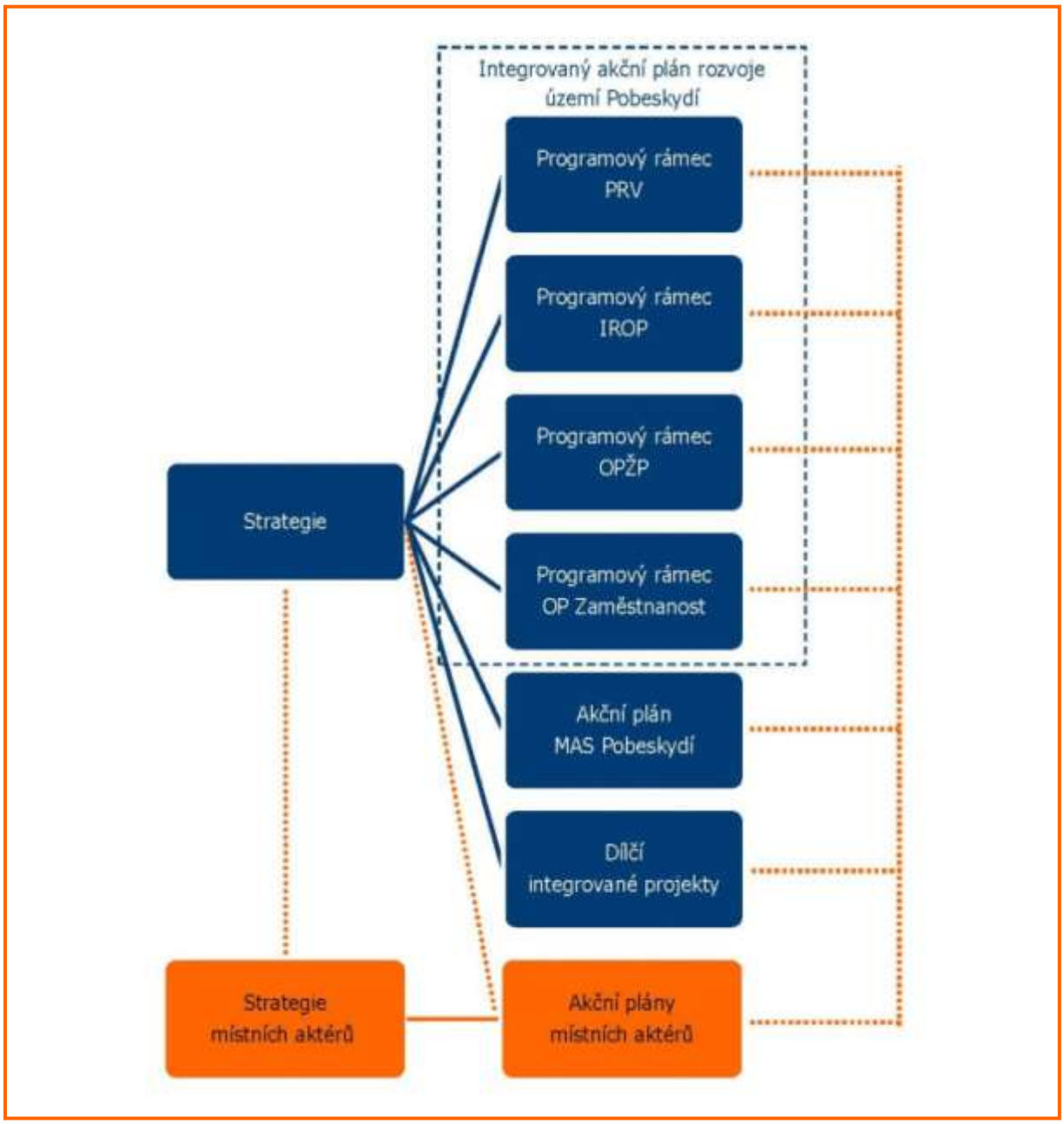

9.1 NÁSTROJE A TYPY PROJEKTŮ

Programové rámce a akční plány

Na strategii plynule navazují programové rámce a akční plány. Jedná se o nástroje implementace této strategie. Programové rámce definují realizaci části strategie prostřednictvím jednoho z dotačních programů spolufinancovaných z fondů EU, jejichž součástí je využití integrovaného nástroje místních akčních skupin. Pro programové období 2014–2020 je možno vytvářet programové rámce pro:

- Program rozvoje venkova (dále také „PRV"),
- Integrovaný regionální operační program (dále také „IROP"),
- Operační program Životního prostředí (dále také „OPŽP") a
- Operační program Zaměstnanost (dále také „OP Zaměstnanost).

Souhrn programových rámců je označován jako integrovaný akční plán rozvoje území Pobeskydí. Jednotlivé programové rámce budou vytvářeny podle potřeby a realizovány v rozsahu podle získané podpory dotačních programů spolufinancovaných z fondů EU. Projekty realizované prostřednictvím integrovaného akčního plánu rozvoje území Pobeskydí jsou pro účely této strategie označovány jako integrované projekty.

Současně na úrovni MAS Pobeskydí vznikne akční plán MAS Pobeskydí, který bude definovat a upřesňovat realizaci části strategie prostřednictvím projektů MAS Pobeskydí. Pro naplňování vybraných cílů strategie mohou být připravovány dílčí integrované projekty jako soubory dílčích projektů, které jsou navzájem provázány a společně naplňují vybrané cíle strategie.

Akční plány místních aktérů definují a upřesňují realizaci jejich strategií zpravidla pro krátkodobý časový horizont. Strategie místních aktérů navazují na tuto strategii. Z tohoto důvodu akční plány místních aktérů definují částečně (co do priorit a rozsahu) realizaci i této strategie a navazují na jednotlivé programové rámce, případně i na akční plán MAS Pobeskydí a dílčí integrované projekty.

Projekty

Stěžejní úlohu při implementaci strategie na nejnižší úrovni plní dílčí projekty místních aktérů, které postupně budou naplňovat cíle této strategie. Svou úlohu budou sehrávat i projekty realizované přímo místní akční skupinou, a to ve formě buď dílčích projektů nebo projektů spolupráce s jinými místními akčními skupinami či jinými subjekty.

Dílčí projekty místních aktérů se mohou realizovat jako součást integrovaného akčního plánu rozvoje území Pobeskydí, tj. se spoluúčastí fondů EU (operačních programů, dále také „OP", a PRV) prostřednictvím MAS. Tyto projekty jsou označovány jako integrované projekty. Dále se může jednat o individuální projekty finančně podpořené přímo z příslušných OP a PRV, případně z jiných veřejných zdrojů. Specifické postavení budou mít dílčí projekty realizované místními aktéry z vlastních zdrojů. U tohoto způsobu realizace projektů bude významnou úlohu hrát přímé přihlášení realizátora daného projektu k naplňování této strategie.

Projekty spolupráce[99] v pojetí této strategie lze chápat jako projekty, na jejichž přípravě a realizaci se podílí více subjektů. Při implementaci této strategie budou využívány zejména následující formy projektů spolupráce:

- Projekty přeshraniční spolupráce – využívající finanční podporu příslušných OP přeshraniční spolupráce mezi Českou republikou a Polskou republikou, resp. mezi Slovenskou republikou a Českou republikou
- Projekty spolupráce obcí – základem těchto projektů je zapojení obcí jako partnerů
- Projekty spolupráce MAS – základem těchto projektů je vzájemná spolupráce MAS Pobeskydí s jinými MAS či obdobnými organizacemi na národní i mezinárodní úrovni
- Projekty spolupráce (ostatní) – základem těchto projektů je spolupráce různých organizací v Pobeskydí, případně i mimo toto území, může se jednat o projekty spolupráce podpořené z PRV, OP Podnikání a inovace pro konkurenceschopnost případně z programů nadnárodní a mezinárodní spolupráce

[99] Jedná se o širší význam tohoto termínu než je termín používaný v Programu rozvoje venkova na období 2014–2020.

Obrázek č. 29: Typy projektů naplňujících strategii

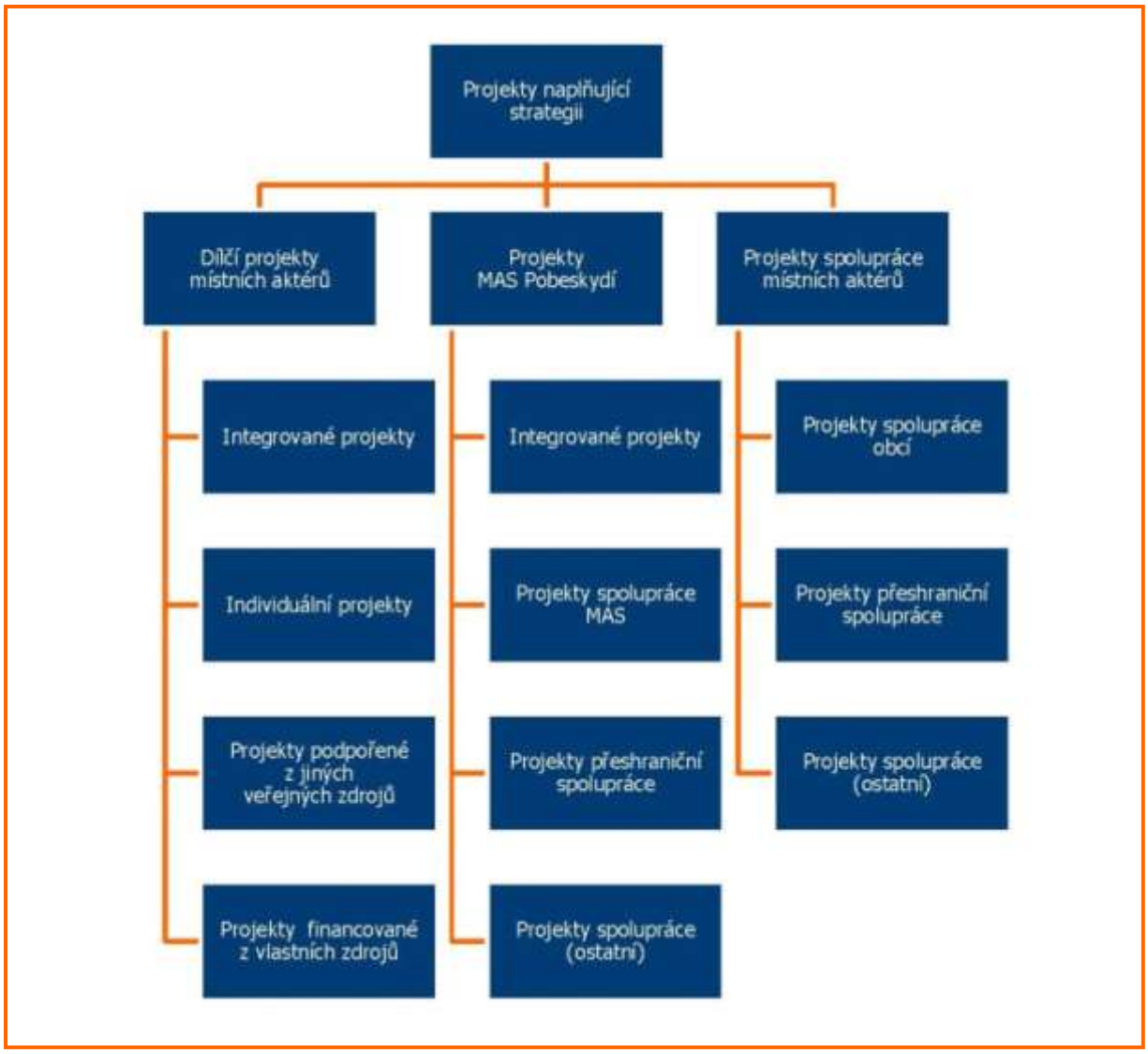

Fáze projektů

Proces realizace projektů, které naplňují tuto strategii, zobrazuje následující schéma. Do jednotlivých fází přípravy a realizace projektů je MAS Pobeskydí (resp. její orgány) zapojena v různé intenzitě v závislosti na typu projektu.

Iniciační fáze projektů je na úrovni MAS Pobeskydí v kompetenci odborných pracovních skupin či programového výboru. V obecné rovině je iniciace projektů záležitostí místních aktérů, kteří reagují na své potřeby (vlastní akční plány) a mohou získat potřebnou inspiraci v této strategii (případně v navazujících dokumentech).

Plánovací fáze je v kompetenci realizátorů projektů. V případě, že jsou realizátory projektů místní aktéři, mohou využít poradenství MAS Pobeskydí. U projektů MAS Pobeskydí je plánování v kompetenci programového výboru za spolupráce odborných pracovních skupin, zaměstnanců MAS a zainteresovaných členů MAS. Již v této fázi musí být jasné, o jaký typ projektu půjde a jaké se předpokládají zdroje financování. V případě projektů spolupráce musí být ustanoveny podmínky spolupráce.

Realizace projektů je v kompetenci realizátorů projektů. V případě, že projekt byl podpořen prostřednictvím MAS, je realizátor povinen po administrativní stránce spolupracovat s MAS Pobeskydí a jejími zaměstnanci. Za realizaci projektů MAS Pobeskydí odpovídá programový výbor.

Po ukončení realizace je důležité, aby místní aktéři – realizátoři dílčích projektů mimo integrovaný akční plán rozvoje území Pobeskydí – informovali MAS Pobeskydí o výsledcích projektů. Obdobná součinnost je očekávána i v provozních fázích projektů, kdy jsou sbírány informace o jejich udržitelnosti a dopadech. Při ukončení realizace

projektů podpořených prostřednictvím MAS je nezbytná spolupráce realizátora s MAS Pobeskydí a jejími zaměstnanci. Tato spolupráce musí pokračovat i v době udržitelnosti výsledků projektů během jejich provozních fází.

Obrázek č. 30: Proces realizace projektů v návaznosti na strategii

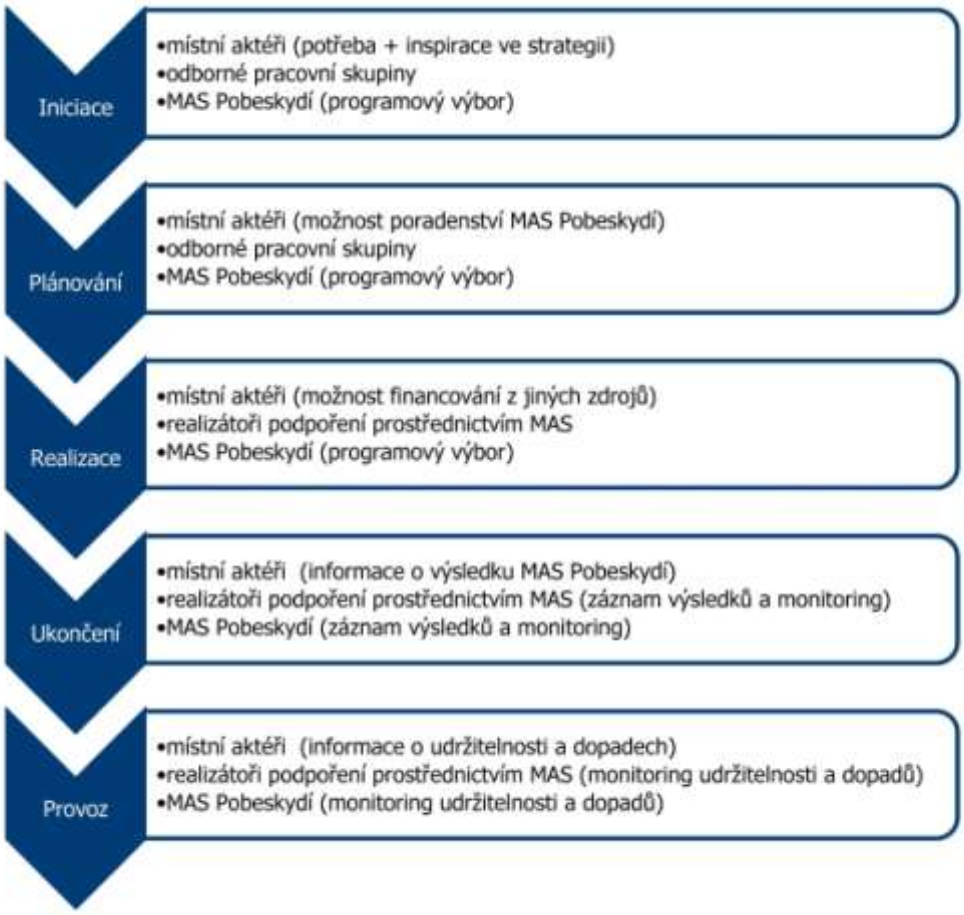

9.2 KOMPETENCE A ÚLOHA ORGÁNŮ A ZAPOJENÝCH ORGANIZACÍ

Valná hromada

Nositelem strategie je místní akční skupina, tj. MAS Pobeskydí, z. s., která nese odpovědnost za její realizaci. Plně odpovídá, v rozsahu stanoveném příslušným smluvním vztahem vůči určenému řídícímu orgánu dotačního programu, za realizaci integrovaného akčního plánu rozvoje území Pobeskydí. Odpovědnost za realizaci celé strategie nese v rozsahu uvedeném v základních dokumentech MAS Pobeskydí, z.s., v souladu s účelem organizace. Strategie je schvalována nejvyšším orgánem nositele strategie, tj. valnou hromadou. V průběhu realizace integrovaného akčního plánu rozvoje území Pobeskydí má valná hromada následující hlavní pravomoci a úkoly (vyplývající ze stanov):

- schvalovat způsob hodnocení a výběru projektů, zejména výběrová kritéria pro výběr projektů, a
- distribuovat veřejné finanční prostředky a nést odpovědnost za distribuci veřejných prostředků a provádění strategie komunitně vedeného místního rozvoje (dále také „SCLLD") na území Pobeskydí.

Programový výbor

Programový výbor je gestorem a hlavním garantem implementace strategie. Mezi jeho hlavní pravomoci a úkoly (vyplývající ze stanov) v průběhu implementace strategie patří zejména:

- schvalovat změny SCLLD,
- jmenovat a odvolávat ředitele, tj. vedoucího zaměstnance pro realizaci strategie, stanovovat mu mzdu a plnit vůči němu zaměstnavatelské funkce vyplývající z pracovně právních předpisů (např. vznik a zánik pracovního poměru),
- zpracovávat návrh způsobu hodnocení a výběru projektů vč. příslušných kritérií, který předkládá valné hromadě ke schválení,
- schvalovat výzvy k podávání žádostí o podporu projektů, resp. dotace a
- vybírat projekty k realizaci a stanovovat výši alokace finančních prostředků na projekty na základě návrhu výběrové komise.

Při plnění svých úkolů má právo požadovat součinnost a spolupráci zaměstnanců MAS a ostatních orgánů spolku. Ke splnění některých úkolů nebo k zajištění dlouhodobé specializované činnosti může programový výbor zřizovat odborné pracovní skupiny a stanovovat způsob jejich jednání, svolávání a přijímání členů apod.

Ředitel

Ředitel MAS Pobeskydí je vedoucím zaměstnancem pro realizaci SCLLD. Plní věcné úkoly uložené mu usnesením programového výboru a valnou hromadou spolku v souvislosti s implementaci strategie a realizaci integrovaného akčního plánu rozvoje území Pobeskydí. Společně s ostatními zaměstnanci místní akční skupiny (vůči kterým plní zaměstnavatelské povinnosti) administrativně a organizačně zajišťuje chod kanceláře místní akční skupiny za účelem implementace strategie.

Kontrolní komise

Kontrolní komise je v rámci implementace strategie plní zejména kontrolní a monitorovací funkci. Mezi hlavní pravomoci a úkoly kontrolní komise (vyplývající ze stanov) v rámci implementace strategie patří zejména:

- dohlížet na to, že místní akční skupina vyvíjí činnost v souladu se standardy místních akčních skupin a SCLLD,
- kontrolovat metodiku způsobu výběru projektů MAS a její dodržování, včetně vyřizování odvolání žadatelů proti výběru MAS a
- zodpovídat za monitoring a hodnocení SCLLD (zpracovávat a předkládat ke schválení programovému výboru indikátorový a evaluační plán SCLLD).

Při plnění svých úkolů má právo požadovat součinnost a spolupráci zaměstnanců místní akční skupiny a ostatních orgánů spolku.

Výběrová komise

Výběrová komise je zvláštním orgánem MAS vzniklým zejména pro implementaci strategie. Hlavní pravomocí a úkolem výběrové komise (vyplývající ze stanov) je provádění předvýběru projektů na základě objektivních kritérií a navrhování jejich pořadí podle přínosu těchto projektů k plnění záměrů a cílů strategie v rámci realizace integrovaného akčního plánu rozvoje území Pobeskydí.

Při plnění úkolů jsou členové výběrové komise povinni postupovat transparentně, nezaujatě a nestranně a zachovávat mlčenlivost vůči třetím osobám, s výjimkou oprávněných orgánů. Při předvýběru projektů postupují dle postupu stanoveného příslušným orgánem místní akční skupiny a v souladu s pravidly daného dotačního programu a strategie. Při předvýběru projektů je preferovaný přístup, kdy všichni členové výběrové komise hodnotí všechny projekty. Vždy však musí být dodrženo, že každý projekt hodnotí alespoň tři členové výběrové komise. Hodnocení projektů se bude prováděno bodováním objektivních kritérií, pokud dotační program nestanoví jiný postup.

Výběrová komise také může programovému výboru předkládat návrh způsobu hodnocení a výběru projektů a další aktivity, který by přispěly ke zkvalitnění předvýběru projektů, např. veřejnou prezentaci projektů, prohlídka projektů ex-ante apod.

Odborné pracovní skupiny

Odborné pracovní skupiny v rámci implementace strategie plní zejména funkce garantů implementace jednotlivých oblastí (dle jejich zaměření). Mezi hlavní úkoly odborných pracovních skupin v rámci implementace patří zejména:

- rozšiřovat povědomí o strategií v území,
- iniciovat projekty na úrovni místní akční skupiny i v území,
- spolupracovat na přípravě a realizaci projektů MAS,
- zajišťovat odborné posouzení a zhodnocení naplňování cílů strategie.

Odborné pracovní skupiny vytvářejí platformu pro kontinuální zapojování místních aktérů do implementace, monitoringu a hodnocení strategie.

Členové

Členové MAS Pobeskydí při implementaci strategie mají následující pravomoci a úlohy (vyplývající ze stanov) zejména:

- navrhovat a rozvíjet aktivity směřující k naplňování předmětu činnosti MAS tj. k realizaci strategie,
- aktivně se podílet na činnosti MAS,
- vysvětlovat zájmy a záměry spolku v území tj. realizace strategie a
- slaďovat své zájmy se zájmy MAS.

Členové MAS mohou být také realizátory projektů, kterými přispívají k implementaci strategie.

Dobrovolné svazky obcí

Dobrovolné svazky obcí, které jsou členy MAS plní v rámci implementace strategie úlohu garantů implementace strategie na úrovni svého území působnosti (mikroregionů) v souladu se svými cíli a zájmy. V rámci plnění své úlohy mohou zejména:

- zpracovávat dílčí územní strategie,
- připravovat vlastní akční plány a integrované projekty,
- iniciovat i realizovat dílčí projekty a projekty spolupráce zejména meziobecní a přeshraniční,
- jmenovat manažery implementace strategie na úrovni mikroregionů.

Další úkoly dobrovolných svazků obcí resp. jmenovaných manažerů implementace strategie na úrovni mikroregionů ve vztahu k místní akční skupině je spolupráce při sběru dat a podkladů pro monitoring a hodnocení strategie.

Obce

Obce se zapojují do implementace strategie v obecné rovině při plnění svých legislativních povinností tj. péče o všestranný rozvoj svého území a o potřeby svých občanů. V souvislosti s vysloveným souhlasem s realizaci SCLLD na jejích území, lze očekávat jejich spolupráci při propagaci strategie a informování veřejnosti o průběhu realizace a možnostech podpor v rámci integrovaného akčního plánu rozvoje území.

Místní aktéři a široká veřejnost

Místní aktéři (vč. členů MAS, obcí) a zástupci široké veřejnosti v rámci implementace strategie plní dvě funkce. Aktivně se zapojují realizací projektů a hodnocením dopadů a výsledků strategie. V pasivní rovině využívají výstupy strategie a vnímají její dopady.

9.3 MONITORING A HODNOCENÍ STRATEGIE

Monitoring a hodnocení strategie je v kompetenci kontrolní komise MAS Pobeskydí. Hodnocení a monitoringem strategie se zabývá zvláštní dokument - indikátorový a evaluační plán, který kontrolní komise předkládá programovému výboru ke schválení. Do procesu hodnocení mohou být zapojeni i další odborníci na evaluaci. Podklady k hodnocení a sledování indikátorů pro monitoring jsou zajišťovány zaměstnanci MAS Pobeskydí nebo externími

dodavateli, ve spolupráci s pracovními skupinami, které se zabývají odborným posouzením a vyhodnocením „měkkých indikátorů".

9.3.1 MONITORING

Monitoringem označujeme pravidelné sledování indikátorů. Za monitoring je zodpovědná kontrolní komise, která pro tyto účely navrhuje indikátorový plán. Indikátorový plán určuje seznam sledovaných indikátorů (vychází z přehledu indikátorů uvedeného v přílohové části této strategie), způsob jejich zjišťování, vstupní a cílové hodnoty a odpovědné osoby za jejich sledování (zejména zaměstnanci MAS). Kontrolní komise každoročně v rámci své kontrolní činnosti kontroluje sledování indikátorů a využívá zjištěné údaje pro sestavení monitorovací a evaluační zprávy o realizaci strategie. Tato zpráva bude zveřejňována. Současně bude průběžně zveřejňováno (ve stanoveném intervalu) naplňování vybraných (z pohledu veřejnosti atraktivních) indikátorů.

9.3.2 HODNOCENÍ (EVALUACE) STRATEGIE

Hodnocení strategie bude probíhat ve stanoveném časovém období v určené podrobnosti. Výstupem budou zprávy, které budou předkládány valné hromadě a zveřejňovány.

Pravidelně opakované hodnocení (evaluace ongoing)

Kontrolní komise MAS Pobeskydí každoročně v rámci své zprávy o hodnocení hospodaření a činnosti MAS, bude podávat monitorovací a evaluační zprávu o realizaci strategie (případně dílčích programových rámců), ve které bude uvedeno postup naplňování stanovených cílů strategie a zhodnocení celého procesu implementace. Dále zpráva může doporučovat opatření směřující ke zkvalitnění procesu implementace (realizace), zvýšení úspěšnosti implementace, případně může upozorňovat na potřebu aktualizace a podobně. Jedná se o pravidelně opakovanou evaluaci, jejímž hlavním účelem je zlepšení systému implementace. Hodnocení pracuje s monitorovanými indikátory cílů strategie a údaji o průběhu procesu implementace.

Střednědobé hodnocení (evaluace mid-term)

V polovině období implementace bude vypracováno střednědobé hodnocení ve formě zprávy, kterou bude kontrolní komise předkládat valné hromadě. Toto hodnocení se bude zaměřovat na naplňování cílů a využití finančních prostředků, průběh monitorování, systém implementace přes MAS. Dále bude hodnotit dopady dosavadní implementace a revizi potřeb a problémů území. Hodnocení pracuje s monitorovanými indikátory cílů strategie, údaji o průběhu procesu implementace na úrovni MAS a dále socioekonomickými údaji. Součástí zprávy o střednědobém hodnocení může být doporučení pro aktualizaci strategie.

Závěrečné hodnocení (evaluace ex-post)

Po ukončení implementace strategie bude vypracováno závěrečné hodnocení, které ve formě zprávy bude kontrolní komise předkládat valné hromadě. Toto hodnocení se bude zaměřovat na naplnění cílů, využití finančních prostředků přes MAS. Budou hodnoceny dopady, účelnost a účinnost intervencí a udržitelnost výsledků. Hodnocení pracuje s monitorovanými indikátory cílů strategie, údaji o průběhu procesu implementace na úrovni MAS a dále socioekonomickými údaji a údaji o dopadech a efektech intervence. Hodnocení může obsahovat závěry a doporučení pro budoucí rozvoj území i pro budoucí fungování místní akční skupiny.

9.4 HARMONOGRAM A FINANČNÍ PLÁN

Základní časové rámce implementace strategie vycházejí z harmonogramu programového období EU 2014–2020, na které je koncepčně daná strategie navázána. Lze předpokládat zahájení implementace strategie v okamžiku jejího schválení valnou hromadou. Stěžejní bude podpora této strategie (vybraných částí) jako integrovaného nástroje v rámci určených dotačních programů. Ukončení implementace rovněž vychází z návaznosti na progra-

mové období a je stanoveno na rok 2022 (v souladu s pravidlem „n+3" budou dílčí projekty ukončeny nejpozději v roce 2023).

Finanční plán v podrobném rozsahu je rovněž součástí jednotlivých nástrojů implementace strategie. Lze očekávat, že stěžejní období pro čerpání finančních prostředků na implementaci strategie bude období 2017–2022. Objem finančních prostředků je závislý na konkrétních podmínkách jednotlivých projektů a také na přihlášení dílčích realizátorů projektů ke strategií (při využívání vlastních zdrojů). Jeho výše byla odhadnuta v rozpětí 100–200 mil. Kč ročně. Finanční prostředky byly odhadnuty na základě rozboru rozpočtu obcí jako klíčových realizátorů projektů a výše dotační podpory v minulém období. Klíčovými finančními zdroji budou zejména rozpočty obcí a fondy EU (přehled možné podpory v rámci jednotlivých dotačních programů je uveden v příloze č. 9 této strategie) případně dotace ze státního a krajského rozpočtu. Pro realizaci malých projektů neinvestičního charakteru budou mít svůj význam také dary a příspěvky se soukromého sektoru (nadace, individuální donátoři).

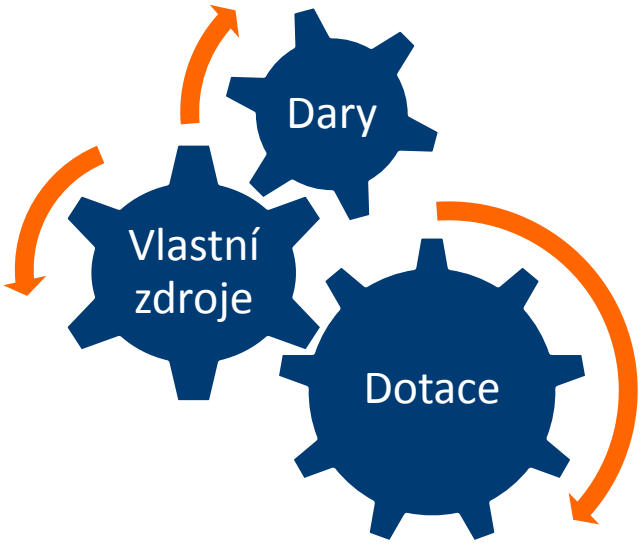

Obrázek 31: Vícezdrojové financování strategie

10 IMPLEMENTACE PROSTŘEDNICTVÍM MAS POBESKYDÍ

Dokončení této kapitoly je vázáno na zveřejnění finální verze dotčených operačních programů a programu rozvoje venkova, požadavků na zpracování programových rámců a výzvy k předkládání strategií k posouzení na MMR. Tuto kapitolu a dílčí programové rámce doplní přílohy č. 10 a 11 této strategie věnující se časovému harmonogramu, finančnímu plánu a analýze rizik.

Na úrovni místní akční skupiny tj. organizace MAS Pobeskydí, z. s. (nositele integrovaného nástroje) budou použity pro implementaci programové rámce, ve kterých budou realizovány jednotlivé integrované projekty (dále již pouze „projekty"). Programové rámce definují realizaci části strategie prostřednictvím jednoho z dotačních programů podporovaných z fondů EU, ve kterých je podporováno využívání integrovaného nástroje místních akčních skupin. Pro programové období 2014–2020 je možno vytvářet programové rámce pro:

- Program rozvoje venkova (dále také „PRV"),
- Integrovaný regionální operační program (dále také „IROP"),
- Operační program Životního prostředí (dále také „OPŽP") a
- Operační program Zaměstnanost (dále také „OP Zaměstnanost).

Předpokládané zapojení do dotačních programů a podporované aktivity

Vychází z verzí programů schválených v červenci vládou a předložených Evropské komisi k připomínkování.

Program rozvoje venkova

Odhad alokace (hrubý): 25 až 45 mil. Kč

Maximální výše způsobilých výdajů projektů: 5 mil. Kč

Maximální výše dotace v procentech: dle konkrétních podopatření PRV (odhad max. 40-50 %)

Předpokládaní žadatelé/příjemci: zemědělské subjekty

Druh projektů: investiční

Návaznost na strategií (opatření):

1.4.1 Diverzifikace činnosti zemědělských subjektů

1.4.2 Zemědělská produkce

Podporované aktivity/cíle (dle programu):

- Investice do zemědělských podniků
- Zpracování a uvádění na trh zemědělských produktů
- Investice do nezemědělských činností
- Podpora agroturistiky
- Investice na podporu energie z obnovitelných zdrojů energie

Dále PRV umožňuje prostřednictvím místních akčních skupin podporovat: investice do ochranné infrastruktury a do zvýšení odolnosti lesních ekosystémů, investice do lesnických technologií, vzdělávací a informační akce, poradenství. Tyto aktivity nenašly v Pobeskydí dostatečný potenciál.

Možný potenciál lze spatřovat v projektech spolupráce v tématech udržitelé zajištění biomasy pro výrobu energie a v průmyslových procesech, krátkých dodavatelských řetězců a místních trhů, sdílení zařízení a zdrojů apod. Možná podpora přes MAS v diskusi.

Projekty spolupráce místních akčních skupin

Zatím není stanoveno. Probíhá diskuse. Možnými tématy je podpora místních výrobků a služeb, krátkých dodavatelských řetězců a místních trhů.

Integrovaný regionální operační program

Odhad alokace (hrubý): 55 až 100 mil. Kč

Maximální výše způsobilých výdajů projektů: *není stanoveno*

Maximální výše dotace v procentech: max. 95 % (v závislosti na projektu)

Předpokládaní žadatelé/příjemci: obce, svazky obcí, školy, příspěvkové organizace, neziskové subjekty, podnikatelské subjekty (v závislosti na předmětu projektu)

Druh projektů: investiční

Návaznost na strategií (opatření):

- 1.1.4 Sociální podnikání
- 2.1.1 Informovanost a dostupnost sociálních služeb, péče a poradenství (pouze sociální inkluze)
- 2.1.2 Služby pro seniory a osoby se sníženou soběstačnosti (pouze sociální inkluze)
- 2.1.3 Zapojení hendikepovaných do života (pouze sociální inkluze)
- 2.2.1 Rozvoj klíčových kompetencí
- 2.2.2 Inkluzivní vzdělávání
- 2.2.4 Zefektivnění kapacit školských zařízení (částečně)
- 3.4.2 Udržitelná doprava
- 3.4.3 Bezpečná doprava (částečně)

Podporované aktivity/cíle (dle programu):

- Zvýšení kvality a dostupnosti infrastruktury pro vzdělávání a celoživotní učení
- Zvýšení kvality a dostupnosti služeb vedoucí k sociální inkluzi
- Zvýšení podílu udržitelných forem dopravy
- Vznik nových a rozvoj existujících podnikatelských aktivit v oblasti sociálního podnikání

Dále IROP umožňuje prostřednictvím MAS podporovat zdravotnická zařízení, sociální bydlení a kulturní a přírodní dědictví vysoké priority (např. národní kulturní památky). Tyto aktivity nenašly v Pobeskydí dostatečný potenciál.

Operační program Zaměstnanost

Odhad alokace (hrubý): -

Maximální výše způsobilých výdajů projektů: -

Maximální výše dotace v procentech: -

Předpokládaní žadatelé/příjemci: obce, svazky obcí, neziskové subjekty apod.

Druh projektů: neinvestiční

Návaznost na strategií (opatření):

- 1.1.1 Pomoc pro uchazeče a zájemce o zaměstnání
- 1.1.2 Získávání pracovních návyků a zkušeností
- 1.1.3 Slaďování rodinného a profesního života
- 1.1.4 Sociální podnikání

Podporované aktivity/cíle (dle programu):

- Zvýšit zapojení lokálních aktérů do řešení problémů nezaměstnanosti a sociálního začleňování ve venkovských oblastech
- Podpora vytváření nových pracovních míst na lokální úrovni;
- Podpora spolupráce aktérů na místní úrovni při řešení lokální nezaměstnanosti, zjišťování potřeb lokálních zaměstnavatelů;
- Podpora a vytváření podmínek pro vznik a rozvoj sociálních podniků;
- Vzdělávání venkovského obyvatelstva v oblastech relevantních pro zvýšení lokální zaměstnanosti a poradenství pro získání zaměstnání;
- Podpora prorodinných opatření obcí a dalších aktérů na místní úrovni

Operační program Životní prostředí

Omezená možnost zapojení pouze pro místní akční skupiny, které budou určeny v průběhu první poloviny roku 2015.

11 PŘÍLOHY

1. Přehledná mapa
2. Vymezení a základní údaje o území
3. Tematické mapy
4. Tabulkové přehledy k analýze
5. Sociálně vyloučené lokality
6. Dílčí SWOT analýzy
7. Priority, specifické cíle a opatření
8. Monitoring a hodnocení strategie
9. Zajištění implementace
10. Časový harmonogram a finanční plán
11. Analýza rizik
12. Zapojení komunity (pouze v elektronické podobě)
13. Podkladová data (pouze v elektronické podobě)

Strategie komunitně vedeného místního rozvoje MAS Pobeskydí

verze 2015.0.1

MAS Pobeskydí, z. s.

Třanovice, 2015